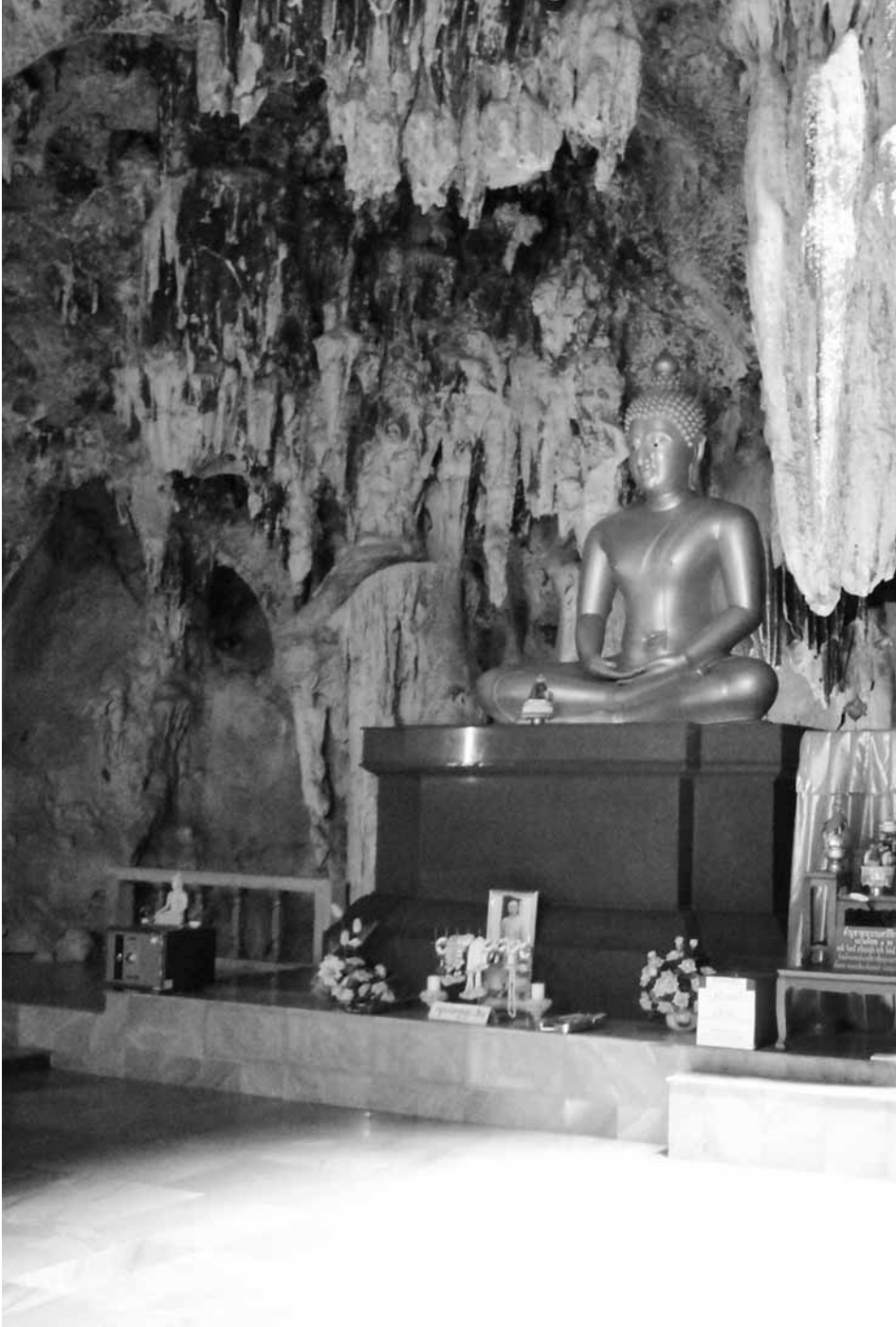

คุณพระรัตนตรัย
และการเข้าถึง

อ. วศิน อินทสระ

ชมรมกัลยาณธรรม
หนังสือตีลำดับที่ ๒๒๔

คุณพระรัตนตรัยและการเข้าถึง

อ. วศิน อินทสระ

พิมพ์ครั้งที่ ๑ : มิถุนายน ๒๕๕๖

จำนวนพิมพ์ : ๔,๐๐๐ เล่ม

จัดพิมพ์เป็นธรรมทานโดย : ชมรมกัลยาณธรรม

๑๐๐ ถนนประโคนชัย ตำบลปากน้ำ
อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ๑๐๒๗๐
โทรศัพท์ ๐-๒๗๐๒-๗๓๕๓

รูปเล่ม : คีรีส วัชรสุขจิตกร

พิสูจน์อักษร : ยุวดี อึ้งศรีวงษ์

แยกสี : แคนนา กราฟฟิค โทรศัพท์ ๐๘๖-๓๑๔-๓๖๕๑

พิมพ์ที่ : บริษัท ชุมทองอุตสาหกรรมและการพิมพ์ จำกัด
โทรศัพท์ ๐๒-๘๘๕๕-๗๘๗๐-๓

เรียบเรียงจากการบรรยายธรรมในรายการ *ธรรมและทอรรถนะชีวิต* ทางสถานีวิทยุรักษาดินแดน (ร.ด.) ความถี่ ๗๔๗ กิโลเฮิรตซ์ วันจันทร์ที่ ๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๒ ถึง วันศุกร์ที่ ๒๖ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๒ เวลา ๒๐.๓๕-๒๑.๐๐ น.

สัพพทานัง ธัมมทานัง ชินาติ

การให้ธรรมะเป็นทาน ย่อมชนะการให้ทั้งปวง

www.kanlayanatam.com

คำอนุญาต

ชมรมกัลยาณธรรม โดยทันตแพทย์หญิงอัจฉรา กลิ่นสุวรรณผู้เป็นประธานชมรม ขออนุญาตพิมพ์หนังสือเรื่อง “คุณพระรัตนตรัยและการเข้าถึง” ข้าพเจ้าอนุญาตด้วยความยินดียิ่ง

เรื่องนี้ เดิมทีเดี่ยว คณะศิษย์กลุ่มหนึ่งได้จัดพิมพ์ขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๒ ต่อมาสำนักพิมพ์บางแห่งได้พิมพ์ออกจำหน่าย และมีศิษย์บางคนนำไปพิมพ์แจกงานศพของมารดาตน บัดนี้ ชมรมกัลยาณธรรมได้ขออนุญาตพิมพ์ขึ้นใหม่เพื่อแจกเป็นธรรมทาน คิดว่าจะเป็นประโยชน์ในวงกว้างออกไป

การระลึกถึงคุณพระรัตนตรัยและการเข้าถึงพระรัตนตรัย เป็นสิ่งสำคัญอย่างไรมีประโยชน์อย่างไร มีรายละเอียดพอสมควรแล้วในหนังสือเล่มนี้ จึงไม่จำเป็นต้องกล่าวไว้ในที่นี้อีก

ข้าพเจ้าขออนุโมทนาต่อชมรมกัลยาณธรรม ขออาราธนาคุณ
พระศรีรัตนตรัยและคุณงามความดีทั้งหลายที่ได้ร่วมกัน
บำเพ็ญในครั้งนี้ จงช่วยป้องกันภัยพิบัติต่าง ๆ อำนวยความ
สุขความเจริญแก่ชมรมกัลยาณธรรมและท่านผู้อ่านโดยทั่วกัน

ด้วยความปรารถนาดีอย่างยิ่ง

ปรีดี ไชยกุล

๑๗ พฤษภาคม ๒๕๕๖

คำ อ นุ โ ม ท น า

ใ น ก า ร พื ม พ์ ค ร ั้ง แ ร ก

หนังสือเรื่อง “คุณพระรัตนตรัยและการเข้าถึง” นี้ เกิดขึ้น เพราะความดำริของศิษย์ผู้หนึ่งซึ่งไม่ประสงค์ออกนามผู้ชวนขาย ในกิจพระศาสนาเป็นอย่างมากด้วยศรัทธาเลื่อมใสอย่างแท้จริง มีจิตใจเอื้ออาทรต่อผู้อื่น ตนเองได้รับประโยชน์อย่างไร ก็ อยากให้ผู้อื่นได้รับประโยชน์เช่นนั้นด้วยจึงขออนุญาตจัดพิมพ์ หนังสือเรื่องนี้ เพื่อแจกในโอกาสคล้ายวันเกิดของข้าพเจ้า (๑๗ กันยายน ๒๕๔๒) ส่วนหนึ่ง และอีกส่วนหนึ่งเพื่อจำหน่าย นำรายได้เข้ากองทุนเพื่อเผยแพร่ธรรมต่อไป

เมื่อมีผู้ดำรินำขึ้นก่อนและเป็นหลักในการจัดพิมพ์แล้ว คณะศิษย์จึงได้เข้าร่วมมือช่วยเหลือกันตามกำลังและความ สามารถของตน บางคนได้อาสาช่วยถอดเทปให้ทั้งหมด ๒๐ ตอน เป็นภาระที่หนักมีใช้น้อย แต่ก็ทำด้วยความพอใจและมีความสุข

หนังสือเรื่องนี้ เดิมทีเป็นการบรรยายทางวิทยุ ร.ด. (รักษาดินแดน) AM ๗๔๗ ตามที่ได้ลงฟุตโน้ต (เชิงอรรถ) ไว้แล้ว ชื่อรายการ “ธรรมและพรรณนะชีวิต” ออกอากาศเวลา ๒๐.๓๕ - ๒๑.๐๐ น.

พระรัตนตรัยเป็นองค์ประกอบสำคัญของพระพุทธศาสนา พุทธศาสนิกชน ผู้นับถือพุทธศาสนา ต้องถึงพระรัตนตรัยเป็นกิจแรก คือ ต้องนับถือพระพุทธเจ้า พระธรรม และ พระสงฆ์ ต่อแต่นั้น ต้องศึกษาให้รู้ว่า พระรัตนตรัยนั้นมีคุณอย่างไร จะเข้าถึงคุณพระรัตนตรัยได้อย่างไร และมีประโยชน์อย่างไร เป็นต้น

เมื่อเข้าใจดีแล้ว ดำเนินชีวิตอยู่ภายใต้ร่มเงาของพระรัตนตรัย ปฏิบัติโดยชอบ ถ้ายแบบพระคุณของพระพุทธเจ้า และคุณของพระสงฆ์เข้าสู่ตน โดยการปฏิบัติตามพระธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอน ให้เหมาะสมแก่ฐานะและภาวะของตน เพียงเท่านี้ ท่านผู้นั้นก็สามารถได้รับประโยชน์แห่งการมีพระรัตนตรัยตามสมควรแก่การปฏิบัติ

การนับถือพุทธศาสนาและต้องบำรุงพุทธศาสนาด้วยปัจจัย ๔ อย่างมีเห็พารเพียงใดก็ตาม ถ้าไม่นำธรรมะมาใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อกำจัดทุกข์ เพื่อสันติสุขอันถาวรแล้ว การนับถือและการบำรุงนั้น ผลได้ไม่คุ้มเสีย เพราะจะเป็นเหตุให้มีการฟุ้งเฟ้อทางวัตถุ จนสามารถบดบังเนื้อแท้ของศาสนา ทำให้ไม่สนใจเนื้อแท้ของศาสนา มุ่งมองแสวงหาแต่ปัจจัยลาภ

เห็นเป็นเครื่องวัดความสำเร็จในชีวิตไป เราจึงจำเป็นต้อง
บำรุงศาสนาด้วยการรักษาศรัทธาไว้ ให้เป็นประโยชน์แก่ตน
และมวลชนมากที่สุด

ข้าพเจ้าขออนุโมทนาต่อคณะศิษย์ผู้ชวนขยายให้มี
หนังสือนี้ขึ้น คิดว่าจะเป็นประโยชน์ยั่งยืนไปอีกนาน ผู้ร่วม
แรงร่วมใจกันทำ ย่อมจะได้บุญกุศลอันเกิดแต่การนี้มีไม่น้อย
ขอคุณพระรัตนตรัยและบุญกุศลที่คณะศิษย์ได้ร่วมมือ
ร่วมใจกันทำแล้วในครั้งนี้ ได้คุ้มครองให้เธอทั้งหลายมีความ
สุขความเจริญยิ่ง ๆ ขึ้นไปตลอดกาลนาน

ขอพระสังฆกรรมจงตั้งอยู่ยั่งยืน
เพื่อประโยชน์เกื้อกูลและความสุข
แก่สัตว์โลกทั้งปวง

ด้วยความปรารถนาอย่างยิ่ง

๐๓๒ ๐๓๒๖

๔ กันยายน ๒๕๔๒

คำนำ

ของ ชมรม กัลยาณธรรม

พุทธศาสนิกชนส่วนใหญ่ ยังไม่เข้าใจความหมายและ เข้าไม่ถึงพระรัตนตรัยโดยสาระในความหมายและคุณค่าสม ตามประโยชน์ ยังเป็นแค่ชาวพุทธในทะเบียนบ้าน เมื่อได้ ผู้ใดได้น้อมนำหลักธรรมคำสอนมาประพฤติปฏิบัติ ชัดเกล้า กาย วาจา ใจ ตามแนวทางแห่งธรรมที่พระพุทธองค์ทรง ประทานไว้เป็นแสงสว่างของชาวโลก เมื่อนั้นเขาย่อมเข้าใจ ซาบซึ้งถึงคุณแห่งพระรัตนตรัย และยอมเป็นผู้เข้าถึงพระ- รัตนตรัยอย่างแท้จริง สมนามแห่งพุทธศาสนิกชนโดยไม่ต้อง สงสัย เรียกว่าได้ “ถ่ายแบบ” แห่งคุณสมบัติของพระรัตนตรัย มาไว้ในตนเองตามศักยภาพ

เป็นโชคของพวกเราทุกคนที่ท่านอาจารย์วคิน อินทสระ ได้บรรยายเรื่อง “คุณของพระรัตนตรัยและการเข้าถึง” ไว้ ทางสถานีวิทยุนานแล้ว ขณะศิษย์เห็นคุณค่าจึงได้ถอดความ เรียบเรียงร่วมศรัทธาจัดพิมพ์เป็นหนังสืออันทรงคุณค่า ชมรม

กัลยาณธรรมได้กราบขออนุญาตท่านอาจารย์จัดพิมพ์เพื่อเผยแผ่เป็นธรรมทานในวงกว้าง โดยปรับรูปเล่มให้ชวนอ่านขึ้น เพราะเห็นประโยชน์ว่าเรื่องคุณพระรัตนตรัยและการเข้าถึงนี้เป็นเรื่องสำคัญที่พุทธศาสนิกชนควรทำความเข้าใจให้ชัดเจน กอปรกับการบรรยายอย่างชัดเจน แจ่มแจ้ง เข้าใจง่าย เหมือนหมายของที่ว่า ทุกถ้อยคำสำนวน งดงาม สละสลวย ชวนอ่าน มีความแม่นยำในธรรมและวินัย สมฉายาของ "พระธรรมเจดีย์" แห่งยุค นี้คือพรสวรรค์อันประเสริฐ ของท่านอาจารย์ วคิน อินทสระ ซึ่งเป็นโชควาสนาของพวกเราที่ได้ฟังและอ่านธรรมที่ท่านถ่ายทอดอย่างบริสุทธิ์ถูกต้อง

อานิสงส์ได้อันเกิดจากการเผยแผ่ธรรมทานเรื่องนี้ ขอโน้มถวายบูชาคุณแห่งพระรัตนตรัย และขอโน้มบูชาพระคุณท่านอาจารย์วคิน อินทสระ ด้วยความเคารพศรัทธาอย่างสูงยิ่ง ขออานุภาพแห่งคุณพระรัตนตรัยจงอภิบาลรักษาท่านอาจารย์ให้ปราศจาก ทุกข์ โศก โรค ภัย อยู่สุข สงบ เย็น ตลอดกาลทุกเมื่อ ขออำนาจแห่งคุณพระศรีรัตนตรัยจงสถิตในใจทุกท่านตราบนานเท่านาน เทอญ

กราบขอบพระคุณและอนุโมทนาบุญยิ่ง
ทพญ.อัจฉรา กลิ่นสุวรรณ
ประธานชมรมกัลยาณธรรม

ส า ร บั ญ

- พระพุทธเจ้าในฐานะบุคคลเอกของโลก หน้า ๑๓
บุคคลเอกเกิดขึ้นในโลกเพื่อประโยชน์สุขแก่โลก หน้า ๒๓
การปรากฏขึ้นแห่งบุคคลเอก หาได้ยากในโลก หน้า ๓๑
กาลกิริยา หน้า ๓๔
พุทธะ ๔ ประเภท หน้า ๔๗
ศีลธรรม ๓ อย่าง หน้า ๕๗
พระพุทธคุณ (๑) หน้า ๖๕
พระพุทธคุณ (๒) หน้า ๗๔
พระธรรมคุณ หน้า ๘๗
พระสังฆคุณ หน้า ๑๑๑
การถึงพระรัตนตรัย หน้า ๑๓๗
การถึงพระรัตนตรัยมีอานิสงส์มากกว่าการให้ทาน หน้า ๑๔๖
การอ้างคุณของพระรัตนตรัย หน้า ๑๕๕

พระพุทธเจ้า ในฐานะบุคคลเอกของโลก

สวัสดีครับ ท่านผู้ฟังที่เคารพทุกท่าน นี่คือ **รายการ
ธรรมและพระคณະชีวิต** ออกอากาศทางสถานีวิทยุ ร.ด. ๗๔๗
เวลาประมาณ ๒ ชั่วโมงกว่า ๆ ตั้งแต่วันจันทร์ถึงวันศุกร์
วันนี้เป็นวันแรกที่มาคุยกับท่านผู้ฟังในรายการนี้พอดีเป็น
วันมาฆบูชา ก็เป็นโอกาสที่เหมาะสมอย่างยิ่งในการที่ได้เปิด
รายการใหม่ ชื่อรายการ “ธรรมและพระคณະชีวิต”

ขออธิบายชื่อรายการนิดหนึ่งนะครับ

ธรรมคืออะไร? ตามตัว “ธรรม” คือสภาพที่ทรงไว้
ระคองไว้ ทรงผู้ปฏิบัติตามไม่ให้ตกไปในทางที่ชั่ว อย่างใน
บทสวดมนต์ทำวัตรค่ำ มีคำอยู่คำหนึ่ง

“ธมฺโม กุโลกปตนา ตทธาริธารี” แปลว่า พระธรรม
ย่อมทรงผู้ปฏิบัติ ไม่ให้ตกไปในทางที่ชั่ว หรือ โลกที่ชั่ว

“**วณฺหา มหิ ตมฺหริ วรฺธมฺเมตํ**” ข้าพเจ้าขอวันทา (ไหว้) นอบน้อมพระธรรมอันประเสริฐ ที่นำความมีดอก หรือ ที่นำออกเสียได้ซึ่งความมีด

คำว่า “ธรรม” คำเดียว มีความหมายคลุมทุกอย่าง ทั้งฝ่ายวัตถุและฝ่ายจิตใจ ถ้าอธิบายจะยาวมากและสับสน

เพราะคำว่า “ธรรม” คำเดียว มีความหมายเยอะเยอะเมื่อก่อนนี้แปลเป็นภาษาอังกฤษได้หลายคำ เช่น Law บ้าง Doctrine บ้าง แต่ในที่สุดก็ต้องใช้ทับศัพท์ว่า Dhamma เพราะไม่สามารถที่จะใช้คำอื่นให้มีความหมายเท่ากับคำว่าธรรม ในที่นี้ผมขอจำกัดความหมายของคำว่า ธรรม ว่าคือ คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าเท่าที่ปรากฏในคัมภีร์ทางพุทธศาสนา และยังหมายถึง คุณงามความดีต่าง ๆ คือ บ่อเกิดของคุณงามความดี อย่างที่เด็กเขาสวดมนต์กัน อยู่ในบทธวตมนต์ของกระทรวงศึกษาธิการที่บอกว่า ธรรมะคือคุณากร “คุณากร” ก็คือ บ่อเกิดของคุณความดี หมายถึง ความถูกต้องนั่นเอง อันนี้เป็นความหมายสั้น ๆ ของคำว่า ธรรม ในที่นี้ผมให้ความหมายของธรรมไว้ชนิดหน้อย เป็นสื่อของรายการ

คราวนี้มาถึงคำว่า “**ทรรคนะชีวิต**” ถ้าใช้ภาษาอังกฤษก็น่าจะเป็น The viewpoint of life วิธีชีวิตหรือแนวทางของชีวิต ที่จริงพระธรรมนั่นเองเป็น The viewpoint of life หรือ The way of life ทรรคนะชีวิตที่ถูกต้อง ต้องขึ้นอยู่กับความคิดที่ถูกต้อง ความคิดที่ถูกต้องเป็นองค์หนึ่งของมรรค

มีองค์ ๘ - **สัมมาสังกัปปะ** ความดำริชอบ คนส่วนมากคิดว่า เราอยู่ในโลกของวัตถุ เพราะเห็นว่าโลกนี้เต็มไปด้วยวัตถุ ถ้าพิจารณาดูให้ดีแล้ว **เราอยู่ในโลกของความคิด คนมีความคิดไปทางไหน คนก็ไปทางนั้น** ถ้าเราจะเปลี่ยนแปลงชีวิตของเรา เราก็ต้องเปลี่ยนความคิดก่อน ถ้าเราจะเปลี่ยนแปลงสังคม เราก็ต้องเปลี่ยนความคิดของคนในสังคม

ความคิดมีอิทธิพลใหญ่หลวงต่อชีวิตส่วนตัว ชีวิตสังคม คนมีทรรศนะชีวิตอย่างไร เขาก็ดำเนินชีวิตไปอย่างนั้น เช่นว่า คนที่เห็นว่าวัตถุดีที่สุด เขาก็จะใช้ชีวิตในการไขว่คว้าหาวัตถุ คิดถึงแต่วัตถุ หาแต่วัตถุ สะสมวัตถุ ในวัตถุด้วยตัวเอง ซึ่งมีอยู่มากมายในโลกนี้ วัตถุอะไรดีที่สุดสำหรับเขา เขาก็สะสมอันนั้น บางคนสะสมเหล้า บางคนสะสมรถยนต์ บางคนสะสมบ้าน บางคนสะสมแสตมป์ สะสมอะไรก็แล้วแต่เขาชอบ นั่นคือความคิดของเขาไปทางไหน ในเรื่องด้านวัตถุ เขาก็สะสมสิ่งนั้น ไปชื่นชมกับสิ่งนั้น คิดว่าการไปร้องรำทำเพลง มีความสุข เขาก็ไปหาการร้องรำทำเพลง คนที่เห็นว่าความสุขดีที่สุด ก็ตั้งหน้าตั้งตาหาความสุข บางทีก็เสี่ยง เสี่ยงเท่าไรก็ยอม ขอให้ได้รับความสุขมา คนที่คิดว่าปัญญาดีที่สุด ก็จะแสวงหาปัญญา

คนที่เห็นว่าความสุขดีที่สุด เขาก็จะแสวงหาความสุขอะไรที่คิดว่าเป็นความสุข เขาก็ไปแสวงหาสิ่งนั้น ไปเล่นดนตรี ไปฟังเพลง คนที่คิดว่าธรรมะให้ความสุข เขาก็ไปสนใจกับธรรมะ คนที่สะสมหนังสือ สะสมตำรา สะสมสิ่งที่จะให้เกิด

ปัญญา มีความคิดความอ่าน ไตร่ตรองหาเหตุผล เพื่อจะให้เกิดปัญญา คนที่เห็นว่าความหลุดพ้นจากกิเลสดีที่สุดในชีวิต จะหมั่นชีวิตไปทางนั้น ที่จะให้หลุดพ้นจากกิเลส พยายามปฏิบัติตน ขัดเกลาแต่ละวัน แต่ละเดือน แต่ละปี ล่วงไป ให้มีความรู้สึก ว่า กิเลสมันเบาบางลง เขารู้สึกพอใจ มีความชื่นชมยินดีกับการรู้สึก ว่า กิเลสมันเบาบางลง เขาถือว่าการหลุดพ้นจากกิเลสเป็นสิ่งที่ดีที่สุดในชีวิต

ทรงคนะชีวิตของคนเรามันไปทางไหน อย่างไร เขาก็ดำเนินชีวิตไปทางนั้น ปัญหาอยู่ที่ว่า **เราควรดำเนินชีวิตอย่างไร** หรือ **เราควรใช้ชีวิตอย่างไรจึงจะดีที่สุด** อันนี้เป็นปัญหาหนึ่ง ซึ่งเราจะต้องคุยกันอีกยาวนาน ผมจะมาคุยกับท่านผู้ฟังทุกวัน วันละประมาณเกือบครึ่งชั่วโมง

คราวนี้ขออธิบายถึง **จุดมุ่งหมายของรายการนี้** เพื่อจะนำเอาธรรมที่แท้จริงของพระพุทธเจ้าออกมาตีแผ่ ทำให้ตื่นและบอกวิถีชีวิตว่า ควรจะดำเนินชีวิตอย่างไร ถึงจะเป็นชีวิตที่ดีที่สุดในชีวิตที่มนุษย์เราจะทำได้ อันนี้เป็นวัตถุประสงค์ของรายการนี้

เนื่องจากวันนี้เป็นวันมาฆบูชา เป็นการบูชาพิเศษในเดือนมาฆะ เป็นเดือนที่พระจันทร์โคจรผ่านดาวฤกษ์ชื่อ มะฆา ไม่ใช่ชื่อมาฆะนะครับ มาฆะเป็นชื่อของเดือน ๓ ในภาษาบาลี เป็นชื่อเดือนธรรมดา แต่เหตุเกิดและหลักธรรมที่เรียกว่า **โอวาทปาติโมกข์** ผมคิดว่ามีผู้พูดถึงมากแล้วในรายการต่าง ๆ

ตั้งแต่วันเสาร์ วันอาทิตย์ จนมาถึงวันนี้ วิทยุรายการต่าง ๆ ก็พูดเรื่องวันมาฆบูชา เรื่องจาตุรงคสันนิบาต เรื่องโอวาทต่าง ๆ ที่พระพุทธเจ้าได้ทรงประทานแก่ภิกษุสงฆ์ที่มาประชุมกัน ๑,๒๕๐ รูป ถ้าผมจะพูดอีก ก็จะเป็นการพูดอยู่เรื่องเดียว ทุกรายการ ตั้งแต่วันเสาร์ วันอาทิตย์ และวันจันทร์วันนี้ด้วย ผมคิดว่าขอถือโอกาสผ่านเรื่องนี้ไปก่อน อีกประการหนึ่ง เมื่อเข้าเวลา ๐๗.๓๐ น. ผมพูดเรื่องเกี่ยวกับวันมาฆะแล้ว ทั้งหลักการและประวัติวันมาฆะ ทางวิทยุจุฬาฯ FM ๑๐๑.๕ โดยการสัมภาษณ์ของอาจารย์เสนีย์ เจ้าหน้าที่วิทยุจุฬาฯ แต่จะขอฝากข้อคิดไว้ชนิดหนึ่งว่า ทางที่จะให้เกิดประโยชน์แท้จริง ในวันมาฆบูชา จะต้องทำอะไรในเมื่อวันเช่นนี้มาถึงเข้า

วันมาฆบูชาที่เวียนมาตั้งแต่ละครึ่ง ทางที่จะให้เกิดประโยชน์แท้จริงก็คือ การน้อมใจระลึกถึงพระคุณของพระพุทธเจ้า ในฐานะทรงเป็นบุพการีของพวกเรา ทรงประทานแสงสว่างให้แก่มนุษยชาติ มนุษย์และสัตว์ทั้งหลาย ได้รับประโยชน์จากคำสอนของพระองค์สุดจะกล่าวได้ ขอให้ระลึกถึงคุณของพระธรรม ในฐานะเป็นแสงสว่างนำทางชีวิต ช่วยพยุงบুদ্ধคิดให้พ้นจากทางต่ำ *ธมฺโม กุโรกปตนา* ช่วยทรงบุคคลให้พ้นจากทางต่ำ ทางชั่ว ส่งให้ขึ้นทางสูง ทางดีงาม และเมื่อปฏิบัติตามแล้ว ก็จะช่วยพ้นจากความทุกข์ ประสบความสุขที่แท้จริง **ระลึกถึงคุณของพระสงฆ์** ผู้ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ เฉพาะพระสงฆ์ที่ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบนะครับ ถ้าพระสงฆ์ที่ไม่ได้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ ก็ไม่ต้องไประลึกถึง ทั้ง ๆ ไปเสียบ้าง

ผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบด้วยตนเองและชี้ทางให้ผู้อื่นดำเนินในทางที่ชอบด้วย พระสงฆ์เช่นนั้นก็เป็นพยานในคำสอนของพระพุทธเจ้าว่า ปฏิบัติตามได้จริง ก็ฝากความคิดเห็นเกี่ยวกับวันมาฆะไว้

ผมจะขอพูดเริ่มต้นเป็นการไหว้ครุ การเริ่มต้นวันนี้ เป็นการเริ่มต้นรายการ **“พระรัตนตรัยและการถึงพระรัตนตรัย”** ขอไหว้ครุด้วยการพูดถึงพระรัตนตรัยก่อน พระรัตนตรัยแปลว่า แก้ว ๓ ประการ เป็นคำเปรียบเทียบหมายถึงสิ่งที่ดี สิ่งทีประเสริฐในโลก คือ พระพุทธเจ้า พระธรรม และพระสงฆ์ พระพุทธเจ้าคือท่านผู้ประเสริฐผู้หนึ่ง เสด็จอุบัติขึ้นในโลกเมื่อ ๘๐ ปีก่อนพุทธศักราช ในตระกูลกษัตริย์ ทรงต้องการพ้นทุกข์โดยสิ้นเชิง และช่วยผู้อื่นให้พ้นทุกข์ด้วย จึงเสด็จออกบวช แสวงหาสัจธรรมด้วยพระชนม์เพียง ๒๙ พรรษา ทรงค้นพบพระสัจธรรมที่ถ่องแท้แน่นอนเมื่อพระชนม์ได้ ๓๕ พรรษา หลังจากนั้นก็ทรงประกาศสัจธรรมเพื่อหมู่ชน ยังประชาชนให้ดื่มน้ำอมฤต คือ พระสัจธรรม ซึ่งพระองค์ได้ตรัสรู้แล้วด้วยปัญญาที่ยอดเยี่ยม ไม่มีใครเทียมถึง ทรงเผยแผ่พุทธธรรมอยู่เป็นเวลาถึง ๔๕ ปี ทรงเห็นว่าพระธรรมวินัยของพระองค์แพร่หลายและตั้งมั่นแล้ว จึงเสด็จดับขันธปรินิพพานเมื่อพระชนมายุ ๘๐ พรรษา ถ้าถือว่าพระองค์เป็นพระพุทธเจ้าอย่างสมบูรณ์เมื่อตรัสรู้แล้ว พระพุทธเจ้าก็เสด็จอุบัติขึ้นเมื่อ ๔๕ ปีก่อนพุทธศักราช

ผมจะคุยถึงเรื่องพระพุทธเจ้าของเราสักหน่อย เพื่อเป็นการไหว้ครู ตามที่ได้เรียนไว้แล้ว **พระพุทธเจ้าในฐานะเป็นบุคคลเอกของโลก** พระองค์ได้ตรัสไว้เองในคัมภีร์อังคุตตรนิกาย เอกนิบาต พระไตรปิฎกเล่ม ๒๐ หน้า ๒๘ ข้อ ๑๓๙ ที่ว่า **“บุคคลเอกเกิดเพื่อประโยชน์สุขแก่โลก คือ พระตถาคตอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า การปรากฏขึ้นของบุคคลเอกนั้นหาได้ยากในโลก”** (๑) ทรงเป็นอัจฉริยมมนุษย์ กาลกิรียา คือ ความตายของบุคคลเอกนั้น เป็นความเดือดร้อนของคนหมู่มาก พระตถาคตเจ้าเป็นบุคคลที่ไม่มีใครเสมอเหมือน ทรงเลิศกว่ามนุษย์และสัตว์ทุกจำพวก การปรากฏขึ้นของพระตถาคตเจ้านั้น ก่อให้เกิดจักขุ (แสงสว่าง) อย่างใหญ่หลวง ทำให้ **อนุตตรริยะ ๖** คือสิ่งที่ประเสริฐ ไม่มีอะไรยิ่งกว่า เกิดตามขึ้นมา การทำให้แจ้งซึ่งปฏิสัมภิทา ๔ ก็มีขึ้น มรรคผลก็มีขึ้น นี่เป็นข้อความในเอกนิบาต อังคุตตรนิกาย ผมจะขยายความนิดหนึ่ง ตามเวลาที่พอมีอยู่ ที่ว่า **“บุคคลเอกเกิดขึ้นเพื่อประโยชน์สุขแก่โลก”** คือ พระตถาคตอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า

ปกติโลกมนุษย์เรามีความทุกข์ความเดือดร้อนอยู่มาก เหลือเกิน กล่าวโดยสรุป มีความทุกข์อยู่ ๒ ประการ คือ **เพลิงกิเลส** ได้แก่ ราคะ โทสะ โมหะ เป็นต้น **ราคะ** คือความกำหนัดรักใคร่ในสิ่งที่ยั่ววนใจ เช่น รูปสวย เสียงเพราะ กลิ่นหอม รสอร่อย สัมผัสนุ่มนวล อารมณ์ที่ถูกต้อง **โทสะ** คือ ความพลุ่งพล่านของจิตใจ พอกกระทบกับอารมณ์ที่ไม่น่าปรารถนา

ไม่น่าชอบใจ โมหะคือความหลง ความเขลา ใช้คำ อวิชชา ก็ได้ ความมืดทางจิตใจ ต้นเหตุของความทุกข์ของชาวโลกส่วนมาก ก็มาจากความเขลาที่นี้แหละครับ ความไม่รู้ว่าจะอะไรจะเกิดขึ้น ก็เลยทำลงไป

คราวนี้ก็กล่าวตามนัย **อาทิตตปริยายสูตร** ท่านแสดงว่า บุคคลร้อนอยู่เพราะเพลิงกิเลส ราคะบ้าง โทสะบ้าง โมหะบ้าง นอกจากนี้ก็ยังมีกิเลสอื่นอีกมากมาย วิชา ยาบาท ความมกมาก ความไม่รู้จักพอ ต่าง ๆ เหล่านี้ บางทีพระองค์ก็ใช้คำว่า โลภะ โทสะ โมหะ สังเกตได้อย่างนี้นะครับ หากทรงแสดงธรรมแก่ฆราวาส ทรงสอนให้ละโลภะ โทสะ โมหะ ถ้าทรงแสดงธรรมแก่บรรพชิต ทรงสอนให้ละราคะ โทสะ โมหะ ต่างกันแต่กิเลสตัวหน้า คือ ราคะ กับ โลภะ น่าจะเป็นเพราะว่า เรื่องโลภะเป็นเรื่องสำคัญของฆราวาส เรื่องราคะเป็นเรื่องสำคัญที่บรรพชิตจะต้องละ จะต้องเลิก จะต้องบรรเทา หากจะพิจารณาด้วยใจที่เป็นธรรม ก็จะมองเห็นด้วยตนเองว่า เพราะกิเลสใหญ่ ๓ ประการที่กล่าวมานี้ คนทั้งหลายจึงเดือดร้อน วุ่นวายอยู่ กิเลส ๓ ประการนี้ เผาคนให้เร่าร้อน วุ่นวายอยู่ เรียกว่า เพลิงกิเลส กิเลสมันเผาคน ถ้าคนไม่เผากิเลส ไม่เผาความชั่ว ไม่มีตบะที่จะเผาความชั่วเสีย กิเลสมันก็เผาคน เมื่อร้อนแล้วก็ไปเผาคนอื่น ต่างคนต่างก็เผาซึ่งกันและกัน ใน **โอวาทปาติโมกข์** ข้อแรก พระพุทธเจ้าตรัสว่า ความอดทนต่อกิเลสเป็นตบะอย่างยิ่ง **ขนฺตี ปรมฺ ๓ ปรํ ติตฺติกา** อันนั้นก็ต้องการเผากิเลส ถ้าเราไม่เผากิเลส กิเลสมันก็เผาคนอยู่

อย่างนั้น คนก็ร้อนด้วยเพลิงกิเลส

ต่อไปเป็น**เพลิงทุกข์** จะพุดต่อไปเวลาคงไม่พอ เหลือเวลาอีก ๒ - ๓ นาที เพราะฉะนั้นขอยุติข้อความต่าง ๆ ที่จะกล่าวไว้วันนี้เพียงเท่านี้ก่อน ขอเพิ่มเติมอีกนิดหนึ่ง เวลาแสดงธรรมกับฆราวาส โลกะ โทสะ โมหะ แม้นิรณ ๕ ก็เช่นกัน ขึ้นต้นด้วย *กามฉันทะ* ความพอใจในกาม ถ้าทรงแสดงนิรณ ๕ แก่ฆราวาส ก็จะเปลี่ยน*กามฉันทะ* เป็น *อภิสุตมา วิสมโลกะ* แปลว่า ความโลภในทางทุจริต การอยากได้สิ่งของของผู้อื่นในทางทุจริต จะทรงเปลี่ยนเป็น *อภิสุตมา วิสมโลกะ* เพื่อให้เหมาะกับผู้รับเทศนา เพราะทรงฉลาดในการแสดงธรรม

บุคคลเอกเกิดขึ้นในโลก เพื่อประโยชน์สุขแก่โลก

ที่จริงปัญหาที่มากมายของมนุษย์ มีสาเหตุสำคัญมาจากภาวะตกต่ำทางจิตใจของมนุษย์ และภาวะตกต่ำนั้นมาจากการที่มนุษย์ไม่เห็นโทษของกิเลส นี่ถือว่าเป็นเรื่องอื่น ไม่สาวไปหาต้นตอ ไม่นี่ว่าเป็นโทษของกิเลส ก็เลยชวนกันโหมเพลิงกิเลสให้กับชีวิต สมองความต้องการให้กับชีวิตด้วยเพลิงกิเลส เพลิงกิเลสเรงแรงขึ้นเพียงใด เพลิงทุกข์ก็เรงแรงขึ้นเพียงนั้น ท่านสังเกตดูดี ๆ ก็จะไม่เห็น ไม่สังเกตดูให้ดีก็จะไม่เห็น บางอย่างมันเป็นความทุกข์ที่สุดุม มันเป็นความทุกข์ที่ละเอียดอ่อน ต้องมองด้วยปัญญาที่ละเอียดอ่อน จะมองด้วยปัญญาหยาบ ๆ มันมองไม่เห็น คล้ายเชื้อโรค ซึ่งต้องมองด้วยกล้องจุลทรรศน์ มันเล็กเกินไปที่จะมองด้วยตาเปล่าเห็น แต่มันมีฤทธิ์ มีอิทธิพลที่จะทำให้ร่างกายเจ็บป่วย บางอย่างก็ต้องมีกำลังขยายมากเป็น ๑๐๐ เท่า เป็น ๑๐๐๐ เท่า

ถึงจะมองเห็น หรือ ขี้ฝุ่นบนโต๊ะ ที่พื้น บางแห่งที่เราไป ก็ดูสะอาดเมื่อมองดูด้วยตาเปล่า แต่ถ้าเอากล้องจุลทรรศน์มาดู จะเห็นขี้ฝุ่นเยอะเยอะเลย เอาแว่นขยายดูก็ได้ ก็ให้เห็น เพื่อให้ทุกข์เบาบางลง ก็ต้องให้กิเลสเบาบางลง เราต้องหัดบังคับตัวเอง ฝึกฝนตนเอง เอาชนะตัวเองให้มากขึ้น ผลของมันคือ ความปลื้มใจ ความเย็นใจ ความสุขใจ ซึ่งก็มีค่าสูงกว่าการตามใจตัวเองมากมายนัก ถ้าเราทำได้แค่นั้น ความสุขก็เพิ่มขึ้นเท่านั้น ตามใจตัวเองแค่นั้น เป็นเหยื่อของเพลิงกิเลสมากเท่าไหน ก็ถูกเผาไหม้เท่านั้น เดือดร้อนมากเท่านั้น

ที่นี้ผมจะพูดถึงเพลิงทุกข์บ้างนะครับ เพลิงทุกข์ใน *อาทิตตปริยายสูตร* ที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงกับชฎิล มีความเกิด ความแก่ ความเจ็บ ความตาย รวมทั้งความเศร้าโศก เสียใจ พิโรราพิน ความคับแค้นใจต่าง ๆ ด้วย เพลิงทุกข์พวกนี้มีเพลิงกิเลสเป็นมูลสำคัญ เรื่องเกิดแก่เจ็บตายเป็นสภาวะทุกข์ ใครก็หนีไม่พ้น แต่ความเศร้าโศกเสียใจ พิโรราพิน ความคับแค้นใจต่าง ๆ มีเพลิงกิเลสเป็นมูลเหตุสำคัญอยู่ ถ้ามีกิเลสน้อย ความเศร้าโศกเสียใจ พิโรราพินก็น้อย ถ้ามีกิเลสมาก ก็ทุกข์ เรื่องพวกนี้มาก เมื่อไม่มีเพลิงกิเลส เพลิงทุกข์ซึ่งเป็นผลก็จะมอดดับไปเอง เหมือนไฟที่หมดเชื้อ มันจะค่อย ๆ มอดดับไปเอง

สำหรับพระอรหันต์ก็ดับเพลิงกิเลสได้หมดแล้ว พระอริยบุคคลตั้งแต่พระโสดาบันขึ้นไป ก็มีเพลิงกิเลสน้อย ท่าน

ก็มีความทุกข์น้อย อย่างพระโสดาบัน เพียงแต่พระอริยบุคคล
 ขึ้นต้น มีความทุกข์น้อยเกือบจะไม่มีเหลืออยู่แล้ว ผมเคย
 พุดมาหลายหนหลายแห่งแล้ว และอยากจะขอพุดในที่นี้ด้วยว่า
พระพุทเจ้าท่านทรงแสดงความทุกข์ของพระโสดาบันว่า
มีน้อยเหมือนกับใบหญ้าที่จุ่มลงในสระ น้ำที่ติดใบหญ้านั้น
แห้ง คือความทุกข์ของพระโสดาบัน ความทุกข์ของปุถุชน
 ทั่ว ๆ ไป เหมือนน้ำในสระใหญ่ ลองเทียบดูว่ามีทุกข์มากน้อย
 กว่ากันเท่าไร ระหว่างน้ำในสระใหญ่กับน้ำในใบหญ้าน้อย ๆ
 ยิ่ง**อัมมปุถุชน** (ปุถุชนผู้มีตบอด) ด้วยแล้ว ยิ่งมีความทุกข์
 มโหฬารเลย มีชีวิตอยู่ด้วยความทุกข์ ถ้าเป็น **กัลยาณปุถุชน**
 (ปุถุชนชั้นดี) ก็ค่อยดีขึ้นมาน้อยหนึ่ง ความทุกข์ก็จะน้อย
 ลงหน่อยหนึ่ง รู้จักแยกแยะอะไรต่ออะไร

อัมมปุถุชน (อัมม = มีตบอด) ปุถุชนมีตบอด เหมือนคน
 ตาบอดเดินไปก็ไม่เห็นอะไร มีตบอด ๆ ไปก็สะดุดก้อนหินบ้าง
 ก้อนดินบ้าง ลงห้วยลงเหวก็ไม่รู้เพราะตาบอด แถมยังมีคน
 ใ้ไฟส่องทาง แยกไฟดับเพราะไม่รู้ บางทีก็เหยียบลงไป
 ที่ไฟส่องทางนั่นเอง เพราะความที่แกเป็นคนตาบอด มีเรื่อง
 เล่าว่า มีคนตาบอดคนหนึ่งไปหาเพื่อน แล้วกลับมาคำ เพื่อน
 บอกว่าให้เอาโคมไฟไปด้วย แกบอกว่าไม่จำเป็น เพราะเขา
 ตาบอด เอาโคมไฟไปเขาก็มองไม่เห็น เพื่อนก็บอกว่า เอ็ง
 ถี้อไปเถอะเพื่อน คนอื่นจะได้เห็นเอ็ง เขาจะได้ไม่ชนเอ็ง เอ็ง
 ตาบอด ข้าก็รู้แล้วแหละ ถี้อไฟส่องทาง เห็นก็ไม่เห็น แต่
 คนอื่นเขาจะได้เห็นว่ามีคนเดินอยู่ ก็ถี้อไป มีคนมาชนจนได้

แกก็โวยวายว่า ไม่เห็นหรือไง มีคนถือไฟอยู่นี่ มาชนได้ คนที่มาชนก็บอกว่า เห็นพวกถือโคมไฟ แต่ไฟมันดับแล้ว คนตาบอด เดินถือโคมไฟไป ตัวเองก็ไม่เห็นทาง นอกจากไม่เห็นทางแล้ว ตัวไฟในโคมไฟดับ ตัวก็ไม่เห็น ลองคิดดูว่าตัวคนตาบอดจะเป็นอย่างไร

ที่นี้ถ้าใจบอด ตาข้างนอกไม่บอด จะเป็นอย่างไร ก็เหมือนกัน อยู่ในลักษณะเดียวกัน ไม่รู้ผิดชอบชั่วดี ดำเนินชีวิตไปอย่างคนตาบอด ใน *มงคลที่ปณี* ได้กล่าวถึงว่า **ถ้าในโลกนี้ไม่มีการศึกษา ไม่มีวินัยของชีวิตแล้ว คนทั้งหลายก็จะเพ่นพ่านไปในโลก เหมือนกับควายป่าที่ตาบอด เดินเพ่นพ่านอยู่ในป่า** ไม่รู้หุบเหว ไม่รู้ห้วยหนอง ไม่รู้สุ่มทุมพุ่มไม้ ไม่รู้เรียวกว้างจะเกี่ยวเอา ไม่รู้ทั้งนั้น ลองนึกดูว่า ในโลกของเรา ถ้าไม่มีไฟส่องทาง ไม่มีธรรมะที่พระพุทธเจ้าท่านทรงส่องเอาไว้ เป็นไฟส่องทางให้แก่ประชาชน แล้วจะเป็นอย่างไร โลกจะมีดีอย่างไร เพราะฉะนั้น พระพุทธเจ้าทรงมีพระคุณอย่างล้นเหลือกับโลก เป็นประทีปของโลก มีฝรั่งเขียนหนังสือถึงพระพุทธเจ้าว่า เป็น**ประทีปแห่งทวีปเอเชีย** (The light of Asia) ที่จริงไม่ได้เป็นเพียงประทีปแห่งทวีปเอเชียหรือ เป็นประทีปแห่งโลก เวลานี้พระพุทธศาสนาแผ่ไปทั่วโลกให้คนได้รู้จักคำสอนของพระพุทธเจ้า ต่อไปข้างหน้า ประเทศไทยจะเอาพุทธศาสนาไว้ได้สักที่เปอร์เซ็นต์ อาจจะไปเจริญงอกงามอยู่ต่างประเทศก็ได้ เหมือนกับที่มาเจริญงอกงามอยู่ในแถบเอเชีย ทั้งประเทศไทย กัมพูชา ลาว แล้วก็หายไปจากอินเดีย

พระอรหันต์ แม้จะดับเพลิงกิเลสได้แล้ว ก็ยังมีเพลิง
 ทุกข์อยู่บ้าง เพราะยังมีวิบากขันธ์ เหลืออยู่ เหมือนไฟที่ไหม้
 เชื้อหมดแล้ว เหลือแต่ขี้เถ้าอุ่น ๆ ถึงอย่างไรก็ตาม ความ
 ทุกข์ทางกายก็ครอบงำจิตใจของท่านไม่ได้ ความแตกต่าง
 ระหว่างความทุกข์ทางกายของปุถุชนกับพระอริยะอยู่ตรงนี้
 ปุถุชนเมื่อมีความทุกข์ทางกาย จะครอบงำจิตได้ด้วย แต่**พระ
 อริยะเจ้า มีความทุกข์ทางกาย ครอบงำจิตของท่านไม่ได้ จิต
 ท่านไม่เป็นทุกข์ด้วย** ผู้ที่อบรมจิตดีแล้ว กับผู้ที่ไม่ได้อบรมจิต
 เราดูได้ที่ไหน เราดูได้ที่ว่า ผู้ที่อบรมจิตดีแล้ว สุขเวทนาก็ตาม
 ทุกข์เวทนาก็ตาม ครอบงำจิตท่านไม่ได้ คนที่ยังไม่ได้อบรมจิต
 สุขเวทนาหรือทุกข์เวทนาครอบงำจิตได้เมื่อเกิดขึ้น

ความทุกข์ความเดือดร้อนในโลกมนุษย์ พรรณนากัน
 ไม่ไหว มันเยอะเยอะไปหมดเลย แม้เป็นทุกข์เหมือนกัน แต่มี
 แบบต่าง ๆ อาการต่าง ๆ ไม่เหมือนกัน **ต่างคนต่างก็เข้าใจว่า
 ทุกข์ของตัวเองนั้นแหละหนักนัก ผู้อื่นไม่รู้ทุกข์ของผู้อื่น นอกจาก
 ผู้ที่มีจิตใจกรุณาเท่านั้นที่จะรู้** กบที่ถูกช้ำคราดเสียบเอา สับเอา
 ไม่มีใครรู้หรอก ว่ากบมันจะเจ็บสักแค่ไหน ชาวนาที่คราดอยู่
 ก็ไม่รู้ ว่าที่ถูกตีถูกหวดที่แผ่นหลัง ที่ก้นของมันด้วยไม้เรียว
 เพื่อให้มันเดินไปข้างหน้า นำแอกนำไป ไครจะรู้ซึ่งยิ่งกว่า
 วัว ชาวนาที่ไม่รู้ เวลาผลไปปาดเอาน่องของวัว เวลาเดินไม่
 ถูกต้อง เดินพลาดไป ผลไม้ไถก็ครูดเอาน่อง บางทีก็เส้นเอ็น
 ขาดไปเลย ไครจะรู้ซึ่งถึงความเจ็บปวดของวัว นอกจากตัว
 วัวเอง คนที่ไม่ได้รับความยุติธรรม ผู้ให้ความไม่ยุติธรรม

ไม่เจ็บปวด แต่คนที่ได้รับความอภัยดิตรกรรมเจ็บปวด ต่างคนต่างก็มีทุกข์ของตน และรู้สึกว่าความทุกข์ของตนนั้นหนักมาก บุคคลเอกในโลก คือ พระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสด็จอุบัติขึ้น ทรงแสดงธรรมเพื่อให้สัตว์ทั้งหลายได้พ้นทุกข์ ตั้งแต่ความไม่เป็นธรรมในสังคัม คือการเบียดเบียน จนถึงทุกข์ที่ละเอียดประณีตขึ้นไป ซึ่งมาในลักษณะซ่อนเร้น เช่น ที่มาในรูปของความทุกข์ก่อน แล้วมีความทุกข์ตามมา มีทุกข์เมื่อมันเปลี่ยนแปลงไป ที่ท่านเรียกว่า *วิปริณามทุกข์*

พระพุทธเจ้าทรงแสดงธรรมเพื่อให้คนมีความสุขอย่างสมบูรณ์ สมกับที่ได้รับการยกย่องจากนักปราชญ์ทั้งหลายว่า

พุทฺโธ โส ภควา โปธาย ฌมฺมํ เทเสติ
พระผู้มีพระภาคเจ้านั้น ทรงรู้แล้ว ตื่นแล้ว เบิกบานแล้ว
ทรงแสดงธรรมเพื่อความรู้ ความตื่น ความเบิกบาน

ติณฺโณ โส ภควา ตารณาย ฌมฺมํ เทเสติ
ทรงข้ามพ้นแล้ว ทรงแสดงธรรมเพื่อการข้าม

สนฺโต โส ภควา สมถาย ฌมฺมํ เทเสติ
ทรงสงบแล้ว ทรงแสดงธรรมเพื่อความสงบ

ทนฺโต โส ภควา ทมถาย ฌมฺมํ เทเสติ
ทรงฝึกพระองค์แล้ว ทรงแสดงธรรมเพื่อการฝึก

ปรีนิพพุตโต โส ภควา ปรีนิพพานาย ฌมมํ เทเสติ
ทรงดับสนิทแล้ว ทรงแสดงธรรมเพื่อความดับสนิท

เพราะฉะนั้น พระตถาคตอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า จึง
ทรงเป็นบุคคลเอก เกิดขึ้นในโลก เพื่อประโยชน์สุขแก่โลก

การปรากฏขึ้นแห่งบุคคลเอก หาได้ยากในโลก

พระพุทธรูปเจ้าในฐานะเป็นบุคคลเอก เสด็จอุบัติขึ้นเพื่อประโยชน์สุขแก่โลก พระพุทธรูปเจ้าทรงตื่นแล้ว เบิกบานแล้ว รู้แล้ว ทรงแสดงธรรมเพื่อเป็นเช่นนั้น ทรงข้ามห้วงแห่งสังสารวัฏ ห้วงทุกข์แล้ว ทรงแสดงธรรมเพื่อการข้าม ทรงสงบแล้ว ทรงแสดงธรรมเพื่อความสงบ ทรงฝึกพระองค์แล้ว ทรงแสดงธรรมเพื่อการฝึก ทรงดับสนิทแล้ว ทรงแสดงธรรมเพื่อการดับ เพราะฉะนั้น พระตถาคตอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า จึงเป็นบุคคลเอกเกิดขึ้นในโลกเพื่อประโยชน์สุขแก่โลก

(๑) การปรากฏขึ้นแห่งบุคคลเอกหาได้ยากในโลก พอจะอธิบายได้ว่า บุคคลอย่างพระพุทธรูปเจ้านี้ นาน ๆ ครั้งจึงจะอุบัติขึ้นในโลก เพราะเหตุที่ว่าต้องสั่งสมพระบารมีนานเหลือเกิน พระบารมีจึงจะเต็มเปี่ยมควรเป็นพระพุทธรูปเจ้าได้ ยังมีกล่าวไว้อีกว่า ในโลกธาตุหนึ่ง (หมายถึงโลกหนึ่ง เช่น โลกมนุษย์เรา

ถือเป็นโลกธาตุหนึ่ง) ในโลกธาตุหนึ่งจะมีพระพุทธรูปเจ้าเพียง พระองค์เดียวเท่านั้น จะมีพร้อมกัน ๒ องค์ไม่ได้ หลักฐาน จากพระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี อังคุดตตริกกาย เอกนิบาต หน้า ๓๖ ว่า **“ภิกษุทั้งหลาย เป็นไปไม่ได้เลยที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้า จะเกิดขึ้นพร้อมกันในโลกธาตุเดียวกัน”** จึงกล่าวได้ว่า หาได้ยากอย่างยิ่งทีเดียว ในโลกธาตุหนึ่งมีเพียง พระองค์เดียว

แม้ในโลกธาตุหนึ่งนี้ ก็เป็นเวลานานประมาณมิได้ กว่า พระพุทธรูปเจ้าจะตรัสรู้พระองค์หนึ่ง ช่องว่างระหว่างศาสนา ของพระพุทธรูปเจ้าพระองค์หนึ่งสิ้นไป แล้วก็พระพุทธรูปเจ้า พระองค์ใหม่จะมาตรัสรู้ ท่านเรียกว่า พุทธันดร (มาจาก พุทธะ + อันตระ - อันตระ แปลว่า ช่องว่าง หรือ ระหว่าง) พุทธันดร แปลว่า ช่องว่างระหว่างพระพุทธรูปเจ้า ๒ พระองค์ ระหว่าง พุทธันดร โลกตกอยู่ในความมืดเป็นอันมาก พระพุทธรูปเจ้าจึง ตรัสไว้ว่า “การปรากฏขึ้นแห่งพระพุทธรูปเจ้า ก่อให้เกิดแสงสว่างทางปัญญาอย่างใหญ่หลวง” พระปัจเจกพุทธรูปเจ้าจะเกิดขึ้นระหว่างพุทธันดร

มีกล่าวไว้ในคัมภีร์ของเราว่า “ต่อไปภายหน้า เมื่อศาสนา ของพระพุทธรูปเจ้าองค์นี้เกือบหมดไป มนุษย์จะจำพระพุทธรูปภษิต ไม่ได้เลยแม้แต่บาทเดียว พระราชาธรรมิกราชต้องการพึงธรรม ของพระพุทธรูปเจ้าสักบาทหนึ่ง ก็ให้ธรรมมหาอำมาตย์เอาทอง เท่าลูกฟักแขวนคอม้า เทียวไปตามคามนิคม ชนบท ราชธานี ประกาศว่า ใครสามารถกล่าวธรรมของพระพุทธรูปเจ้า เพียง บาทเดียว พุศุตเป็นภาษาทางธรรมะท่านเรียกว่า คาถาหนึ่ง

มี ๔ บาท เวลานี้ใช้เป็นบรรทัด ๒ บรรทัดก็มี ๔ บรรทัดก็มี แล้วแต่ลักษณะของคาถาหรือฉันทลักษณ์ คาถาหมายถึง ฉันทลักษณ์ บางอย่างก็มี ๒ บรรทัด ยกตัวอย่างเช่น ใน มงคลสูตร

อเสวนา จ พาลานํ	การไม่คบคนพาล หนึ่ง
ปณฺฑิตานญจ เสวนา	การคบบัณฑิต หนึ่ง
บุชชา จ บุชชียานํ	การบูชาคนที่ควรบูชา หนึ่ง
เอตมมมงคลมุตตมํ	นี่เป็นมงคลอันสูงสุด

นี่เรียกว่าเป็นหนึ่งในคาถา ๒ บรรทัด เท่ากับ ๔ บาท

เมื่อธรรมมหาอำมาตย์นำทองเท่าลูกฟักออกประกาศว่า ใครจำพระพุทธรูปหนึ่งเพียงเท่านี้ได้ จะมอบทองคำเท่าลูกฟักให้ ก็จะไม่มีการจำได้เลย แสดงว่า พระพุทธรูปศาสนาหมดแล้ว ไม่มีเหลือแล้ว เวลานี้พวกเรายังโชคดี มีคนจำพระพุทธรูปนี้ได้ เยอะ บางคนจำได้เป็นเล่ม ๆ บางคนจำได้ ๒-๓ เล่ม บางคนจำได้เยอะแยะไปหมดเลย นับว่ายังโชคดีที่ยังไม่ถึงเวลานั้น ยังโชคดีที่ยังไม่ได้ไปเกิดในเวลานั้น เรายังมีโอกาสได้ฟังธรรม ได้ฟังพระพุทธรูปภาพิตติ ๆ ที่เป็นแสงสว่างส่องทางชีวิต และก่อนจะสิ้นศาสนาของพระพุทธเจ้านี้ พระภิกษุสงฆ์ก็จะแยะเต็มที ท่านเรียกว่า โคตรภูสงฆ์ แปลว่า สงฆ์ครึ่งพระ-ครึ่งชาวบ้าน เป็นพระก็ไม่ใช่ เป็นชาวบ้านก็ไม่ใช่ แต่ถ้าเป็นชาวบ้านครึ่งพระ นี่ดี คือตัวเป็นชาวบ้าน แต่ใจเป็นพระ แต่ถ้าเป็นพระแล้ว เป็นพระครึ่งเป็นชาวบ้านครึ่ง นี่ไม่ดี หมายความว่า มาตรฐาน

ต่ำลง ท่านใช้คำว่า *ทูลสืลา ทูลศีล, ปาปธมฺมา มี บาปธรรม, กาสาวกณฺหา* มีแต่ผู้กาสาวกพัศตร์พันคอ, เป็นคนชั่ว เป็นพระที่ไม่ดี ลักแต่ว่ามีเพศเป็นพระอย่างนั้น นี่คือการปรากฏขึ้นของพระพุทธรเจ้า ซึ่งเป็นบุคคลเอกหาได้ยากในโลก ตามที่กล่าวมานี้

ข้อ (๒) ที่ว่า **ทรงเป็นอัจฉริยมนุษย์** เรื่องนี้ถ้าเราจะพิจารณาถึงมนุษย์เท่าที่ประวัติศาสตร์ยอมรับว่าเคยเป็นมนุษย์ มีตัวอยู่จริงและเคยตายไปจริง ตั้งแต่สมัยเริ่มประวัติศาสตร์ถึงปัจจุบัน ซึ่งกินเวลานานประมาณ ๗,๐๐๐ ปีเศษ เราจะ**มองไม่เห็นกษัตริย์องค์ใดในโลก ที่ยอมสละความสุขสงบส่วนพระองค์ เพื่อประโยชน์สุขของมนุษยชาติ อย่างเช่นพระพุทธรเจ้า** ถ้าหากมองให้สั้นเข้ามาอีก คือ ตั้งแต่สมัยพระพุทธรเจ้ามาถึงบัดนี้ กินเวลาประมาณ ๒,๕๐๐ ปีเศษนั้น ก็ยังไม่เคยมีกษัตริย์พระองค์ใดในโลก ทรงกระทำได้อย่างพระพุทธรเจ้า ยอมสละความสุขแบบโลก ๆ เพื่อทรงแสวงหาธรรม และนำมาเป็นประโยชน์แก่โลกนั่นเอง ไม่ว่าจะมองในด้านบริสุทธ์ส่วนพระองค์ ในด้านการบำเพ็ญประโยชน์แก่มนุษยชาติ หรือในด้านสติปัญญา พระพุทธรเจ้าของเราที่ทรงเป็นอัจฉริยะในด้านนั้น ๆ ทุกประการ ไม่มีใครเสมอเหมือนในด้านความบริสุทธ์ส่วนพระองค์ก็ทรงมีอย่างมาก เพราะทรงปราศจากกิเลสที่ทำให้เศร้าหมอง

ส่วนอัจฉริยภาพในด้านการบำเพ็ญประโยชน์แก่มนุษยชาติ เราจะเห็นได้ต่อเมื่อได้มาพิจารณาผลงานของพระองค์ว่าผลงาน

ของพระองค์ท่านแผ่ไพศาลเพียงใด เป็นเวลาถึง ๒,๕๐๐ ปีเศษมาแล้ว **ผลงานที่ยิ่งใหญ่ของใครก็ตาม มาจากความคิดที่ยิ่งใหญ่ มาจากจิตที่ยิ่งใหญ่** คำสอนของพระองค์ได้เป็นประโยชน์แก่มวลมนุษย์ทั่วโลกเป็นจำนวนเท่าใด ตอบว่า หาประมาณมิได้ นับตั้งแต่ ๒,๕๐๐ ปีเศษมาแล้ว ท่านลองนึกดูว่า มนุษย์ที่ได้รับคำสอนของพระพุทธเจ้า แล้วเว้นจากความชั่วหนีจากความชั่ว ขึ้นจากความชั่ว ทรงตนเอาไว้ไม่ให้ตกไปในทางที่ชั่ว แล้วก้าวขึ้นสู่ทางที่ดี มีประมาณเท่าใด เรียกว่า *อุปปเมยยา* หาประมาณมิได้, *อสงเขยยา* นับไม่ได้ คำนวณไม่ได้

เวลา ๖ ปีก่อนตรัสรู้ นั้น เป็นเวลาที่ทรงตรากตรำอย่างหนักเพื่อพระโพธิญาณ เพื่อความบริสุทธิ์ส่วนพระองค์ และเวลาอีก ๔๕ ปีหลังจากตรัสรู้แล้ว จนเสด็จดับขันธปรินิพพานนั้น ทรงอุทิศเวลาทั้งกลางวันและกลางคืนเพื่อมนุษยชาติ เพื่อช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ทั้งหลายให้เดินถูกทาง ตามหนังสือ **อรรถกถา กสิณทวารวสุตฺร ขุททกนิกาย** ได้บอกว่า พระพุทธเจ้าทรงบรรทมวันละ ๑-๒ ชั่วโมงเท่านั้นในคืนหนึ่ง ๆ กลางวันทรงบรรทมเป็นครั้งคราวนิดหน่อย เพื่อพักผ่อนพระอิริยาบถ แต่กลางคืนทรงบรรทมเพียง ๑ ชั่วโมง หรือ ๒ ชั่วโมงเท่านั้น ทรงกระทำกิจของพระพุทธเจ้าอย่างสม่ำเสมอตลอดมา ในฐานะเป็นศาสดาของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย

พระพุทธกิจ ๕ อย่าง ทรงกระทำสม่ำเสมอตลอดพระชนมชีพ ตลอดเวลาที่เป็นพระพุทธเจ้า ๔๕ ปี ไม่ได้ว่างวันเลย ทำงานไม่มีวันเสาร์วันอาทิตย์ ทำงานไม่มีวันหยุด เร็วแรง

กำลังที่พระองค์ทรงอุทิศไปนั้น กลายมาเป็นประทีปแห่งโลก เป็นความดีของโลก พหุชนहितาย พหุชนสุขาย โลกานุกมปาย เพื่อประโยชน์สุขแก่มหาชน เพื่อความสุสุขแก่มหาชน เพื่ออนุเคราะห์โลก

ข้อ (๓) ส่วนอัจฉริยภาพทางสติปัญญา นั้น สุขุมลุ่มลึก ยิ่งนัก ยากที่จะหยั่งได้ **พระสัพพัญญุตญาณ ลึกซึ่งเหลือคณานับ** ทรงเป็นสัพพัญญู รู้ทุกอย่าง แต่ไม่ได้ตรัสทุกอย่าง ที่ทรงรู้ตรัสเฉพาะที่จำเป็นแก่การปฏิบัติธรรมเพื่อการละกิเลส หรือตรัสเฉพาะเรื่องทุกข์และการดับทุกข์ เป็นไปเพื่อความดับทุกข์ อย่างที่ตรัสเอาไว้ตอนหนึ่งว่า **“ปุพฺพเพ จาหิ ภิกฺขเว เอตฺรหิ** ภิกษุทั้งหลาย ทั้งในกาลก่อนและบัดนี้ เราตถาคต บัญญัติสอนแต่เรื่องทุกข์และการดับทุกข์เท่านั้น” อันนี้ก็น่าสงสัยว่า สอนแต่เรื่องทุกข์และความดับทุกข์เท่านั้นหรือ? ที่สอนเยอะเยอะ ไม่เป็นคำสอนหรือ? คำตอบก็คือว่า คำสอนต่าง ๆ แม้จะมีมากมาย ที่เราพูดว่า ๘๔,๐๐๐ พระธรรมขันธ์ เป็นไปเพื่อความให้รู้ว่า อะไรเป็นทุกข์ แล้วเราจะดับทุกข์ได้อย่างไร เปรียบให้ดูคล้าย ๆ กับในโรงพยาบาลมีหมอมากมาย มีนางพยาบาลมากมาย มีเครื่องมือแพทย์มากมาย มีกิจกรรมมากมายที่ในโรงพยาบาล เพื่ออะไร ก็เพื่อรักษาคนไข้ให้หายโรคเท่านั้นแหละ

เป้าหมายที่แท้คือทำอย่างไรโรคจะไม่เกิดขึ้น ทำอย่างไรโรคที่เกิดขึ้นแล้วจะหายไป เพื่อจะเรียนรู้โรค และเพื่อจะเรียนรู้การกำจัดโรคเท่านั้น ฉันทใดก็ฉันทนั้น ทรงรู้มากมาย

แต่ไม่ได้ตรัสทุกอย่าง ตรัสเท่าที่จำเป็นแก่ความทุกข์ แก่ความ
ดับทุกข์เท่านั้น เหมือนที่เคยตรัสว่า ความรู้ที่พระองค์รู้แล้ว
เหมือนกับใบไม้บนต้นไม้ในป่า แต่ที่นำมาสอนนั้นเหมือนกับ
ใบไม้ในกำมือ เพราะความจำเป็นที่ต้องดับทุกข์มีเท่านั้น ก็
สอนเท่าที่จำเป็น

แม้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์กายภาพ (Physical Science)
หรือที่ว่าด้วยสิ่งไม่มีชีวิต เช่น ความร้อน แสง เสียง เป็นต้น
ทางฝ่ายชีวภาพ (Biological Science) ว่าด้วยสิ่งที่มีชีวิต เช่น
สัตว์และพืช ก็ทรงรู้รอบและลึกซึ้ง ลองดูพระไตรปิฎกเล่ม ๑๕
ว่าด้วยกำเนิดของมนุษย์ ที่แรกเป็นเซลล์ก่อน *ปฐม กมล โหติ*
นักวิทยาศาสตร์และแพทย์สมัยใหม่ก็งวว่า ทรงรู้ได้อย่างไร
ทรงรู้ด้วยอะไร ตรัสได้ถูกหมดว่าในสัปดาห์ไหน เป็นอย่างไร
ก่อนปฐมกำเนิดของมนุษย์ในครรภ์มารดาเป็นอย่างไร ลองดู
ตรงนั้น **ยักขลังยุต ลังยุตตนิกาย** มีผู้มาถามแล้วตรัสตอบ

เรื่องนี้ก่อความพิศวงงงงวยแก่นักวิทยาศาสตร์และนัก
ปราชญ์สมัยใหม่เป็นอันมากกว่า พระองค์ทรงทราบได้อย่างไร
ทั้งที่สมัยนั้นไม่มีเครื่องมือทางวิทยาศาสตร์แม้แต่ชิ้นเดียว
หลังจากได้ศึกษาพุทธศาสนาอย่างละเอียดลออแล้ว นักปราชญ์
และนักวิทยาศาสตร์ทั้งหลาย ต่างยอมรับในพระอัจฉริยภาพ
ในส่วนสัพพัญญุตญาณของพระพุทธเจ้า โดยไม่มีข้อกังขา
อีกต่อไป นี่คือบุคคลเอก คือพระพุทธเจ้าในฐานะทรงเป็น
อัจฉริยมมนุษย์

กาลกิรียา

กาลกิรียา คือ การนิพพานของพระพุทธเจ้า เป็นความ
เดือดร้อนของคนมาก ที่ว่าเป็นความเดือดร้อนของคนมาก ก็
เพราะว่า พระพุทธเจ้าทรงเป็นที่พึ่งของชาวโลก มีพระนาม
หนึ่งว่า พระโลกนาถ เสมือนน้ำเป็นที่พึ่งของหมู่ปลา พฤษกา
เป็นที่พึ่งของหมู่นก เมื่อพระองค์นิพพานไป โลกก็เหมือน
ขาดที่พึ่ง จึงเดือดร้อนเพราะความอาลัยรักในพระองค์ แต่
ถึงอย่างไรก็ตาม พระองค์ได้ทรงเตือนไว้ว่า ธรรมและวินัย
นั้นแหละจะเป็นสิ่งแทนพระองค์ เมื่อพระองค์ทรงล่วงลับไป
แล้ว ใครเห็นธรรม ผู้นั้นชื่อว่าเห็นพระองค์ **พระธรรมวินัย**
เป็นสิ่งแทนพระองค์ ถ้าจะปฏิบัติพระพุทธเจ้า ให้ปฏิบัติ
ตามพระธรรมวินัย ชื่อว่าปฏิบัติตามพระพุทธเจ้า หรือว่าได้
ปฏิบัติต่อองค์พระพุทธเจ้า พระธรรมวินัยนั้นแหละ เป็นสิ่งแทน
องค์พระพุทธเจ้า โดยนัยนี้ ก็ไม่ใช่พระพุทธรูปที่เป็นสิ่งแทน

พระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าไม่เคยตรัสไว้ว่า พระพุทธรูปเป็น สิ่งแทนพระองค์

เพราะประการหนึ่ง คือในสมัยที่พระพุทธองค์ยังทรงพระชนมชีพอยู่ พระพุทธรูปยังไม่มี พระพุทธรูปมีในระยะหลัง หลายร้อยปีหลังจากพระพุทธเจ้านิพพานแล้ว ที่แรกก็ทำพระพุทธรูปขึ้นเพื่อเป็นอนุสาวรีย์หรือพุทธาอนุสาวรีย์สำหรับเป็นเครื่องระลึกถึงพระพุทธเจ้า เป็นสื่อสำหรับนำใจของเราให้ไปถึงพระพุทธเจ้า พอนานเข้า ก็ค่อย ๆ เพิ่มขึ้น ๆ จนถึงกับว่าเป็นสิ่งขลังและศักดิ์สิทธิ์ ถือพระพุทธรูปเป็นเหมือนเทวรูปของพราหมณ์ ให้พระพุทธเจ้าปางนั้น ปางนี้ ปางนั้น ไปปิดทองกันจนเประอะไปหมด ความงามของพระพุทธรูปซึ่งเป็นศิลปะก็หายไปหมด ด้วยความเชื่อที่ว่าจะอำนวยผลที่เราต้องการให้ได้

ที่จริง ถ้าตามคำสอนของพระพุทธเจ้าแล้ว สิ่งทั้งหลายเราต้องทำเอง สิ่งทั้งหลายจะเป็นผลดีหรือผลร้าย เราต้องทำเอง พระพุทธเจ้าทำให้ไม่ได้ และบันดาลให้ไม่ได้ แต่ที่นี้เป็นความเชื่อในเรื่องความขลังและศักดิ์สิทธิ์ เวลานี้ยิ่งหนักเข้าไปอีก เรียกพระพุทธเจ้าเป็นหลวงพ่อ เรียกพระพุทธรูปเป็นหลวงพ่อ หลวงพ่อนั้น หลวงพ่อนั้น ศักดิ์สิทธิ์ไปหมดเลย ไปบนบานศาลกล่าว ขอผลประโยชน์ ขอหวย ขอเบอร์ อ่อนนอนนอนนอนนี้ ให้ร่วนวายไปหมดเลย ท่านลองนึกดูว่า ถ้าท่านเป็นพระพุทธรูป แล้วมีคนเป็นพัน ๆ หมื่น ๆ ใน

แต่ละวันมาขอนั้นขอนี้ ท่านจะทำยังไงถ้าเป็นตัวท่านเอง ท่านไม่เห็นใจพระพุทธรูปบ้างหรือ? ไม่สงสารท่านบ้างหรือว่า ท่านจะอยู่อย่างไร เราก็ค Personification ทำให้ท่านเป็นบุคคลเสียแล้ว คล้ายกับว่ามีความต้องการ มีความปรารถนา ให้สุขให้ทุกข์แก่คนได้ ให้คุณให้โทษแก่คนได้ เหมือนคนที่ยังมีกิเลสและเรียกพระพุทธรูปเป็นหลวงพ่อก็แล้ว ยังเรียกพระสงฆ์เป็นหลวงพ่อด้วย ดึงพระพุทธรูปเจ้ามาเท่ากับพระสงฆ์ ดึงพระพุทธรูปมาเท่ากับพระสงฆ์ แล้วยกพระสงฆ์ขึ้นไปเท่ากับพระพุทธรูป เพราะเรียกหลวงพ่อกัน ท่านลองนึกดู ผมไม่ว่าอะไรท่านหรอก ท่านจะสมัครใจเรียกก็ตามใจ แต่พูดให้ได้ยินได้ฟังว่า เป็นการสมควรหรือไม่ ที่เรียกพระพุทธรูปว่า “หลวงพ่” ที่เรียกพระสงฆ์ว่า “หลวงพ่” ไม่เป็นไรหรอก เป็นธรรมดา แต่พอเรียกพระสงฆ์ว่า “หลวงพ่” แล้วเรียกพระพุทธรูปว่า “หลวงพ่” ด้วย ก็เสมอกันเท่ากัน ลองนึกดูว่าเราทำอะไรกันอยู่

วันนี้ผมโทรศัพท์ไปที่ทำงานราชการแห่งหนึ่ง ด้วยกิจธุระที่นัดหมายกันไว้ ผู้รับสายเขาบอกว่า คนที่ผมจะพูดด้วยไปงานทำบุญวันเกิดหลวงพ่ ผมถามว่าหลวงพ่ไหน? อยู่ที่ไหน? เขาบอกว่าอยู่ที่ลาน ก็รู้แล้วว่าเป็นพระพุทธรูปที่ยืนตระหง่านอยู่ที่ลาน บอกว่าไปทำบุญวันเกิดหลวงพ่ ลองนึกดูว่า เราทำอะไรกันอยู่กับพระพุทธรูปเจ้า และยังมีพระเล็กพระน้อยอะไรต่ออะไร นำท่านมาขาย ทำนั่นทำนี่ตามความต้องการ เต็มข้างหน้าผมยังมีพูดเรื่องนี้อีกตอนที่เกี่ยวกับ

การทำพระพุทธรูป ตอนนี้อยู่ได้เพียงเท่านี้ก่อน

ขอให้คิดให้ถูกต้องว่า **สิ่งที่เป็นสิ่งแทนพระพุทธเจ้า คือ พระธรรมวินัย ไม่ใช่พระพุทธรูป** จะนับถือพระพุทธรูปก็นับถือเถอะ แต่อย่าไปเหนียวให้ท่านต่ำลง **อย่าให้ท่านมาทำอะไรตามใจคนมีกิเลส** คนมีกิเลส มีตัณหา ก็ต้องการอะไรสารพัดอย่างที่ต้องการ จะไปขออะไรจากท่าน สิ่งที่ท่านให้คือให้ธรรมะ ท่านประทานมรดกที่สำคัญที่สุดไว้ให้แก่โลกและแก่ชาวโลก คือ พระธรรม ไม่ค่อยเอา แล้วก็พูดว่าคนไทยไม่มีที่พึ่งทางใจ ก็เลยไปพึ่งนั่นพึ่งนี่พึ่งโน่น อะไรกันไปตามที่มึงคลั่งตื่นข่าวฮือฮากันเป็นพัก ๆ เดียวก็สิ่งนั้น เดียวก็สิ่งนี้ ก็ไม่เห็นพึ่งได้จริงสักอย่าง **สิ่งที่พึ่งได้จริง คือ ตัวเอง และพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้านั้นแหละ เป็นสิ่งที่พึ่งได้จริง** โดยที่ว่าตนปฏิบัติตามธรรม น้อมธรรมเข้ามาไว้ในตน อย่างนั้นก็พึ่งได้ แต่ก็ไม่พึ่ง

ข้อ (๔) ทรงเป็นบุคคลที่ไม่มีใครเสมอเหมือน พุทธถึงพระพุทธเจ้านะครับ ทรงเลิศกว่ามนุษย์และสัตว์ทุกหมู่เหล่า อันนี้ในพระสูตรบางพระสูตร เช่น **อัครปสาทสูตร** (สูตรที่ว่าด้วยความเลื่อมใสอันเลิศ) ได้ตรัสไว้ในที่นั้นว่า “บรรดาสัตว์ทั้งหลาย จะมีก็เท่ากับตาม พระตถาคตเจ้าเป็นเลิศ ความเลื่อมใสในพระตถาคตนี้เป็นเลิศ บรรดาสัตว์จะทั้งหลาย อริยสัจ ๔ ประเสริฐที่สุด บรรดาทางทั้งหลาย มรรคมีองค์ ๘ ประเสริฐที่สุด” สิ่งที่มีเท่าทั้งหลาย ให้จำกัดเข้ามาที่สองเท่า **ทิพทาน** ๖ **จกขุมา** บรรดาสัตว์ที่มีสองเท่าทั้งหลาย พระตถาคตมีจักขุ

ประเสริฐที่สุด เลิศกว่ามนุษย์และสัตว์ทุกหมู่เหล่า ไม่เพียงแต่มนุษย์และสัตว์เท่านั้น นะครับ แม้แต่เทวดาทุกชั้น ก็ไม่มีใครเทียบพระองค์ได้ ไม่ว่าจะโดยศีล โดยสมาธิ โดยปัญญา โดยวิมุตติญาณทัสสนะ คือความรู้เห็นในวิมุตติ

ทรงเป็นลูกไก่ตัวแรกของโลกที่เจาะกระเปาะฟองไข่ คือ อวิชชา ออกมาได้ แล้วทรงสั่งสอนแนะนำให้ผู้อื่นกระทำตาม อวิชชาที่เหมือนเป็นกระเปาะฟองไข่ของลูกไก่ ถ้าเจาะกระเปาะฟองไข่ออกมาไม่ได้ มันก็ไหลออกมาไม่ได้ มันก็ตายโคม ไข่เน่าตายในฟอง คนที่เจาะกระเปาะฟองไข่ คืออวิชชา ออกมาไม่ได้ ก็เหมือนกับลูกไก่ที่ตายโคม พระพุทธเจ้าทรงเป็นลูกไก่ตัวแรก เจาะกระเปาะฟองไข่ คืออวิชชา ออกมาเห็นแสงสว่างของโลก แล้วประทานแสงสว่างไว้ให้โลก ทรงแนะนำสั่งสอนให้ผู้อื่นเจาะกระเปาะฟองไข่ตามออกมาด้วย เพราะไม่ว่าจะเป็นเทวดาทุกชั้น พรหมทุกชั้น ก็ไม่มีใครเลิศกว่าพระองค์

มนุสฺสภูตํ สมพุทฺธํ อตตทนต์ สมหิตํ เทวาปิ นํ นมสฺสนฺติ

พระพุทธเจ้าพระองค์นั้น แม้จะเป็นมนุษย์ก็จริง แต่ได้เป็นผู้ตรัสรู้โดยชอบ ทรงฝึกพระองค์ดีแล้ว มีพระฤทธิ์มันคง แม้เทวดาทั้งหลายก็มีสักการนอบน้อมพระองค์ด้วยคุณธรรม ไม่เป็นแต่เพียงมนุษย์เท่านั้น ทรงเป็นวิสุทธิเทพ เป็นเทวดา โดยความบริสุทธิ์

ข้อ (๕) ประการสุดท้าย การอุบัติขึ้นแห่งพระพุทธเจ้า ทำให้เกิดแสงสว่างทางปัญญาแก่มวลมนุษยหาประมาณมิได้ เพราะพระองค์ทรงเป็นต้นคบเพลิงที่ชูให้สว่างโรจน์ในโลก เป็นพระองค์แรก ลองนึกภาพดู พระสาวกก็จุดต่อ ๆ กันไป การเกิดขึ้นแห่งพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จึงทำให้เกิด อนุตตริยะ ๖ เป็นต้น ขึ้นด้วย อนุตตริยะ ๖ ก็คือ

๑) ทัสสนานุตตริยะ	การเห็นที่ประเสริฐ
๒) สวานานุตตริยะ	การฟังที่ประเสริฐ
๓) ลาภานุตตริยะ	การได้ที่ประเสริฐ
๔) ลิกขานุตตริยะ	การศึกษาที่ประเสริฐ
๕) ปาวิจรียานุตตริยะ	การบำรุงบำเรอที่ประเสริฐ
๖) อนุสสทานุตตริยะ	การระลึกที่ประเสริฐ

บางคนก็ไปเพื่อจะเห็นข้างบ้าง เห็นมាំบ้าง เพื่อจะเห็น ฟุตบอลล้าง เห็นมวยบ้าง ดูอะไรต่ออะไร ดูข้างดูมាំ ดูเงินดูทอง ดูแก้วดูแหวน พระพุทธเจ้าท่านบอกว่า นั่นไม่ใช่ ทัสสนานุตตริยะ ไม่ใช่การเห็นที่ประเสริฐ การเห็นที่ประเสริฐ ต้องได้เห็นพระตถาคต หรือพระสาวกของพระตถาคตผู้ ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ ท่านจำกัดไว้เสร็จว่า ผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ ถ้าไม่ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ ไม่ใช่ ทัสสนานุตตริยะ เห็นแล้ว ไม่เป็น มโนภาวนีเยา (เป็นที่เจริญใจ) สาวกของพระตถาคต เห็นแล้วต้องเป็นที่เจริญใจ เป็นการเห็นที่ประเสริฐ

สวานานุตตริยะะ การฟังที่ประเสริฐ บางคนก็ไปฟังดนตรี ไปฟังดีดสีตีเป่า ไปฟังอะไรต่ออะไร นั่นไม่ใช่การฟังที่ประเสริฐ การฟังที่ประเสริฐคือการได้ฟังธรรมของพระพุทธเจ้า หรือ พระสาวกของพระพุทธเจ้า ฟังแล้วดับทุกข์ได้ มีความทุกข์น้อยลง

ลามานุตตริยะะ การได้ที่ประเสริฐ คือ ได้ครัทธา ได้ปัญญา

สิกขานุตตริยะะ การได้ศึกษาธรรมของพระพุทธเจ้า คือ การศึกษาที่ประเสริฐ

ปาริจริยานุตตริยะะ การบำรุงบำเรอที่ประเสริฐ คือบำรุงพระตถาคตที่เป็นผู้พ้นจากกิเลส หรือสาวกของพระตถาคตเจ้า ผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ

อนุสสทานุตตริยะะ การระลึกที่ประเสริฐ ระลึกถึงพระธรรม ระลึกถึงพระตถาคตผู้สิ้นกิเลสแล้ว ระลึกถึงแล้วทำให้เราสบายใจ ทำให้เรารู้สึกอยากทำตาม ดำเนินตามคนดี ๆ พระดี ๆ เป็นแต่เพียงนึกถึง เราก็ปีติใจ มีความสุข ชื่นใจ แม้ยังไม่ได้พบ ไม่ได้ฟังธรรม ก็ปราโมชได้

พุทธะ ๔ ประเภท

พุทธะ ๔ ประเภท คือ

- ๑) พระสัมมาสัมพุทธะ ท่านผู้ตรัสรู้เองโดยชอบ
- ๒) พระปัจเจกพุทธะ ท่านผู้ตรัสรู้เองโดยเฉพาะตน แต่ไม่ตั้งศาสนา จะเกิดขึ้นระหว่างพุทธันดร
- ๓) อนุพุทธะ หรือ สาวกพุทธะ เป็นผู้รู้ตน เป็นผู้ได้ฟังธรรมแล้วรู้ตามพระพุทธเจ้า
- ๔) สุตพุทธะ ได้แก่ท่านผู้เป็นพหูสูต แม้จะยังไม่เป็นพระอริยบุคคล แต่เป็นผู้รู้ธรรมมาก

ขอขยายความนิดหนึ่งนะคะ

พระสัมมาสัมพุทธะ คือท่านผู้ตรัสรู้เองโดยชอบ โดยถูกต้อง พระธรรมที่ท่านตรัสรู้นั้น เป็นพระธรรมที่ถูกต้อง อย่างที่เราสวดกันว่า *สวากุขาโต ภควตา ธมฺโม* พระธรรมนั้น

พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสไว้ดีแล้ว ถูกต้องแล้ว เมื่อตรัสรู้แล้ว ก็ได้ทรงสั่งสอนผู้อื่นให้รู้ตามเห็นตาม ทรงตั้งศาสนา ตั้งสังฆมณฑลเพื่อสืบศาสนาต่อมาจากจนถึงปัจจุบันนี้

พระปัจเจกพุทธะ คือท่านผู้ชวนชวายหาทางออกจากความมืดด้วยตนเอง เหมือนกับพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่ไม่ทรงตั้งศาสนา ไม่มีสังฆมณฑล พระปัจเจกพุทธเจ้าจะอุบัติขึ้นในพุทธันดร คือกาลที่ว่างจากพระพุทธรเจ้าท่านั้น ไม่มีศาสนาของพระพุทธรเจ้าองค์ใดองค์หนึ่งเลย ไม่มีใครรู้จักพุทธศาสนาเลย เป็นเวลานอกพุทธกาล ถ้าท่านเกิดในพุทธกาล แล้วได้ฟังธรรมของพระพุทธรเจ้า ก็จะกลายเป็นสาวกของพระพุทธรเจ้า หรือ **อนุพุทธะ**

พุทธกาลมี ๒ อย่างคือ

(๑) **พุทธกาลตามประวัติศาสตร์** หมายถึงระยะเวลาที่พระพุทธรเจ้ายังทรงพระชนม์อยู่ จะถือเอาตั้งแต่ประสูติ หรือตั้งแต่ตรัสรู้ก็ได้ จนถึงปรินิพพาน

(๒) **พุทธกาลตามความหมายทางศาสนา** หมายถึงระยะเวลาที่ยังมีศาสนาของพระพุทธรเจ้าอยู่ ตามนัยนี้จะเห็นว่าเวลานี้ก็ยังเป็นพุทธกาลอยู่ คือเป็นพุทธกาลตามความหมายทางศาสนา ไม่ใช่ตามประวัติศาสตร์

อนุพุทธะ หรือ **สาวกพุทธะ** หมายถึงท่านผู้ได้ฟังธรรมของพระพุทธรเจ้า และได้รู้ตามเห็นตาม อย่างสูง ได้แก่ พระ

อริยบุคคล ๔ จำพวก คือ พระโสดาบัน พระสกทาคามี พระอนาคามี และพระอรหันต์ ทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์ เป็นคฤหัสถ์ก็ได้ เป็นสาวกพุทธะ เป็นอนุพุทธะ คือ สาวกสังโฆ ที่ท่านสวด ภควโต สาวกสงโฆ สุปฏิปันโน ถ้าเป็นสมมติสงฆ์ ท่านเรียก ภิกขุสังโฆ ไม่เรียก สาวกสังโฆ เพราะฉะนั้นในบทสวดมนต์ที่สวดอยู่ในสังฆคุณ ใช้คำว่า สุปฏิปันโน อสุปฏิปันโน ญาญปฏิปันโน สามัญญปฏิปันโน ภควโต สาวกสงโฆ ถ้ายังเป็นสมมติสงฆ์อยู่ ยังไม่เป็นพระอริยะ ก็ใช้คำว่า ภิกขุสังโฆ สังเกตในเวลาที่คุณสวดสวด โอโณชยาม ขอนอบน้อมถวายแก่ภิกษุสงฆ์ ภิกขุสงฆสฺส สาธุ โน ภนฺเต ภิกขุสงโฆ ขอภิกษุสงฆ์จงรับ เพื่อประโยชน์ และความสุขแก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย

สุตพุทธะ คือท่านผู้รู้โดยการฟัง ท่านผู้เป็นพุทธะด้วยการสดับตรับฟัง การศึกษาเล่าเรียน เป็นพหูสูต แปลว่า เล่าเรียนมาก ศึกษามาก รู้มาก เข้าใจมาก ในเรื่องพระธรรม คำสอนของพระพุทธเจ้า พระสาวกของพระพุทธเจ้าที่ได้รับการยกย่องว่า เป็นเลิศทางพหูสูตก็คือ พระอานนท์เถระ คนที่จะเป็นพหูสูต ต้องมีคุณสมบัติเป็นพหูสูต เช่น

- **สุตฺถโร สุตฺตสนฺนิจฺจโย** เป็นคนที่ทรงสุดตะ ศึกษาเล่าเรียนมาก สะสมสุดตะมาก ได้ยินได้ฟังมาก สัมผัสมาก

- **ชตา** จำได้มาก ไม่ใช้ไต้ยีนไต้ฟ้ง อ่านมาก แต่จำไม่ได้เลย ผ่านไปหมดเลย อย่างนั้นก็ไม่พร้อมด้วยคุณสมบัติ
- **วจสา ปริจิตา** ว่าไต้คล่อง เวลาจะว่าขึ้นมา ก็ว่าไต้คล่อง
- **มนสาอนุเปกฺกชิตา** เอาใจเข้าไปไต้ครุครวณ ไต้ครุครวณธรรมอยู่เสมอ ข้อไหนยังไม่ค่อยเข้าใจ ก็เพ่งพินิจไต้ครุครวณ
- **ทิกฺกุจฺจียา สุปฺปฏฺฐิวินุชา** แทะทะลุด้วยทิกฺกุจฺจีย เห็นไต้ทะลุดรูปรุ่ง ไม่ว่าจะยกประเด็นอะไรขึ้นมา ก็เข้าใจทะลุดรูปรุ่ง

ทบทวนอีกทีนะครั้น **สุตฺตโร สุตฺตสนฺนิจฺจโย, ชตา, วจสา ปริจิตา, มนสาอนุเปกฺกชิตา, ทิกฺกุจฺจียา สุปฺปฏฺฐิวินุชา** มีคุณสมบัติ ๕ อย่าง

มีเรื่องเล่าเอาไว้ในตำราของเราดูเหมือนจะเป็นอรรถกถา มหาโคสิงคสาสสุตฺตโร และ มงคลทีปนี พาหุสัจจกถา ว่า มีพราหมณ์คนหนึ่งอยากจะบูชาพระธรรม การบูชาพระพุทธรเจ้าก็บูชาแล้ว การบูชาพระสงฆ์ก็ได้บูชาแล้ว ทำอย่างไรจึงจะได้บูชาพระธรรม คิดอย่างนี้แล้ว ก็เข้าไปเฝ้าพระพุทธรเจ้า ทูลถามว่า **ทำอย่างไรจะได้บูชาพระธรรม** พระพุทธรเจ้าตรัสว่า ให้บูชาภิกษุที่เป็นพหูสูต พราหมณ์ก็ขอให้ตรัสบอกภิกษุที่

เป็นพหูสูต พระพุทธเจ้าไม่ตรัสบอกเอง ให้ไปถามพระภิกษุสงฆ์ก็แล้วกัน พราหมณ์คนนั้นก็ไปหาภิกษุสงฆ์ แล้วถามถึงผู้เป็นพหูสูต ภิกษุสงฆ์บอกว่า พระอานนท์เถระนั้นแหละ เป็นพหูสูต พราหมณ์ก็ได้บูชาพระอานนท์ด้วยจิวรรคา จำนวนพัน บูชาผู้ที่มีธรรมมาก เป็นคลังแห่งธรรม ผู้ที่เป็นคลังแห่งธรรมนั้นแหละ เป็นสิ่งแทนธรรมรัตนะ บางที่ท่านใช้คำว่า เป็นธรรมเจดีย์ หมายความว่า เป็นที่บรรจุพระธรรม พระเถระของเราบางรูปน่าจะชื่อว่า ธรรมเจดีย์ เพราะท่านเป็นที่ตั้งของพระธรรม เป็นที่บรรจุอยู่ของพระธรรม

ฝ่าย**ขรवास**สมัยพระพุทธเจ้า **จิตตคหบดี** ได้รับการยกย่องว่าเป็นธรรมกถึก เป็นผู้กล่าวธรรมดีมาก เป็นธรรมเจดีย์ เป็นที่บรรจุพระธรรม ไปที่ไหน ภิกษุสงฆ์มักจะถามข้อสงสัยแก่จิตตคหบดี เคยมีภิกษุบางรูปเป็นภิกษุพาล กล่าววาจาไม่ดีต่อจิตตคหบดี ซึ่งเป็นคฤหัสถ์ พระพุทธเจ้ารับสั่งให้ไปขอโทษจิตตคหบดี เรียกว่า **ปฎิสารณียกรรม** ให้ระลึกถึงความผิด แล้วไปขอโทษคฤหัสถ์

มีข้อน่าสงสัยอยู่อย่างหนึ่งว่า ทำไมพระพุทธเจ้าไม่ตรัสบอกเสียเองว่า ใครเป็นพหูสูต ทั้งที่พระองค์ก็ทรงทราบอยู่ แต่ให้ไปถามภิกษุทั้งหลาย ไม่ตรัสบอกเสียเอง ถ้าจะให้สันนิษฐาน น่าจะเป็นเพราะว่า ถ้าพระองค์ตรัสบอกเอง ก็คล้าย ๆ กับว่า โดยเชื้อสายเป็นพระญาติ โดยฐานะก็เป็นผู้ใกล้ชิด เป็นอุปัฏฐาก หรือเลขานุการส่วนตัวพระองค์ เดียวเขาจะเข้าใจว่าเป็นการเล่นพวกเล่นพ้อง จึงให้ไปถามจากภิกษุ

ทั้งหลาย ดูลึว่า ภิกษุทั้งหลายบอกว่าเป็นใคร ก็ไปบูชาคน
นั้นแล้วกัน

ที่นี้ก็ถึงวาระของพระธรรม **พระธรรมคืออะไร?** พระ
ธรรมคือคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า เรียกว่า**พระธรรมวินัย** บ้าง
เรียก**ปาพจน์**บ้าง เรียกว่า**ศาสน**บ้าง เรียกว่า**พรหมจรรย์** บ้าง
เรียกว่า**พุทธธรรม**บ้าง มีคำเรียกหลายคำในสมัยพระพุทธเจ้า
เมื่อจวนจะปรินิพพาน พระพุทธเจ้าตรัสกับพระอานนท์ว่า “เธอ
ทั้งหลายอาจจะคิดว่า ปาพจน์มีศาสดาล่วงไปแล้ว (นี่เป็น
สำนวนบาลีของท่านถอดออกมาเลย - ปาพจน์ คือคำสั่งสอนหรือ
ศาสนาที่มีพระศาสดาล่วงไปแล้ว) พวกเราไม่มีศาสดาอีกแล้ว
พวกเธออย่าเพิ่งเห็นอย่างนั้น ธรรมวินัยอันใดที่เราบัญญัติแล้ว
แสดงแล้วแก่เธอทั้งหลาย ธรรมวินัยนั้นแหละ จะเป็นศาสดา
ของพวกเธอในกาลล่วงไปแห่งเรา” คื่่นก่อนผมก็พูดเรื่องนี้ว่า
ธรรมวินัยเป็นสิ่งแทนพระพุทธเจ้า ข้อความนี้จาก**มหาปรินิพพาน
สูตร** พระไตรปิฎก เล่ม ๑๐ ข้อ ๑๔๑ หน้า ๑๗๘

เพราะฉะนั้น คำว่า ปาพจน์ แปลว่า คำที่เป็นประธาน,
ปาจารย์ คือ อาจารย์ของอาจารย์ เวลานักเรียนสวดไหว้ครู
ปาเจรา จรียา โทหนฺติ คุณุตฺตรานุสาสกา ปาเจรา คือปาจารย์
ทั้งอาจารย์และอาจารย์ของอาจารย์ ปาพจน์ แปลว่าประธาน
คำที่เป็นประธาน คำที่เป็นหลัก หมายถึงพระพุทธพจน์นั่นเอง
บางทีก็เรียก “พระบาลี” ซึ่งก็หมายถึงพระไตรปิฎก ต่อมาก็คือ
เป็นอรรถกถา ฎีกา อนุฎีกา เป็นหลักฐานชั้นต่าง ๆ บางทีก็ใช้

คำว่าศาสนา “ศาสนา” แปลว่าคำสั่งสอนก็ได้ การปกครองก็ได้ ที่แปลว่าคำสั่งสอน เราคุ้นเคยอยู่แล้ว ส่วนที่แปลว่า การปกครอง คือ การปกครองตัวเอง ศาสนามุ่งให้คนปกครองตัวเองได้ เมื่อทุกคนปกครองตัวเองได้ ก็จะไม่มีความยุ่งยาก ในการปกครองบ้านเมือง คือการจัดระเบียบของสังคม จะอยู่กันอย่างสงบสุขโดยไม่ต้องเบียดเบียนกัน ถ้ายังปกครองตัวเองไม่ได้ ก็ต้องถูกปกครองโดยผู้อื่น ยิ่งปกครองตัวเองไม่ได้มากเท่าใด ก็ต้องถูกปกครองมากขึ้นเท่านั้น เช่นว่า ปกครองตัวเองไม่ได้ ไปทำผิดร้ายแรง หรือถึงกับต้องติดคุกติดตะราง ก็ต้องถูกปกครองตลอด คนที่ปกครองตัวเองได้ โดยการไม่ทำความชั่วทั้งปวง การทำกุศลให้ถึงพร้อม การทำจิตให้บริสุทธิ์ นี่เป็นศาสนา ท่านเรียก *เอตํ พุทฺธานสาสนํ* นี้คือ คำสอนของพระพุทธเจ้าทั้งหลาย

นี่คือความหมายของพระธรรม

เมื่อพระพุทธเจ้าได้พระสาวก ๖๐ รูปแล้ว ในปฐมโพธิกาล (ปฐมโพธิกาล หมายถึง ระยะเวลาที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้แล้วช่วงต้น) ได้ทรงส่งพระสาวกไปประกาศพระศาสนา โดยให้ไปแสดงธรรมที่งามทั้งเบื้องต้น งามทั้งท่ามกลาง และงามในที่สุด ให้ประกาศพรหมจรรย์อันบริสุทธิ์ บริบูรณ์สิ้นเชิง พร้อมทั้งอรรถ (ความหมาย) และพยัญชนะ (การใช้ภาษา) ว่าสัตว์หรือบุคคลผู้มีธุลีในจักขุน้อย มีกิเลสน้อย ก็พอมีอยู่ เมื่อไม่ได้ฟังธรรม ก็จะไม่เสื่อมจากประโยชน์ ผู้รู้ธรรมก็จักมี

เป็นแน่แท้ อันนี้จากวินัยปิฎก มหาวรรค พระไตรปิฎกเล่ม ๔
ข้อ ๓๒

ขอย้อนพูดถึงปฐมโพธิกาลที่ให้นัยไว้หน่อย ก่อนหน้านี้
คือระยะเวลาก่อนที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้ เรียก **ปฐมกาล** (ปุริมะ
แปลว่า ก่อน) เมื่อพระพุทธเจ้าได้ตรัสรู้แล้วช่วงต้น ถ้าแบ่ง
เป็น ๓ ช่วง จะได้ช่วงละประมาณ ๑๕ ปี แต่ความจริงท่าน
ไม่ได้แบ่งอย่างนั้นนะครับ แต่ให้รู้ไปแบบนี้ก่อน **ปฐมโพธิกาล**
เป็นระยะเวลาที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้แล้วช่วงต้น **มัชฌิมโพธิกาล**
พระพุทธเจ้าตรัสรู้แล้วช่วงกลาง เป็นช่วงเวลาที่เที่ยวประกาศ
ศาสนาอยู่ในที่ต่าง ๆ **ปัจฉิมโพธิกาล** หมายถึงหลังจากตรัสรู้
แล้วช่วงปลาย จนจะนิพพาน หรือน่าที่จะบริพพานไม่นานนัก
อปปรกาล คือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นหลังจากพระพุทธเจ้านิพพาน
แล้ว มีการถวายพระเพลิงและการแจกพระบรมสารีริกธาตุ
ก็รวมเป็น ๕ กาลด้วยกันที่เกี่ยวกับพระพุทธเจ้า

ที่นี้มาพูดถึงเรื่องพรหมจรรย์ เป็นความหมายของ
พระธรรมทั้งนั้น คำว่า **พรหมจรรย์** คือ **ระบบการครองชีวิต**
ที่ประเสริฐ ที่ทำให้ความทุกข์เข้าไม่ถึง หรือล่องความทุกข์
เสียได้ หมายถึงการครองชีวิตตามหลัก ศีล สมาธิ ปัญญา
หรืออริยมรรคมีองค์แปดนั่นเอง พอได้ยินคำว่า “พรหมจรรย์”
ความคิดของคนส่วนมากก็จะคิดถึงการครองชีวิตโสด หรือการ
ไม่เกี่ยวข้องด้วยกามารมณ์ แต่ความจริงแล้ว คำว่า “พรหมจรรย์”
มีความหมายมาก อย่างน้อยก็มีพรหมจรรย์ ๑๐ อย่าง วันหลัง
ถ้ามีโอกาสจะได้คุยกันอีกครั้งหนึ่ง บางแห่งแจกพรหมจรรย์

ไว้ ๑๒ อย่าง มีการเว้นจากกามารมณ์เป็นข้อหนึ่งใน ๑๒ หรือเป็นเพียง ๑ ใน ๑๐ เท่านั้นเอง

อีกคำหนึ่งที่ใช้แทนหลักคำสอนของพระพุทธเจ้าคือ ธรรมและภาวะตามฐานะของตน ๆ เมื่อนักบวชนอกพุทธศาสนา หรือ ผู้ที่ยังไม่ได้นับถือพระพุทธศาสนา เห็นพระภิกษุในพุทธศาสนาสมัยพุทธกาล ถ้ามพระภิกษุสาวกของพระพุทธเจ้า มักจะถามว่า ที่ท่านมาเป็นอยู่อย่างนี้ ท่านชอบใจธรรมของใคร? สาวกของพระพุทธเจ้าก็จะตอบว่า ชอบใจพุทธธรรม หมายถึง ธรรมของพระพุทธเจ้า ระบอบการครองชีวิตตามแนวทางที่พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอน นี่เป็นความหมายเดียวกันกับคำว่า **ศาสนา** มีหลายคำด้วยกัน ดังที่กล่าวไว้คร่าวก่อน เช่นมีคำว่า ปาพจน์บ้าง ศาสนาบ้าง พรหมจรรย์บ้าง พุทธธรรมบ้าง เป็นคำเดียวกัน เป็นไวพจน์ ใช้แทนกันได้

ศีลธรรม ๓ อย่าง

คำว่า **ศีลธรรม** (อ่านว่า สัด-ท่า) แปลว่า ธรรมของคนดี หรือ ธรรมที่ถูกต้อง ธรรมของสัตบุรุษ (อ่านว่า สัด-บุ-หฺรุด) ท่านจำแนกไว้ ๓ อย่าง คือ

(๑) **ปริยัติศีลธรรม** ปริยัติ แปลว่าการศึกษา ได้แก่ การศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัย ความรู้ที่เป็นหลักดำเนินชีวิต เป็นไปเพื่อพัฒนาปัญญา พัฒนาตน ท่านแบ่งปริยัติไว้หลายอย่าง เช่น

- **อลคัทพุมปริยัติ** การศึกษาเล่าเรียนที่เปรียบเหมือนงูพิษ ศึกษาเพื่อจะไอ้อวด เพื่อจะยกตนข่มผู้อื่น การศึกษานั้นเอง มันแวงมากัดเอาคนเรียน ยิ่งเรียนไปก็ยิ่งมีทิฏฐิมานะมากขึ้น ยิ่งมีกิเลสมากขึ้น ยิ่งฟูขึ้น เป็นเหยื่อของอหังการ ท่านเปรียบเหมือนว่า คนเข้าไปจับงู ต้องการจะเอา

งูไปทำอะไรสักอย่างหนึ่ง แล้วเข้าไปในป่า ไปเจองู ที่นี้ไปจับที่หาง งูมันก็เอี้ยวตัวมากัดเอา ถึงตายหรือปางตาย เพราะฉะนั้น คนที่เรียนพระธรรม เรียนไม่ดี เรียนแล้วยกตนข่มผู้อื่น เรียนเพื่อเป็นเหยื่อของทมิฬกิเลส เพื่อความโอ้อวด เพื่อการแข่งขัน อันนี้ก็โดนปริยัติศึกษาตนเอง ทำร้ายเอง

- **นิสสรณปริยัติ** เรียนเพื่อจะสลัดกิเลส สลัดตนออกจากภพ สลัดกิเลสออกไปจากใจ เรียนแล้วได้ประโยชน์อย่างนี้ก็ดี

- **ภณฑาคาริกปริยัติ** เรียนเพื่อเป็นขุนคลัง ท่านหมายเอาการศึกษาของพระอรหันต์ พระอรหันต์ท่านจบการศึกษาที่จะนำไปใช้ในการลดละกิเลสแล้ว เพราะท่านสิ้นกิเลสแล้ว แต่ท่านยังต้องศึกษาพระธรรมวินัยและพระพุทธรูป เพื่อต้องการจะเป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น ประโยชน์ของท่านไม่มีแล้ว ท่านเรียนปริยัติเพื่อต้องการนำไปแนะนำสั่งสอนผู้อื่น นี่ก็จำเป็นนะครับ

(๒) **ปฏิบัติสัทธรรม** อย่างพระป่า พระเขา ใครก็ตามที่คิดแต่ว่า ปฏิบัติไม่ต้องมีปริยัติ คิดอย่างนี้ก็ได้ แต่การที่จะสั่งสอนผู้อื่นต้องอาศัยปริยัติอยู่เป็นอันมาก เพราะปริยัตินั้นหมายถึงคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า แต่ถ้าจะรู้เฉพาะตน โดยไม่คิดจะสั่งสอนใครก็ได้ ไม่ต้องเรียน ปฏิบัติไปอย่างเดียว แต่บางทีปฏิบัติผิดก็ไม่รู้ว่าปฏิบัติผิด เพราะไม่มีปริยัติเป็นไฟส่องทางให้ ที่จริงปริยัติเป็นผลของการปฏิบัติ คือ ท่าน

ปฏิบัติได้ผลมาแล้ว ท่านก็บอกไว้ให้ว่าอย่างนี้ อย่างนี้ ผ่านการปฏิบัติมาแล้ว ได้ทดสอบพิสูจน์มาแล้ว ท่านก็สอนให้เขียนเป็นตำราไว้ให้ ก็ได้ประโยชน์ อย่าดูถูกปรียติ ผู้ที่เรียนปรียติก็ไม่ควรดูถูกการปฏิบัติ **ปฏิบัติสัทธิธรรม** คือการปฏิบัติตามพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ปฏิบัติตามหลักศีลสมาธิ ปัญญา แม้การปฏิบัติอื่น ๆ ก็คล้อยตามหลักศีล สมาธิ ปัญญา เป็นไปเพื่อเพิ่มพูนคุณภาพชีวิต

สิ่งที่เป็นตัวแท้ของศาสนา ก็คือการปฏิบัติ การกระทำตามหลักคำสอนนั่นเอง หลักคำสอนแท้เป็นตัวแผนที่ หรือแนวทางชี้มรรคา ถ้าเอาหลักคำสอนล้วน ๆ มาเป็นตัวศาสนาก็ทำให้เราชะงักงันและเนิ่นช้าไม่ก้าวหน้าในทางปฏิบัติ เพราะฉะนั้น ต้องไม่เอาหลักคำสอนมาเป็นตัวศาสนา แต่เอาตัวปฏิบัติมาเป็นตัวศาสนา ปฏิบัติได้ตามที่รู้นั้นแหละเป็นตัวศาสนา ถ้าเอาหลักคำสอนล้วน ๆ มาเป็นตัวศาสนา คนที่ศึกษาปรียติได้สูงก็จะพะงงตัวอยู่ว่าได้เรียนมาเยอะแล้ว ก็ชะงักงันในการปฏิบัติ ทำให้เนิ่นช้า บางทีแม้แต่ธรรมะระดับต้น เช่น การรู้จักกาลเทศะ การเข้าใจผู้อื่น สัปปุริสธรรม ๗ ซึ่งเป็นหลักธรรมของคนดี ก็ยังทำไม่ได้ อย่างนี้การศึกษาก็ได้ผลน้อยเต็มที ไม่ก้าวหน้าในการปฏิบัติ

(๓) **ปฏิเวธสัทธิธรรม** การบรรลุผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัตินั้น เช่น ได้บรรลุผลที่เป็นประโยชน์ในปัจจุบันบ้าง ประโยชน์ในชาติหน้าบ้าง ประโยชน์ในภายหน้าบ้าง ประโยชน์สูงสุด คือ มรรคผลนิพพาน ที่เป็นการดับกิเลสและทุกข์

คำว่า ปฏิเวธ คือการบรรลุผลนี้ **ไม่ควรเร่งไปที่มรรคผลนิพพานอย่างเดียว ควรเร่งไปที่การปฏิบัติธรรมข้อไหน แล้วได้ผลในข้อนั้น ถือว่าเป็นปฏิเวธ** เช่น ปฏิบัติอยู่ในเมตตากุณฯ เห็นผลของเมตตากุณฯอย่างชัดเจนด้วยใจของตนเอง อันนี้ก็เรียกว่าได้ปฏิเวธ บรรลุผลแล้ว

ได้พูดถึงเรื่องสังฆกรรม ๓ คือ **ปริยัติสังฆกรรม** เกี่ยวกับการศึกษาเล่าเรียน **ปฏิบัติสังฆกรรม** การปฏิบัติ และ**ปฏิเวธสังฆกรรม** การบรรลุผล ซึ่งหมายถึงว่า เราทำสิ่งใด ปฏิบัติอยู่ในหัวข้อธรรมใดแล้ว ได้ประโยชน์ ได้ผลในหัวข้อธรรมนั้น เช่น เราให้ทาน หรือเจริญเมตตา เห็นผลของการให้ทาน เห็นผลของการเจริญเมตตา ก็ถือว่าเป็นปฏิเวธ คือได้บรรลุผล ไม่จำเป็นว่าจะต้องบรรลุมรรคผลนิพพาน มันได้ผลไปตั้งแต่เราเริ่มปฏิบัติ เปรียบไปก็เหมือนกับเรากินข้าว รับประทานอาหาร จะเริ่มอิมไปตั้งแต่คำแรก เริ่มสบายไปตั้งแต่คำแรกที่ไต่บริโภค แปลว่าได้ผล ไม่ใช่ไปได้ผลตอนอิมพอดี หรือเราอาบน้ำเพราะร้อนจากการไปข้างนอกมา ถ้าอาบน้ำด้วยขัน ก็รู้สึกสบายตั้งแต่ขันแรก การปฏิบัติธรรมก็เป็นทำนองนั้น คือจะสบายไป เป็นสุขไป เริ่มบรรลุผล ได้ผลตั้งแต่เริ่มปฏิบัติทีเดียว อันนี้คือที่ขอย้ำที่พูดเมื่อวานนี้ เพื่อจะได้เชื่อมต่อกันไป

การปฏิบัติธรรมที่สำคัญที่สุดคือ **ความรู้จักประมาณตัวในการปฏิบัติ** เรียกว่าปฏิบัติธรรมให้เหมาะสมกับฐานะของตัว ให้เหมาะสมแก่ภาวะ ถ้าปฏิบัติธรรมไม่เหมาะสมกับฐานะไม่เหมาะสมแก่ภาวะ เราอยู่ไม่ได้ ปฏิบัติสมควรแก่ธรรม

ที่พระพุทธเจ้าใช้คำว่า **ธัมมานุธัมมปฏิบัติ** การปฏิบัติธรรมให้สมควรแก่ธรรม คือว่าปฏิบัติธรรมให้เหมาะสมแก่ฐานะ แก่ภาวะของตน ถ้าไม่ทำอย่างนั้น เราอยู่ไม่ได้ เป็นฆราวาสก็ปฏิบัติธรรมให้เหมาะสมแก่ฆราวาส จะไปปฏิบัติอย่างพระเราบิณฑบาตไม่ได้ เป็นฆราวาสไม่มีเงินทองเลย จะอยู่ได้อย่างไร ก็คงอยู่ไม่ได้ เป็นพระยังถือบาตรไปบิณฑบาตได้ ถ้าอยู่ได้ก็ต้องไปอาศัยคนอื่นเขาอยู่ ก็จะต้องทำความลำบากแก่เขา เพราะฉะนั้น ท่านจึงสอนว่า **เป็นพระ จนดี เป็นฆราวาส ไม่จนนะดี** แต่ไม่ต้องรวยมากก็ได้ เพราะรวยมาก ต้องชวนชววยมาก ต้องตื่นนอนมาก ใช้เวลาทั้งชีวิตหาเงินหาทอง ก็เสียเวลาไปมาก

อีกอย่างหนึ่งที่ว่า ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม คือ **ปฏิบัติธรรมน้อยคล้ายตามธรรมใหญ่** หมายความว่า ไม่ใช่ให้ขัดกับหลักใหญ่ เช่น หลักกรรม เป็นหลักใหญ่หลักหนึ่งของพุทธศาสนา ถ้าเราทำอะไรก็ต้องดูว่าขัดกับหลักกรรมไหม เช่น เชื่อเรื่องหมอดู เชื่อเรื่องโหราศาสตร์ เชื่อเรื่องฤกษ์ยามดี ขัดกับหลักกรรมหรือไม่? ถ้าขัดกับหลักกรรม แสดงว่าเราปฏิบัติไม่ถูกแล้ว ปฏิบัติธรรมน้อยไม่คล้ายตามธรรมใหญ่ เหมือนกฎหมายลูกขัดกับกฎหมายรัฐธรรมนูญ กฎหมายลูกจะมีที่ร้อยก็พันมาตรา มันก็ไม่ขัดกับกฎหมายรัฐธรรมนูญ กฎหมายรัฐธรรมนูญเป็นหลักใหญ่ นี่ก็เหมือนกัน ปฏิบัติธรรมน้อยไม่ให้ขัดกับหลักใหญ่ของพุทธศาสนา จึงจะเรียกว่า ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม ก็ได้ผลดี เหมือนร่มคันใหญ่ในฤดูฝน คือ

ธรรมย่อมรักษาผู้ประพฤติธรรม แต่ถ้าถือพร้อมแล้วไม่ทางร่วม
ร่วมคนใหญ่ก็รักษาเราไม่ได้ ต้องทางร่วม แดดออก ก็ต้องทาง
ร่วม ฝนตกก็ต้องทางร่วม ร่วมคนใหญ่ก็ป้องกันได้มาก ไม่เปียก

พระสงฆ์คือใคร พระสงฆ์คือท่านผู้เลื่อมใสในคำสอน
ของพระพุทธเจ้า และปฏิบัติดีปฏิบัติชอบด้วยตนเองก่อน แล้ว
สั่งสอนผู้อื่นให้รู้ตามเห็นตาม ถ้าไม่ได้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ ไม่
ได้สั่งสอนผู้อื่นให้รู้ตาม เห็นตาม ก็เป็นพระสงฆ์เทียม เป็น
พระสงฆ์แต่ไม่มีคุณสมบัติของพระสงฆ์ ไม่สั่งสอนผู้อื่นให้รู้
ตามเห็นตาม ก็จะเข้าลักษณะสุภาสัตโฆรณที่ว่า เลี้ยงไก่ ไก่
ไม่ใช่ เลี้ยงไก่ ไก่ไม่ขัน ต้องการจะเลี้ยงไว้ให้ขัน ไว้สำหรับ
ปลุกให้ตื่น เดียวนี้มีนาฬิกา แต่ก่อนไม่มีนาฬิกาดู รอฟัง
เสียงจากไก่ เลี้ยงไก่ ไก่ไม่ขัน เลี้ยงเพื่อให้ไก่ขัน แต่มันไม่ขัน
ก็ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ ชาวบ้านเลี้ยงพระสงฆ์ ปฏิบัติ
พระสงฆ์ เพื่อให้พระสงฆ์ได้สั่งสอนธรรม ให้คนเว้นความชั่ว
ประพฤติกความดี ตั้งตนไว้ชอบ แต่พระสงฆ์ไม่สอน ก็เหมือน
เลี้ยงไก่ ไก่ไม่ขัน

ทีนี้ถ้าชาวบ้านที่เลี้ยงพระสงฆ์แล้ว พระสงฆ์ให้ธรรม
แต่ไม่เอา เรียกว่า เลี้ยงไก่ ไก่มันไข่ แต่เอาไข่ให้หมากิน ไม่
ได้กินเอง นั่นก็เสียประโยชน์เหมือนกัน เพราะฉะนั้นสำหรับ
พระสงฆ์ เป็นผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบด้วยตนเองแล้ว ก็สั่งสอน
ผู้อื่นให้รู้ตามเห็นตาม ก็จะเป็นพระสงฆ์ที่พร้อมด้วยคุณสมบัติ
แห่งพระสงฆ์ ถ้าเป็นโดยรูปแบบ เป็นโดยไม่มีคุณสมบัติ

เป็นพระสงฆ์เทียม ไมใช่พระสงฆ์แท้ ก็น่าละอายชาวบ้านที่ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ

ที่กล่าวไว้ในตำรา มีพระสงฆ์อยู่ ๒ จำพวก คือ

(๑) สมมติสงฆ์

(๒) อริยสงฆ์

สมมติสงฆ์ คือพระสงฆ์ที่บรรพชาอุปสมบท คือบวชถูกต้องตามพระธรรมวินัย แต่ยังไม่บรรลุมรรคผล ยังเป็น “ภิกขุสังโฆ” อยู่ ยังไม่เป็น “สาวกสังโฆ”

อีกกลุ่มหนึ่ง **อริยสงฆ์** คือผู้ที่เป็นสาวกของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระปฏิบัติดีปฏิบัติชอบจนได้อริยคุณ มีโสดาปัตติผล เป็นต้น จนถึงอรหัตตผลเป็นสุดท้าย อริยสงฆ์เป็นได้ทั้งภิกษุและฆราวาสที่บรรลुरुธรรมแล้ว ตั้งแต่พระโสดาบัน เป็นต้นไป ก็จัดรวมอยู่ในอริยสงฆ์ด้วย

อย่างที่สวดมนต์กันอยู่ *สุปฏิปันโน อชฺฐปฏิปันโน ญายปฏิปันโน สามจีปฏิปันโน ภควโต สาวกสังโฆ* เป็น “สาวกสังโฆ” ส่วนที่บวชแล้ว แต่ยังไม่บรรลุอริยคุณ เป็น “ภิกขุสังโฆ” ดูเวลาที่ถวายสังฆทาน *ภิกขุสังฆ์สสะ โอนเชยามะ สาธุ โน ภันเต ภิกขุสังโฆ* ข้าพเจ้าขอน้อมถวายแด่ภิกษุสงฆ์ ภิกษุสงฆ์จงรับเถิด

พระพุทธคุณ (๑)

พระพุทธเจ้าทรงมีพระคุณต่อโลก ในฐานะที่ทรงมอบมรดกอันล้ำค่าที่สุดไว้ให้โลก คือ **พระธรรม** พระธรรมเป็นประทีปส่องโลก เป็นดวงตาของโลก มิเช่นนั้นแล้ว โลกจะมีมืดมิดเป็นสีหมึก มีตอยู่ด้วยอวิชชาและโมหะ คำว่า “โลก” ในที่นี้หมายถึงสัตว์โลก ผู้ซึ่งถ้าไม่ได้ธรรม ซึ่งพระพุทธเจ้าทรงสั่งสอนไว้แล้ว ก็ไม่อาจที่จะออกจากความมืดได้ เหมือนลูกไก่ที่ฟุดไวัวันก่อน เหมือนลูกไก่ตายโคม คือตายในไข่ ไม่เจาะกระเปาะฟองไข่ออกมา ก็ได้อาศัยพระธรรมของพระพุทธเจ้า ซึ่งเปรียบเหมือนดวงประทีปดวงใหญ่ที่ส่องโลกเวลานี้ ไม่ใช่เฉพาะทวีปเอเชีย แต่ไปทั่วโลก พระธรรมของพระพุทธเจ้าเป็นมรดกแก่โลก

พระพุทธเจ้ามีพระคุณโดยย่อ ๓ อย่างคือ

๑) พระปัญญาคุณ พระปัญญาอดเยี่ยม สามารถช่วยชี้ทางให้สัตว์ทั้งหลาย บุคคลทั้งหลายพันทุกซ์ได้จริง

๒) พระบริสุทธิคุณ ทรงบริสุทธิจากกิเลสทั้งหลาย ไม่มีสิ่งเศร้าหมองในพระทัยเลย

๓) พระมหากรุณาคุณ มีพระทัยที่เปี่ยมด้วยความกรุณาต่อสรรพสัตว์ ไม่มีขอบเขต ไม่มีประมาณ ที่มีในบทสวดมนต์ที่เราสวดกันอยู่ว่า พุทฺโธ สุสุทฺโธ กรุณา มหณฺณโว พระพุทธเจ้าเป็นผู้บริสุทธิดีแล้ว มีพระกรุณาประดุจห้วงมหรรณพ “มหรรณพ” คือห้วงน้ำใหญ่ ไม่มีขอบเขต ไม่มีประมาณ ทะเลยังมีขอบเขต ยังมีประมาณ

ที่นี้จะกล่าวถึง พระคุณโดยพิสดาร มี ๙ ประการ อย่างที่สวดกันอยู่ตั้งแต่ อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ เป็นต้นไป จนถึง ภาคว่า ผมจะให้เฉพาะคำแปลไว้ จะไม่กล่าวโดยพิสดารนักนะครับ ถ้าให้พิสดาร จะไม่รู้จกจบ เพราะว่ามีเยอะ มีหนังสือหลายเล่มที่กล่าวพระพุทฺธคุณเอาไว้ หนังสือวิสุทธิมรรคกล่าวไว้ละเอียด ยิ่งในพระไตรปิฎก อรรถกถาบางเล่ม กล่าวพุทฺธคุณกถานี้ เยอะแยะเลย เป็นครึ่งเล่ม

ขอเริ่มจากคำว่า อรหํ แปลว่า ทรงเป็นพระอรหันต์ พระอรหันต์มี ๔ ความหมายคือ

(๑) ทรงห่างไกลจากข้าศึกคือกิเลส กิเลสนี้เป็นข้าศึกที่สำคัญ ข้าศึกหมายเลขหนึ่งของมนุษย์ คือ กิเลส แต่มนุษย์ไม่ค่อยรู้สึกตัว ไม่ค่อยยู้ว่า นี่คือข้าศึกหมายเลขหนึ่งของเรา

พระพุทธเจ้าทรงห่างไกลจากข้าศึกคือกิเลส และทรงสั่งสอนให้คนห่างไกลจากข้าศึก คือ กิเลสทั้งภายในและภายนอก ข้าศึกภายนอกคือคน ท่านก็ห่างไกล ใครจะเป็นข้าศึกกับท่าน ก็เป็นไป ท่านไม่เป็นกับเขา มีแต่ให้คนอื่นเขารู้สึกเป็นข้าศึกไป แต่พระองค์ไม่เป็นข้าศึกกับใคร อันนั้นก็ห่างไกลจากข้าศึกภายนอก ข้าศึกภายใน ก็คือกิเลส

(๒) อรหฺ์ แปลว่า ทรงหักก้าแห่งสังสารจักรเสียได้ ก้าแห่งสังสารจักร หมายถึง สิ่งที่ทำให้ต้องท่องเที่ยวอยู่ในสังสารวัฏ ทรงละสิ่งนั้นเสียได้ ถ้าพูดให้เข้าใจง่าย ก็คือ บุญบาป นั้นเอง สังสารวัฏคือ สังสารจักร เปรียบเหมือนล้อเกวียน ท่านกล่าวว่า อวิชชาเป็นดุม ตัณหา อุปาทานเป็นก้า ความแก่ ความตายเป็นกงแห่งสังสารจักรนั้น ทรงหักกงก้าแห่งสังสารวัฏนั้นได้ หักก้าแห่งสังสารวัฏเสียได้แล้ว ไม่ต้องท่องเที่ยวไปในสังสารวัฏ เหมือนรถที่เพลาทัก ไปไม่ได้แล้ว หมดทางท่องเที่ยวไป การท่องเที่ยวไปในภพน้อยภพใหญ่ เป็นอันจบกันท่องเที่ยวไปนานเท่าใด ก็ทุกซ์นานเท่านั้น ท่องเที่ยวน้อยเท่าใด ก็ทุกซ์น้อยเท่านั้น

(๓) อรหฺ์ แปลว่า เป็นผู้ควรรับปัจจัยที่หายกถวาย บางคนไม่คู่ควรเป็นผู้รับปัจจัยที่หายกถวาย เพราะไม่มีคุณสมบัติ มีแต่รูปแบบ เพราะฉะนั้น ไม่ควรรับปัจจัยที่หายกถวาย แต่พระพุทธเจ้า ท่านเป็นผู้ควรรับปัจจัยที่หายกถวาย หายกแปลว่า ผู้ให้ เป็นหนี้บุญคุณท่านที่ท่านกรุณาไว้ ท่านเป็นผู้มีคุณอันยิ่งใหญ่

(๔) อรหํ แปลว่า ท่านไม่ทรงทำบาปทั้งในที่ลับและที่แจ้ง รโห แปลว่า ที่ลับ อรโห ไม่มีที่ลับ

มาถึง **พระพุทธคุณบทที่ ๒ สมฺมาสมฺพุทฺโธ** สัมมา แปลว่า โดยชอบ สัมพุทฺโธ แปลว่า รู้เอง ตรัสรู้เองโดยชอบ มีคนถามว่า พระพุทธเจ้าก็เคยมีครูบาอาจารย์ ตอนเป็นพระราชกุมาร เคยเรียนกับครุวิศวามิตร ตอนออกบวชแล้ว ก็เรียนกับท่านอาจารย์ทั้งสอง คือ อาฬารดาบส และอุททกดาบส จนได้ฌาน ๘ เมื่อเป็นอย่างนี้ จะเรียกได้ว่าตรัสรู้เองอย่างไร ขออธิบายอย่างนี้นะครับ

จริงอยู่ ท่านมีครูบาอาจารย์ แต่พระธรรมที่พระองค์ตรัสรู้ เช่น อริยสัจ ๔ ปฏิจจสมุปบาท อันนี้ พระองค์ไม่เคยเรียนกับใครมาก่อน ไม่เคยรู้จากใครมาก่อน ได้ค้นคว้าพบเอง เทียบให้ดูคล้าย ๆ นักวิทยาศาสตร์ที่เราให้เกียรติว่า ท่านผู้นั้นค้นพบสิ่งนั้น สิ่งนี้ เช่น ท่านอัลเบิร์ต ไอน์สไตน์ ค้นพบทฤษฎีที่ว่าด้วยสัมพันธภาพ (Theory of Relativity), เซอร์นิวตัน ค้นพบกฎแห่งการโน้มถ่วง เป็นต้น ท่านเหล่านี้ก็มีครูมาก่อนเหมือนกัน ได้เคยเรียนกับครูทั้งนั้น สิ่งที่ท่านค้นพบใหม่ ท่านไม่ได้เรียนจากผู้อื่นมา ท่านประมวลเอาความรู้ต่าง ๆ เป็นพื้นฐาน แล้วต่อยอดขึ้นไป ส่วนที่ท่านต่อยอดนั้นแหละคือ ส่วนที่ท่านได้ค้นพบ โลกจึงให้เกียรติท่านที่เป็นผู้ค้นพบสิ่งนั้นสิ่งนี้ พระพุทธเจ้าก็เหมือนกันครับ เป็นผู้ค้นพบกฎแห่งอริยสัจ ความจริงอันประเสริฐ - อริยสัจ ๔ ท่านจึงปฏิญาณพระองค์ว่าเป็นสัมมาสัมพุทฺโธ ดูใน *ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร* ก็ได้

นะครับ พระสูตรแรกที่ทรงแสดงกับปัญจวัคคีย์ ทรงปฏิญาณพระองค์ว่าเป็นสัมมาสัมพุทธะ เพราะรู้ปริยสัจ ๔ ประกอบด้วยรอบ ๓ อากาโร ๑๒ โดยครบถ้วนบริบูรณ์ อันนี้ตรัสเอาไว้ไว้อย่างนั้น

เพราะฉะนั้น ที่บางคนบอกว่า พระพุทธเจ้าก็มีครูบาอาจารย์เหมือนกัน ทำไมจึงบอกว่าตรัสรู้เอง มีอยู่คราวหนึ่งที่ตรัสรู้ใหม่ ๆ ก็เสด็จจากพุทธคยามาที่อิสิปตนะ หรือพาราณสี ระหว่างทางเจออาชีวกผู้หนึ่ง ชื่อ อุปกะ เรียกกรรม ๆ ว่า อุปกาศีวก เห็นพระองค์มีรัศมีกระจายออกมาจากพระวรกาย ก็รู้สึกแปลกว่า นักบวชผู้นี้มีรัศมีผุดผ่องยิ่งนัก มีฉัพพรรณรังสีนำดูถามว่าใครเป็นครูของท่าน ท่านบวชอุทิศใคร พระพุทธเจ้าตรัสว่า เราเป็นผู้รู้เอง สัพพาทิภู สัพพวิทู หมสมุมิ เป็นผู้ครอบงำสิ่งทั้งปวง เราเป็นผู้รู้สิ่งทั้งปวง เราไม่ติดในธรรมทั้งปวง เป็นผู้หักกิเลสทั้งปวง หลุดพ้นสิ้นตัณหา จะพึงอ้างใครว่าเป็นครู เราเป็นผู้รู้เอง สย อภิญญา

อุปกาศีวกทำยังไง ว่าไม่ยินดี ไม่คัดค้าน **เนวาทินนุทีนปปฏิโกสิ** ไม่ยินดี ไม่คัดค้าน แล้วก็สิ้นศรัทธาแลบลิ้น แล้วหลีกไป คงจะเป็นทำนองว่า เป็นไปได้นะพ่อคุณ ที่คนไม่มีครู ไม่มีอาจารย์รู้เอง เรื่องอุปกาศีวกนี้ยาว ท่านก็ไปบ้านพรานเนื้อแล้วมีเรื่องอีกเยอะเยอะ ได้เขียนเล่าเอาไว้ในเรื่องพระอานนท์ พุทธอนุชาโดยพิสดารพอสมควรหลายบท ท่านที่ต้องการอ่านรายละเอียดตรงนี้ ก็ไปอ่าน พระอานนท์ พุทธอนุชา ได้

บางทีก็มีคนมาถามท่านว่า เป็นอะไร? ท่านก็บอกว่า เป็น
พุทธะ ไม่เป็นอะไร ไม่เป็นกษัตริย์ ไม่เป็นพราหมณ์ ไม่เป็น
เทวดา เป็นพุทธะ

อภิณฺเษยุยฺม อภิณฺเษยาตํ สิ่งที่เราควรรู้ เราได้รู้แล้ว

ภาเวตพฺพมฺจ ภาวิตํ สิ่งที่เราควรเจริญ (อบรม) เรา
ได้เจริญแล้ว

ปฺหาคพฺพํ ปฺหีนํ เม สิ่งที่เราควรละ เราได้ละแล้ว

ตสฺมา พุทฺโธสฺมิ พฺราหฺมณ ดูก่อนพราหมณ์ เพราะ
ฉะนั้น ท่านจงรู้เถิดว่า เรา
เป็นพุทธโธ ตรัสรู้เองโดยชอบ
โดยถูกต้อง

เพราะฉะนั้น พระธรรมที่พระองค์ทรงแสดง จึงเป็น
สวากุขาโต ภคฺวตา ธมฺโม พระธรรมของพระผู้มีพระภาคเจ้า
นั้นตรัสไว้ดีแล้ว สวากุขาโต ตรัสไว้ดีแล้ว เพราะเหตุที่ว่า
ตรัสรู้เองโดยถูกต้อง เมื่อรู้ถูกต้อง จะพูดอะไรก็ถูกต้อง ถ้า
รู้ไม่ถูกต้อง พูดอะไรก็พูดไม่ถูกต้อง

เวลานี้มีคนบันทึกมากกว่า ในการฟังเรื่องราวทางศาสนา
ไม่รู้อะไรเป็นสิ่งที่ถูกต้อง ไม่รู้อะไรเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง เราก็ดู
ได้ว่า ถ้าคนพูด หรือเจ้าสำนักนั้นรู้ถูกต้อง ก็พูดถูกต้อง ถ้ารู้
ไม่ถูกต้อง ก็พูดไม่ถูกต้อง อันนี้เป็นข้อสังเกตอย่างนี้ สัมมา
สัมพุทธโธ เป็นพระคุณของพระผู้มีพระภาคเจ้า เป็นผู้ตรัสรู้เอง

โดยชอบ

พระพุทธคุณบทที่ ๓ วิชชาจรณสมปnun ไน ทรงสมบูรณ์ด้วยความรู้และความประพัตติ ทั้งอย่างสามัญและอย่างสูง ความรู้ความประพัตติอย่างสามัญ ก็คือ ความรู้และความประพัตติดีที่คนผู้ดีทั้งหลายเขามีกันอยู่ อย่างสูงก็คือ วิชชา ๘ จรณะ ๑๕ **วิชชาจรณสมปnun ไน โส เสฏโจ เทวมาhus** คนที่สมบูรณ์ด้วยความรู้ ความประพัตตินั้น เป็นผู้ประเสริฐที่สุดทั้งในหมู่เทวดาและมนุษย์

มีสุภาษิตอยู่ว่า **ขตติโย เสฏโจ ชเนตsum** กษัตริย์ประเสริฐที่สุดในหมู่มชนที่ยังรังเกียจกันโดยโคตร

วิชชาจรณสมปnun ไน โส เสฏโจ เทวมาhus คนที่สมบูรณ์ด้วยความรู้และความประพัตติ ยังประเสริฐที่สุดในหมู่เทวดาและมนุษย์ ไม่เพียงแต่ประเสริฐกว่ากษัตริย์เท่านั้น ยังประเสริฐกว่าเทวดาอีกด้วย

ความรู้อย่างสามัญ พระพุทธเจ้าท่านก็รอบรู้สารพัดวิชา ดูได้หลังจากตรัสรู้แล้ว เวลาที่ท่านไปคุยกับใคร เรื่องอะไร ท่านก็สามารถจะคุยกับเขาเรื่องนั้นได้ ความรู้อย่างสามัญ ความประพัตติอย่างสามัญ คือเป็นผู้ดี พระองค์ทรงเป็นผู้ดีทั้งโดยชาติโดยตระกูล และโดยความประพัตติ ดูในพุทธบัญญัติเกี่ยวกับเสขียวัตตรก็ได้ มี ๗๕ ข้อ ซึ่งมาเป็นพื้นฐานของวัฒนธรรมไทยอยู่มีใช่น้อย พระสงฆ์ก็ได้อาศัยเสขียวัตตร ทำให้น่าดูน่าเลื่อมใส **เสขียวัตตร** แปลว่า วัตรปฏิบัติที่ควรศึกษา เช่น

เกี่ยวกับการนุ่งห่ม เกี่ยวกับการบริโภค เกี่ยวกับการพูดจา เกี่ยวกับการวางตัว จะดูดีดูงาม ถ้าปฏิบัติอยู่ใน*เสขียวัตร* *เสขียวัตร* คือสมบัติผู้ดี แล้วก็มียกเว้นและหลักธรรมะที่เป็นสมบัติผู้ดีอีกเยอะแยะในศาสนา หลัก*อภิสมาจาร* หรือ *อภิสมาจาริกาสิกขา* ข้อศึกษาที่เกี่ยวกับหลัก*อภิสมาจาร* หรือสมบัติผู้ดีมีเยอะครับ จริง ๆ แล้วพระไม่ได้ถือศีล ๒๒๗ ข้อ มีเยอะแยะที่เป็น*อภิสมาจาริกาสิกขา* แปลว่า สมบัติผู้ดี ถ้าท่านปฏิบัติตามนั้น ทำตามนั้น ก็จะต้องดูงาม ทั้งการวางตัว ทั้งการพูดจา การต้อนรับแขก *อาคันตุกวัตร* *อาจารียวัตร* *อุปัชฌายวัตร* ท่านสอนไว้หมดว่าควรจะทำอย่างไร เว้นแต่ว่าผู้ที่เข้ามาศึกษาทางศาสนาจะเป็นพระเถรหรือภราดรที่สนใจเรื่องนี้หรือไม่ ถ้าสนใจจะเอาความรู้เหล่านี้ มีมากเหลือเกิน แล้วเอามาเขียนหนังสือเป็นสมบัติผู้ดี เวลาไปดูเหมือนจะเลิกกันไปแล้ว หนังสือสมบัติผู้ดี จะเป็นเพราะไม่ทันสมัยหรืออย่างไรไม่ทราบ ที่จริงน่าศึกษา น่าสนใจมาก ความเป็นผู้ดีในสังคมเราก็เลยน้อยลง ๆ

หนังสือเรียนของพระ ถ้าท่านตั้งใจศึกษา ใคร่ครวญ มีเรื่องดี ๆ ให้ชมเยอะแยะ ผมรู้สึกซาบซึ้งกับสิ่งเหล่านี้ ได้อะไรเยอะจากสิ่งที่ท่านสอนไว้ในหนังสือเรียนทุกระดับชั้น แต่เราต้องใคร่ครวญและรู้จักหยิบมาใช้ จะได้ประโยชน์มาก อย่างผู้ที่บวชแล้วฟังเทศน์ในโบสถ์ นั่งพับเพียบประนมมือ ๑ ชั่วโมงครึ่ง ไม่พูดกับใครเลย นั่งเข้าถึงกัน ไม่พูดกันเลย ตั้งแต่ผู้ใหญ่อันถึงพระเล็กพระน้อย ไม่พูดกันเลยจนกว่าจะออก

จากโบสถ์ นี่คือการฝึกความประพฤติ ฝึกตน ถ้าเป็นเด็กนักเรียนในวัยรุ่น ถ้าไปนั่งอยู่ด้วยกัน ครูก็ต้องคุมกันไปเถาะยากมากที่จะห้ามเขาพูดคุยกัน ถ้าเราฝึกไม่พูดในที่ประชุมสักพักหนึ่ง การที่จะพูดนั้นเป็นของยากกว่าการที่จะไม่พูด การไม่พูดจะเป็นของง่าย การพูดเป็นของยาก ไม่อยากจะพูดเวลาเข้าประชุม จะไม่อยากพูดอะไรที่ไม่เกี่ยวกับหัวข้อการประชุม อันนี้เป็นการฝึกตน บัณฑิตทั้งหลายย่อมฝึกตนก็ได้วิชาความรู้ ได้ความประพฤติ ได้กิริยามารยาท ได้สมบัติผู้ดี ได้เยอะแยะไปหมด ไม่รู้จะจาระไนอย่างไรให้หมดสิ้นถึงคุณค่าที่ได้จากการฝึกอบรม แต่บางคนก็ไม่ได้อะไร เพราะไม่ได้ตั้งใจฝึก ไม่ประทับใจ ไม่ซาบซึ้งกับสิ่งเหล่านั้น

มาถึงวิชาขั้นสูง ท่านหมายเอาวิชา ๘ ถ้าพูดถึงรายละเอียดเรื่องนี้ จะเป็นเรื่องยาวมาก เป็นหนังสือได้เล่มหนึ่ง วิชา ๘ ตั้งแต่อิทธิวิธ แสดงฤทธิ์ต่าง ๆ ปุพเพนิวาสานุสติญาณ ทิพจักขุ... อีกเยอะแยะ จรณะ ๑๕ หมายถึงความประพฤติขั้นสูงเหมือนกัน คือลัมปทา เป็นต้น ถึง อินทริยสังวร รู้จักสำรวม พระพุทธเจ้าทรงสมบูรณ์ด้วยวิชาและจรณะ มีความรู้ดีและความประพฤติดี เป็นผู้ประเสริฐ ทั้งในหมู่เทวดาและมนุษย์

พระพุทธคุณข้อที่ ๔ สุคโต เสด็จไปดี คือ เสด็จไปแล้ว ก็เสด็จมาเพื่อประโยชน์สุขของมหาชน มีอีกความหมายหนึ่งว่า ทรงมีพระวาจาดี *สมมา คตตตฺตา สุคโต* ที่ว่า สุคโต ก็เพราะว่า มีพระวาจาดี เพราะฉะนั้น พระพุทธเจ้าท่านเสด็จ

ไปไหน ก็เสด็จไปเพื่อประโยชน์และความสุขของหมู่ชน ของประชาชนที่พระองค์เสด็จไปพบ เสด็จไปหา จะเสด็จไปที่ไหนดีทั้งนั้น เพราะมีพระทัยที่ตั้งใจจะให้ประโยชน์แก่อุฎลแก่ผู้อื่น

พระพุทธคุณข้อที่ ๕ โลกวิทู แปลว่าทรงรู้จักโลก พระพุทธเจ้านอกจากเป็นโลกวิทูแล้ว เป็นธรรมวิทูด้วย ทรงรู้จักธรรม รู้แจ้งธรรม ทั้งโลกวิทูและธรรมวิทู รู้จักโลกอย่างดี จึงสามารถปฏิบัติต่อโลกอย่างถูกต้องถ่องแท้ ทั้งโลกที่เป็นพื้นแผ่นดิน เป็นอวกาศ เป็นหมู่สัตว์ เป็นสังขาร คือสิ่งที่ปรุงแต่งทั้งหลายทั้งปวง แปลว่า ทรงรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม อันนี้เป็นความจำเป็นของพระองค์อย่างยิ่ง ที่จะเผยแผ่ศาสนา เพราะทรงรู้จักโลก รู้แจ้งโลก เข้าใจโลก คือรู้จักชาวบ้าน เข้าใจชาวบ้าน สามารถจะแสดงธรรมให้ชาวบ้านเข้าใจได้ ไม่ว่าโลกไหน ๆ จะจัดเป็นกี่โลก พระพุทธเจ้าก็เป็นผู้รู้โลก ตอนหลังผมค่อยสรุปว่า เราควรทำอย่างไรกับพระพุทธคุณ ควรจะปฏิบัติอย่างไรต่อพระพุทธคุณ จึงจะเกิดประโยชน์แก่พวกเรา ไม่เพียงแต่เรียนรู้ว่า พระพุทธเจ้าทรงเป็นเช่นนั้น ๆ แต่ให้หม่อมให้เป็นประโยชน์แก่พวกเราซึ่งเป็นคนธรรมดา

โลกวิทู แปลว่า ท่านเป็นผู้รู้จักโลก รู้แจ้งโลก (วิทู แปลว่า รู้)

โลกแบ่งเป็น

- (๑) สัตว์โลก โลกคือหมู่สัตว์
- (๒) สังขารโลก หมายถึง สิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ ที่มีอยู่ในโลก

(๓) โอกาสโลก คือ โลกที่เป็นที่อยู่อาศัยของหมู่สัตว์ และพืชพันธุ์ธัญญาหารต่าง ๆ

พระพุทธเจ้าเป็นผู้ทรงรู้จักโลกเหล่านี้ด้วยพระญาณที่ไม่มียะไรติดขัด จะเสด็จไปไหนก็ได้ ไม่ต้องมีผู้นำทางก็ได้ ทรงรู้จักโลกดีทุกอย่าง

พระพุทธคุณข้อที่ ๖ อนุตฺตโร ปุริสทมฺมสารถิ แปลว่า ทรงเป็นสารถีฝึกคนที่ควรฝึกได้อย่างยอดเยี่ยม เทียบด้วยสารถีที่ฝึกช้างฝึกม้า เขาก็ฝึกเพื่อประโยชน์ของเขาเอง ฝึกเพื่อที่จะได้ใช้งาน ไม่ใช่เพื่อช้างม้าที่เขาฝึก แต่พระพุทธเจ้าทรงฝึกคน เป็นครูฝึกคน เป็นศาสตาฝึกคนเพื่อประโยชน์ของคนที่ได้รับการฝึกนั่นเอง ไม่ใช่เพื่อประโยชน์ของพระองค์ เพราะประโยชน์ของพระองค์ถึงที่สุดแล้ว ไม่มีประโยชน์ส่วนพระองค์อีกแล้ว จึงได้ทูลพระกำลังทั้งหมดลงไปเพื่อประโยชน์ของผู้อื่น เพื่อประโยชน์ของสัตว์โลก ทรงเป็นสารถีที่ฝึกคนที่ควรฝึกได้อย่างยอดเยี่ยม

ถ้าใครที่ฝึกไม่ได้ ท่านก็ไม่ฝึก หรือฆ่าเหมือนกัน อย่างที่เคยคุยกับคนที่ฝึกม้า ชื่อเกลี ท่านเสด็จไปเจอคนฝึกม้า ตรัสถามว่า ฝึกช้างอย่างไร ฝึกม้าอย่างไร เขาตอบว่า ฝึกด้วยวิธีละมุนละม่อมบ้าง ฝึกด้วยวิธีเข้มงวดบ้าง ถ้าช้างม้าตัวใดฝึกไม่ได้ เกลีทำอย่างไร เขาทูลตอบว่า ก็ฆ่า ที่ฆ่าทำไมถึงฆ่า เพราะไม่ต้องการให้เป็นพันธุ์ ไม่ต้องการจะให้สืบพันธุ์ม้าอย่างนี้ต่อไป เพราะฉะนั้นจึงฆ่าเสีย มิเช่นนั้น ก็ไม่ต้องการให้เป็นตัวอย่างแก่ม้าตัวอื่น

เขาได้สดับมาว่า พระพุทธเจ้าทรงฝึกคนที่ควรฝึกอย่าง ยอดเยี่ยม เขาจึงทูลถามย้อนกลับว่า ได้ทราบว่าเป็นพระโคตม ทรงฝึกคนที่ควรฝึกได้อย่างยอดเยี่ยมพระองค์มีวิธีฝึกอย่างไร พระพุทธเจ้าตรัสตอบว่า ก็เหมือนกัน เราก็ฝึกด้วยวิธีละมุนละม่อมบ้าง ฝึกโดยวิธีรุนแรงบ้าง ทั้งละมุนละม่อมและรุนแรง บ้าง ถ้าพระโคตมฝึกไม่ได้ พระโคตมทำอย่างไร พระพุทธเจ้า ตรัสตอบว่า เราก็ฆ่าเหมือนกัน การฆ่าในอริยวินัย คือใน ระเบียบของพระอริยะหรือในธรรมเนียมนิยมของพระอริยะ หมายความว่า เลิกสอน อย่างพระฉันทะ เป็นคนใกล้ตัว ใกล้พระพุทธเจ้าที่สุด เป็นข้าเก่า ออกบวชและใกล้ชิดมาก สอนไม่ได้เพราะเป็นพระดี พระพุทธเจ้า ท่านก็ไม่สอน ให้ ภิกษุทั้งหลายสอน แต่รับสั่งให้ลงพรหมทัณฑ์ หลังจาก พระองค์นิพพานแล้ว ไม่ต้องมีใครพูดด้วย ไม่ต้องมีใครยุ่ง ด้วย พระอานนท์ไปลงพรหมทัณฑ์ พระฉันทะตกใจ ถูก ลงพรหมทัณฑ์โดยประกาศไม่ให้มีใครพูดด้วย ไม่ให้มีใคร ยุ่งด้วย ตกใจเป็นลมสลบไป ฟันขึ้นมากก็เป็นพระดีว่าง่าย ก็ได้สำเร็จเป็นพระอรหันต์เหมือนกัน ใครที่สอนไม่ได้ ท่าน ก็ไม่สอน มันเสียเวลา แทนที่เราจะไปวุ่นวายกับคนที่สอน ไม่ได้ เอาเวลาที่เหลืออยู่ หรือมีอยู่ไม่มากนัก ไปสอนคนที่ ควรจะได้รับการสอน ไม่ดีกว่าหรือ?

พระพุทธเจ้าตรัสขึ้นว่า ถ้าเรามีนาอยู่หลายแปลง แปลง หนึ่งดินดีมาก อีกแปลงหนึ่งดีปานกลาง อีกแปลงหนึ่งแย่ เต็มทน ไม่ไหว ถ้าเรามีพืชอย่างดี เราควรจะหว่านพืชลง

ในดินชนิดไหนก่อน ใคร ๆ ก็ตอบได้ว่า ต้องหว่านลงไป
 ดินดีที่สุดก่อน ดินดีที่สุดหมดแล้ว จึงเอาเมล็ดพืชที่ดี
 หว่านลงไปในที่ดินปานกลาง เมื่อที่ดินปานกลางหมดแล้ว
 จึงค่อยหว่านลงไปในที่ดินที่ไม่ค่อยดี จะขึ้นบ้างไม่ขึ้นบ้างก็
 ช่างมัน การสอนคนก็ทำนองเดียวกันนี้ เรามีคำสอนดี ๆ
 ใครที่ควรได้รับคำสอน เราก็ให้เขาไปก่อน ใครที่มีคุณสมบัติ
 ร่องลงมา ก็ค่อยเจียดเวลาให้ ให้เท่าที่พอมีเวลา ใครที่
 รับคำสอนได้ไม่ค่อยดี ก็ให้บ้าง ไม่ให้บ้าง แล้วแต่ แทนที่จะ
 ไปเสียเวลากับคนที่ไม่ควรจะได้รับ การสอน ใช้เวลาไปกับคน
 ที่เขาควรได้รับดีกว่า พระพุทธเจ้าก็ทำนองนี้ ทรงเป็นครูฝึก
 คนที่ควรฝึกได้อย่างยอดเยี่ยมและฆ่าคนที่ไม่ควรได้รับคำสอน
 อันนี้เป็นตัวอย่างอันดีสำหรับพ่อแม่ ครูบาอาจารย์ ใครต่อใคร
 ที่มีคนเกี่ยวข้องมากบ้าง น้อยบ้าง ซึ่งมีอัธยาศัยต่างกัน เขา
 ควรได้แค่ไหนก็แค่นั้น อันนี้คือข้อที่ว่า อนุตตโรปุริสทมมสารถิ
 ทรงเป็นเหมือนสารถิ ฝึกคนที่ควรฝึกได้อย่างยอดเยี่ยม

ที่ว่าฝึกอย่างละมุนละม่อม หมายถึงว่า ทรงชี้คุณให้ดู
 เช่นว่า มีธรรมแล้ว มีเมตตากรุณาแล้ว มีศีลแล้ว มีคุณอย่าง
 นั้น ๆ พรรณนาถึงคุณของธรรม

ฝึกอย่างรุนแรง คือการที่ชี้โทษให้เห็นว่า โทษของบาป
 เป็นอย่างนั้น ๆ นรกเป็นอย่างนั้น เป็นทุกข์อย่างนั้น อันนี้
 เป็นคำอธิบายในพระไตรปิฎกนะครับ ไม่ใช่คำอธิบายของผม

พระพุทธรูปคุณ (๒)

พระพุทธรูปคุณข้อที่ ๗ สตุฎา เทวมนุษุสสาน์ ทรงเป็นครูหรือศาสตาของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย ขอพุดทบทวนในวันนี้ พระพุทธรูปเจ้าทรงมีพระคุณอีกประการหนึ่ง คือ ทรงเป็นครูหรือศาสตาของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย ไม่เพียงแต่ของมนุษย์เท่านั้น ยังเป็นครูของเทวดาด้วย เทวดาทุกชั้นก็เคารพนับถือ ในฐานะที่พระองค์ทรงเป็นผู้บริสุทธิ เป็นครูผู้สอน ถ้าเป็นเทพ พระองค์ก็เป็นวิสุทธิเทพ ซึ่งถือว่าเป็นเทพที่สูงที่สุดในบรรดาเทพทั้งหลาย ในศาสนาจัดเทพไว้ ๓ จำพวกคือ

- (๑) **สมมติเทพ** เทพโดยสมมติ เช่น พระราชามหากษัตริย์ เป็นมนุษย์ แต่สมมติเป็นเทพ
- (๒) **อุปบัติเทพ** คือ เทวดาโดยกำเนิด ได้สั่งสมคุณงามความดีไว้มาก แล้วมาเกิดเป็นเทวดา

สนขันธ์ ซึ่งไม่มีใครในมนุษยโลก เทวโลก พรหมโลกที่จะเสมอเหมือน เพราะฉะนั้น ทั้งเทวดาและมนุษย์ก็เคารพพระองค์ในฐานะเป็นครู จึงได้พระนาม *เนมิตตกนาม* พระนามที่ได้โดยไม่มีใครตั้งให้ แต่ได้มาด้วยพระคุณสมบัติว่า *สตาถาเทวมนุสฺसानํ* เป็นครูของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย

พระคุณข้อที่ ๘ พุทฺโธ เป็นพระนามที่รู้จักกันมากที่สุด ในบรรดาพระนามที่เป็นพระพุทฺธคุณทั้งหลาย ที่เราแปลว่า ทรงเป็นผู้รู้จริง ถ้ามารู้้อะไร รู้ร้อยสี่ ๔ อริยสัจ ๔ ถ้ารู้ตามความจำนี่ไม่ยาก แต่ในภาคปฏิบัตินั้นยาก เป็นธรรมที่พระพุทฺธเจ้าตรัสว่า พระองค์ได้บรรลุเป็นพระพุทฺธเจ้าก็เพราะอริยสัจ ๔ ใน *ฉัมมจักกัปปวัตตนสูตร* บอกไว้ชัดเจน ในภาคปฏิบัติไม่ใช่ของง่าย เช่น การละสมุทัย คือ ตัณหา การละกิเลสไม่ใช่ของง่าย การบำเพ็ญมรรคมืองค์ ๘ ให้บริบูรณ์ ไม่ใช่ของง่าย เพราะพระพุทฺธเจ้าทรงรู้จริง นอกจากอริยสัจแล้ว ทรงรู้หลายอย่าง เรียกว่า **สัพพัญญู** รู้มากมาย รู้ทุกอย่าง ถ้าถามว่าพระพุทฺธเจ้าได้ตรัสรู้้อะไร ก็ตอบได้ว่า ตรัสรู้ธรรมทุกอย่าง แต่มาจบที่อริยสัจ คล้าย ๆ ต้นไม้ต้นหนึ่ง สมมติเป็นต้นมะม่วง ส่วนของต้นมะม่วงมีเปลือก กระพี้ แก่น ราก สะเก็ด ใบ กิ่ง แต่สิ่งที่ต้องการอย่างยิ่งของมะม่วง ก็คือ ผลของมัน กับร่มเงาของมัน ท่านเปรียบอริยสัจเหมือนผลมะม่วง

อีกคำหนึ่งที่เป็นคำแปลของพุทฺโธ คือ ทรงตื่นจากความหลับ คือกิเลส ทรงเบิกบานด้วยพระทัยกรุณา รวมเป็นพระปัญญาคุณ พระบริสุทธิคุณ พระมหากรุณาคุณ ที่ว่าทรงเป็น

ผู้รู้ ก็เป็นพระปัญญาคุณ ทรงเป็นผู้ตื่นจากความหลับคือกิเลสนั้น เป็นพระบริสุทธิคุณ และทรงเป็นผู้เบิกบานด้วยพระทัยกรุณา เป็นพระมหากุณาคุณ พระคุณโดยย่อ ๓ อย่างมารวมกันอยู่ในคำว่า พุทโธ

บางที่ท่านก็เล่าเอาไว้เป็นเชิงเปรียบเทียบ เช่น ในตำราเล่าว่า ในวันก่อนที่พระพุทธเจ้าจะตรัสรู้ วันที่ท่านเสวยพระกระยาหารของนางสุชาดาในวันตรัสรู้ แล้วเอาถาดไปลอยในแม่น้ำเนรัญชรา ถาดลอยทวนกระแสน้ำขึ้นไปสักหน่อยหนึ่ง แล้วจมลงไปในแม่น้ำ ปรากฏว่าจมลงไปซ้อนกับถาดของพระพุทธเจ้าองค์ก่อน ๆ ดังกรีก พญานาคซึ่งนอนหลับอยู่มาเป็นเวลานาน เป็นพุทธรักษาก็ตื่นขึ้นมา อุทานออกมาว่า “พระพุทธเจ้าเกิดขึ้นใหม่อีกองค์หนึ่งแล้ว” โดยสังเกตจากที่ถาดลอยลงมาแล้วซ้อนกันดังกรีก

ท่านเล่าเอาไว้เป็นอุปมา หรือปริศนาธรรม เป็นทำนองสอนให้รู้ว่า ถาดทองของพระพุทธเจ้าที่ลอยทวนกระแสน้ำ แปลว่า พระธรรมของพระพุทธเจ้า บริสุทธิ์เหมือนถาดทองคำ ลอยทวนกระแสน้ำ คือ ทวนกระแสใจของคนทั่วไป เป็นปฏิเสดคามิ แปลว่า ทวนกระแสจิตของคน พญานาคเทียบได้กับคนทั้งหลายซึ่งหลับอยู่ด้วยความหลับ คือกิเลส พอพระพุทธเจ้าอุบัติขึ้นมาองค์หนึ่ง ก็ตื่นขึ้นมา ลืมตามองดูว่า อ้อ! พระพุทธเจ้าเกิดขึ้นอีกองค์หนึ่งแล้ว แล้วพญานาคก็หลับต่อไป เหมือนมนุษย์โดยทั่วไป ก็รับรู้ว่าพระพุทธเจ้าได้อุบัติขึ้น แล้วก็หลับต่อไปด้วยอำนาจกิเลส กิเลสนิทรา แปลว่า ด้วยความหลับ

คือกิเลส พระพุทธเจ้าเป็นพุทธโธ ทรงตื่นจากความหลับ คือตื่นจากกิเลส ตื่นแล้วก็ทรงปลุกผู้อื่นให้ตื่นขึ้นด้วย **พุทธโธโพธตา** แต่ใครจะตื่น ใครจะนอนซี้เซาก็แล้วแต่ แต่ทรงปลุกให้ตื่นขึ้นด้วยพระทัยกรุณาในหมู่สัตว์ อันนี้เป็นพระพุทธานุภาพหนึ่งที่ว่า **พุทธโธ**

พระพุทธานุภาพข้อที่ ๙ ภควา ทรงเป็นผู้มีภาค จึงเรียกกันว่า พระผู้มีพระภาคเจ้า เหล่าพุทธบริษัทได้ยินคำนี้บ่อย ๆ “พระผู้มีพระภาคเจ้า” ถ้าเป็นคำสามัญ แปลว่า ผู้มีภาค แต่ท่านเป็นผู้ประเสริฐ จึงเรียกว่า พระ แล้วก็ ผู้มีพระภาค คือ พระผู้มีพระภาค คำว่า “ภาค” หรือ “ภควา” มีความหมายหลายนัย คือ

๑) คำว่า **ภควา** นี้เป็นคำเรียกท่านผู้ประเสริฐ ท่านผู้สูงสุด เป็นคำเรียกท่านผู้ควรเคารพ ในฐานะเป็นครูผู้ยิ่งใหญ่ ชาวอินเดียเรียกว่า พุทธภควาน ทรงมี**ภาคธรรม ๖** คือ

- ๑.๑) **อิสริยยะ** หมายถึงความเป็นใหญ่ในพระทัยของพระองค์เอง เอาชนะตนเองได้ เป็นใหญ่กว่าเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย
- ๑.๒) **ธรรมะ** หมายถึง โลกุตตรธรรม ๔ ทรงมีโลกุตตรธรรม
- ๑.๓) **ยศ** หมายถึง ชื่อเสียงที่ติดตาม
- ๑.๔) **สิริ** หมายถึง มิ่งขวัญ ความสง่าผ่าเผย
- ๑.๕) **กามะ** หมายถึง สิ่งใดอันพระองค์ทรงประสงค์แล้ว ย่อมสำเร็จความประสงค์

ในสิ่งนั้น

๑.๖) *ปยัตตะ* หมายถึง ความเพียรพยายาม
ทรงมีความเพียร

คำว่า *ภควา* มีความหมาย ๖ อย่าง *ภคธรรม* มีความ
หมายถึง ธรรม ๖ ประการตามที่กล่าวมา ทรงมีภคธรรม ๖
ประการ จึงทรงพระนามว่า *ภควา*

๒) ทรงเสพอริยธรรม มีสี่ชั้นธัมมประเสริฐ เป็นต้น
นี่เป็นอีกประการหนึ่งที่ได้พระนามว่า *ภควา*

๓) ทรงเป็นผู้มีส่วนแห่งจตุปัจจัยที่ทลายกถวายแก่
สมณะ

๔) ทรงจำแนกธรรมรัตนะ

๕) ทรงหักกำลังสังสารจักร อันนี้เข้ากับ ความหมาย
ของ *อรหัง*

๖) ทรงหนักแน่น

๗) ทรงเป็นครู

๘) ทรงเป็นผู้มีกุศล มีโชค

๙) ทรงอบรมพระองค์ดีแล้ว ด้วยธรรมอันควรรู้ควร
เข้าใจเป็นอันมาก

๑๐) ทรงถึงที่สุดแห่งภพ คือ สิ้นภพ คายการไปในภพ
ทั้งหลายได้แล้ว

๑๑) ทรงหักราคะ โทสะ และบาปทั้งปวงได้

เพราะฉะนั้น จึงมีพระนามว่า **ภควา**

ที่ผู้ฟังต้องการจะให้พูดซ้ำอีกครั้งหนึ่ง คือเรื่องภคธรรม
ที่พระพุทธเจ้าทรงพระนามว่า (ประการที่ ๒) **ภควา** แปลว่า
เป็นผู้มีโชค ผู้มีภาค คำว่า **ภควา** เป็นคำประเสริฐสูงสุด เป็น
คำเรียกผู้ที่ควรเคารพในฐานะเป็นครู เวลาท่านไปอินเดีย
ท่องเที่ยวอยู่ในอินเดีย เห็นพระห่มจีวรเหลือง คนอินเดียจะ
เข้ามาถามว่า ใครเป็นครูของท่าน ท่านเลื่อมใสธรรมของใคร
เราก็บอกว่า เลื่อมใสธรรมของพระพุทธเจ้า เราจะใช้คำว่า พุทธ
ภควาน ก็คือ ภควานั้นแหละ พูดเป็นสันสกฤต ก็จะเป็นภควาน
เพราะฉะนั้น คำนี้เป็นคำประเสริฐ เป็นคำเรียกผู้ที่ควรเคารพ
ในฐานะเป็นครู

ทรงมีภคธรรม ภคธรรม หมายถึง ธรรมที่ดีสำหรับ
พระผู้มีพระภาค ๖ ประการคือ

๑) **อิสริยะ** ความเป็นใหญ่ ในที่นี้ หมายถึงเป็นใหญ่
ในพระทัยของพระองค์เอง เอาชนะพระองค์เองได้ เอาชนะ
ตนเองได้ เมื่อคนเราเอาชนะตนเองได้ มันก็ชนะหมด สังเกต
ดูคนเอาชนะผู้อื่นได้เป็นร้อยเป็นพัน แต่คนหนึ่งที่เขาแพ้ คือ
แพ้ตัวเอง เอาชนะตัวเองไม่ได้ แม่ทัพนายกองบังคับบัญชาคน

เป็นอันมาก แต่ไม่สามารถเอาชนะตัวเองได้ แพ้ความโลภ ความโกรธ ความหลงของตัวเอง แพ้โมหะของตัวเอง ถ้าเป็นผู้มีอิสริยยะ เป็นใหญ่ในใจของตน เอาชนะตนเองได้ เมื่อเอาชนะตัวเองได้ ก็เป็นใหญ่กว่าเทวดาและมนุษย์ เพราะการเอาชนะตนเอง เป็นสิ่งที่ชนะได้ยากกว่าการชนะสิ่งใด ๆ ที่พระพุทธเจ้าตรัสว่า

อตตาทเว ชิตํ เสยโย การชนะตนนั้นแล เป็นสิ่งดี
 เป็นสิ่งประเสริฐ
 ยาจายํ อิตรา ปชา ชนะคนอื่นจักประเสริฐอะไรเล่า
 ผู้ที่ชนะตนเองได้ เรียกว่าเป็น
 ผู้สูงสุดในสงคราม
 สเว สงคามชุตตโม เป็นผู้สูงสุดในสงคราม เป็น
 สงครามทะเลาะรบกับตัวเอง
 เอาชนะได้ แสดงว่า เป็นผู้สูง
 สุดยอดนักรบในสงคราม

๒) ธรรมะ ทรงมีโลกุตตรธรรม ๙ คือ มรรค ๔ ผล ๔ นิพพาน ๑ ถ้าจะมีคนถามว่า โลกียธรรมมีเท่าไร เคยใช้เป็นปัญหาสอบเขาวนกับผู้เรียนและผู้ฟัง คนที่เขาเขาวนดีจะตอบได้ทันทีว่า นอกจากโลกุตตรธรรม ๙ แล้ว นอกนั้นเป็นโลกียธรรมทั้งหมด พอรู้คำตอบแล้ว ตอบง่าย แต่เวลาถามจริง ๆ หากคนตอบได้ยาก มัวแต่มองงอแง อันนี้เป็นปัญหาสอบเขาวน เหมือนอย่างคำถามที่ว่า เมื่อความทุกข์เกิดขึ้น จะสู้หรือจะหนีทุกข์ ให้ตอบตามแนวอริยสัจ ตามอริยสัจ ความ

ทุกซ์ควรกำหนดรู้ ทำความเข้าใจ ไม่ได้บอกให้รู้หรือหนี

๓) ยศ มีความหมายหลายอย่าง ในที่นี้หมายถึง ชื่อเสียง อันดีงาม เกียรติคุณอันดีงาม ไม่ได้หมายถึง ยศที่เขาแต่งตั้งให้เป็นใหญ่ มี ๒ อย่างคือ บริวารยศ กับ เกียรติยศ อิศรียยศ คือความเป็นใหญ่กว่าผู้อื่น สิ่งที่จะยั่งยืนคือเกียรติยศ พระพุทธเจ้าทรงมีพระเกียรติยศระบือไปว่าเป็นอย่างนั้น ๆ เสด็จไปที่ไหนก็จะมีเกียรติยศระบือไปก่อน สมณพราหมณ์ก็มาเฝ้ากัน ตามที่พูดว่า **กิตติสทุโท อพฺภูคฺคโต** พระเกียรติยศได้พุ่งไปก่อนว่า พระผู้มีพระภาคเป็นอย่างนั้น ๆ แล้วก็มาเฝ้ากัน

๔) สิริ แปลว่า มิ่งขวัญ ความสง่าผ่าเผย ทรงมีสิริ มีมิ่งขวัญ **สิริ โภคานมาสโย** สิริเป็นที่มาแห่งโภคะ คนที่อยากมีโภคะ ก็ต้องทำตัวเองให้มีสิริ มิ่งขวัญ มีความดี คนที่ไม่มีสิริก็ลำบากกับเรื่องโภคะ โภคะมี ๒ อย่าง คือ อามิสโภคะ หมายถึงทรัพย์สินสมบัติภายนอก, โภคะคือธรรม อย่างที่ว่า **สีเลน โภคสมฺปทา** บุคคลจะสมบูรณ์ด้วยโภคะ ก็เพราะศีล ถึงพร้อมด้วยโภคะก็เพราะศีล ความหมายตรง ๆ ท่านหมายถึง ธรรมโภคะ อาศัยศีลเป็นพื้นฐาน แล้วได้ธรรม ถ้าจะหมายถึง ทรัพย์สินภายนอกก็ได้ แต่ไม่ใช่ความหมายโดยตรง เป็นความหมายโดยอ้อมว่า เว้นอบายมุข แสวงหาในทางสุจริต ปิดรูรั่วของทรัพย์สิน คืออบายมุข ทำตนให้เป็นคนมีสิริ มีบุญหมั่นสั่งสมความดี มีมิ่งขวัญ เป็นที่มานอนของโภคะ คือมา

แล้วนอน มาแล้วไม่ค่อยไป แต่ถ้าฝึกใฝ่อบายมุข มันมาแล้วไปหมด มันไม่อยู่ เหมือนกับที่ตอน น้ำมันไม่แข็ง ต้องทำตนเป็นที่ลุ่มเอาไว้ น้ำจะได้แข็งได้ ถ้าทำตนให้มีสิริ มีมิ่งขวัญเอาไว้ จะได้เป็นที่มาแห่งโภคะ ทั้งอามิสโภคะ คือทรัพย์สินภายนอก และธรรมโภคะ โภคะคือธรรม แล้วก็มีความสง่าผ่าเผย สง่างามในที่ทุกสถานทุกเมื่อ

๕) *กามะ* ในที่นี้มีความหมายว่า สิ่งใดที่พระองค์ทรงประสงค์แล้ว ย่อมจะสำเร็จสมตามความประสงค์ในสิ่งนั้น แม้พระนามของพระองค์ก็เปลอย่างนี้เหมือนกัน พระนามของพระพุทธเจ้าตอนเป็นราชกุมาร “สิทธัตถะ” แปลว่า สำเร็จสมตามที่ประสงค์ ความประสงค์ใด ประโยชน์อันใด สำเร็จประโยชน์ตามที่ประสงค์ *กามะ* ในที่นี้หมายถึง สิ่งใดที่พระองค์ทรงประสงค์ ต้องการหรือปรารถนา ย่อมจะสำเร็จตามความประสงค์ในสิ่งนั้น ดูประวัติของพระพุทธเจ้าก็ได้ ท่านประสบความสำเร็จในสิ่งที่กระทำต่าง ๆ ทุกอย่าง ปรารถนาสิ่งใดก็ได้สิ่งนั้น มีมิ่งขวัญ มีบุญ ได้บำเพ็ญบารมีมามาก บารมีก็หลากหลายเหลือ ไปที่ไหนก็มีคนต้อนรับ

๖) *ปัตตะ* แปลว่า ความเพียรพยายาม พระพุทธเจ้าทรงมีความเพียรพยายามอย่างยิ่ง ยากที่จะหาผู้ใดมีความเพียรเสมอด้วยพระองค์ ทั้งตอนที่ได้นำเพ็ญทุกรกิริยา ตอนที่ได้สำเร็จเป็นพระพุทธเจ้าแล้ว ทรงบำเพ็ญพุทธกิจด้วยความเพียรอย่างไม่หยุดหย่อน

นี่เป็นภคธรรม ๖ ประการ ที่ทำให้มีพระนามว่า ภควา แปลว่า เป็นผู้ที่มีภคะ มีภคธรรม ๖ ประการ ตามที่กล่าวมาแล้ว

อีกประการหนึ่ง (ประการที่ ๓) ทรงพระนามว่า **ภซี** (ภชะ แปลว่า คบ) คือทรงเสพอริยธรรม มีศีลชั้นอันประเสริฐ เป็นต้น

อีกประการหนึ่ง (ประการที่ ๔) คือ **ภาคี** แปลว่าทรงเป็นผู้มีส่วนแห่งจตุปัจจัยที่หายกถวายแก่สมณะ บรรดาสมณะที่เป็นผู้สมควรได้รับปัจจัยที่หายกถวาย พระองค์ในฐานะที่เป็นสมณะยิ่งกว่าสมณะ เป็นมหาสมณะ **เอว วาที มหาสมโณ** พระมหาสมณะตรัสอย่างนี้ เพราะฉะนั้น ก็มีมีส่วนแห่งจตุปัจจัยที่หายกถวายแก่สมณะ ถวายแล้วมีผลมาก ทำปัจจัยที่หายกถวายแล้ว ให้มีผลมาก เพราะความที่ทรงอุทิศด้วยพระองค์

อีกอันหนึ่ง (ประการที่ ๕) คือ **วิภัตตวา** แปลว่า ทรงจำแนกธรรมรัตนะ ตลอดเวลา ๔๕ พรรษาหลังจากตรัสรู้ พระพุทธเจ้ามิได้ทรงแจกอย่างอื่น นอกจากพระธรรมหรือธรรมรัตนะ ถือว่าเป็นสิ่งที่ดีที่สุดสำหรับมนุษย์ ได้เป็นประโยชน์แก่พวกเราจนถึงเวลานี้ เรียกว่าได้รับมรดกธรรมจากพระพุทธเจ้า พระสงฆ์เวลานี้ ถ้าดำเนินตามพระปฏิบัติของพระพุทธเจ้า คือแจกพระธรรม หรือแจกดวงตาดีที่สุด ให้คนฉลาดขึ้น มีปัญญาขึ้น แล้วเขาก็หากินได้เอง เราไม่ต้องเป็นห่วงเขามากในเรื่องอื่น แต่เป็นห่วงที่เขาขาดปัญญา

พิจารณาว่าอะไรผิด อะไรถูก อะไรควร อะไรไม่ควร ถ้าพวกเราที่เป็นพุทธบริษัท มั่วแจกออย่างอื่นกันอยู่ ที่มันเป็นของฮือฮา ชั่วคราว ไม่มีผลจริง ไม่มีผลแน่นอน แต่ไปหวังผลเป็นวัตถุ เป็นสิ่งของ มันก็ไม่ได้ดำเนินตามพระปฏิบัติทาของพระพุทธเจ้า ที่ทรงแจกธรรมรัตนะ วัตถุก็เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับชีวิต เพราะชีวิตมีทั้งซีกของร่างกายและซีกของจิตใจ แต่ให้เป็นเรื่องของชาวบ้านไป ถ้าเป็นสังฆรัตนะ แจกที่ดีที่สุดคือแจกพระธรรมของพระพุทธเจ้า

อีกข้อหนึ่งต่อมา (ประการที่ ๖) คือ ทรงหักก้าแห่งสังสารจักร กำลังพุดถึงพระนามแห่งพระพุทธเจ้าที่ชื่อว่า ภควา อันนี้เข้ากับบท อรหํ ก็ไม่เป็นไร คาบเกี่ยวกันบ้าง อภาสี ภคฺคิ ได้กระทำการหักก้าแห่งสังสารจักร คือ อวิชา ตัณหา อุปาทาน อันนี้เป็นก้า เป็นคุม เป็นกงของล้อ ล้อคือสังสารวัฏ्ฐ สังสารจักร คือ สังสารวัฏ्ฐนั้นแหละ หักมันได้แล้ว มันก็หมุนไม่ได้ หยุดอยู่แค่นั้น ไม่ไปอีกแล้ว

อีกข้อหนึ่งคือ (ประการที่ ๗) ทรงหนักแน่นสมเป็นครู อันนี้ก็ ครู แปลว่าผู้หนักแน่น หนักแน่นด้วยคุณธรรม คุณธรรมของครู ผมได้ย้ำเสมอว่า คนเราเป็นอะไร ก็ต้องเป็นด้วยคุณสมบัติ จึงจะดี เป็นพร้อมด้วยคุณสมบัติของความ เป็นเช่นนั้น เป็นครูก็มีคุณสมบัติของครู ถ้าไม่มีคุณสมบัติของครู ก็เป็นได้แต่เพียงรูปแบบ เป็นครูเทียม ไม่ใช่ครูแท้ ต้องเป็นคนหนักแน่น เป็นคนหน้าเคารพ “ครู” แปลว่า หน้าเคารพ

ก็ได้ หนักแน่นก็ได้ ถ้าได้ ๒ อย่างนี้ก็พอสมควรแล้ว ข้ออื่น ๆ ก็มีตามมา ถ้าเป็นคนหนักแน่น **ธรรมครู** เป็นคนหนักแน่นในธรรม ไม่หนักในอามิส ไม่เป็น**อามิสครู** ยกธรรมขึ้นเป็นธง **ธมฺโม ทิ อธิสินฺ ฐโ** ธรรมนั้นแหละเป็นธง ผู้ปกครองผู้บริหารบ้านเมืองก็เหมือนกัน ถ้าเป็นธรรมครู เป็นผู้หนักในธรรม คือ ความถูกต้อง ไม่หนักในอามิส คอร์รัปชันก็ไม่มี ป.ป.ป. ไม่ต้องมี เพราะไม่ต้องไปปราบใคร ทุกคนปราบตัวเอง

“ศาสนา” แปลว่า ปกครองก็ได้ นอกจากแปลว่าคำสั่งสอน รัฐประศาสนศาสตร์ ปกครองรัฐ รัฐสภาภิบาลนโยบาย หรือรัฐประศาสนศาสตร์ เป็นการปกครองรัฐ ศาสนาแปลว่าปกครอง คือ ปกครองตัวเอง ถ้าคนหนักแน่นในธรรมและปกครองตัวเองได้ นับถือศาสนาด้วยหัวใจ ไม่ได้นับถือศาสนาแต่เพียงพิธีรีตอง เพียงเป็นเครื่องประเล้าประโลมใจ อย่างนั้นเรียกว่า ไม่เข้าถึงศาสนา เข้าไม่ถึงแก่นของศาสนา นับถือศาสนาต้องนับถือด้วยหัวใจ (by heart) เพราะจะหนักแน่นในธรรมไปเอง ผู้ปกครองหนักแน่นในธรรม ครูหนักแน่นในธรรมนักเรียนก็จะกลายเป็นผู้หนักแน่นในธรรมตามมาด้วย ก็จะสบายกันไปหมด

เราศึกษาพระนามของพระพุทธเจ้า เพื่อจะได้ถ่ายแบบ ไม่ใช่เรียนรู้อย่างอื่น ๆ การนับถือที่แท้จริงคือการถ่ายแบบ

(ประการที่ ๘) ทรงเป็นผู้มีกุศล มีโชค มีบารมี มี **ภาคย** **วา** เป็นผู้ที่มีโชคมีกุศลที่ได้ทำไว้แล้วมาก ถ้าใช้คำสามัญ เรียกว่า **บุพเพกตบุญญา** ได้ทำความดีไว้มากแล้ว กลายเป็นผู้มีโชค คนทำความดีไว้มาก ก็จะทำอันวยผลให้เป็นผู้มีโชค คนที่มีโชคเป็นคนมีบุญ คล้าย ๆ ก้าวเข้าไปในประตูกลที่เขาใช้กันอยู่ตามห้างร้านต่าง ๆ เวลานี้เป็นประตูอัตโนมัติ พอคนเหยียบเข้าไปใกล้ ๆ แล้ว ประตูเปิดเอง ไม่ต้องผลัก ประตูปิดเอง เพราะฉะนั้น คนที่มีบุญ มีกุศล มีโชค หันหน้าไปทางไหน ก้าวไปทางไหน จะมีทางเปิดให้ มองเห็นช่องทางไปได้เอง เรียกว่าเป็น **ภาคยวา** เป็นผู้ที่มีโชค มีกุศล มีบุญ

ประการต่อมา (ประการที่ ๙) ทรงเป็น **สุภาวิตตโต** **สุภาวิต** แปลว่าอบรมดีแล้ว **อตโต** มีตนที่อบรมดีแล้ว พระองค์ทรงอบรมพระองค์ดีแล้ว ด้วยพระธรรมที่ควรรู้ควรเข้าใจ เป็นอันมาก **พาหุณี ฃาเยหิ สุภาวิตตโต** พระผู้มีพระภาคทรงอบรมพระองค์ดี ไม่ว่าจะในด้านไหน ด้านโลก ด้านธรรม ด้านมารยาท ด้านคุณสมบัติของผู้ดี ไม่ว่าจะพุดในด้านไหน พระองค์เป็นผู้ได้อบรมพระองค์ดีแล้ว เวลาเราต้องการที่จะหาคนไปทำงานหรือบูชาเคารพ เราต้องการคนที่ได้อบรมตนดีแล้วทั้งนั้น สมัยใหม่เขาเรียกประสบการณ์ มีประสบการณ์ในเรื่องอะไรมาเท่าไร ต้องการคนมีประสบการณ์ รับเข้าทำงาน นี่คือ **สุภาวิตตโต** เป็นผู้มีตนที่ได้รับการอบรมดีแล้ว โดยเฉพาะในทางที่ต้องการจะไป

วันนี้ไปพบนักศึกษาจำนวนหนึ่ง กำลังจะจบการศึกษา ก็บอกว่าได้ค้นหาตัวเองพบแล้วหรือยัง? การที่จะดำเนินชีวิตต่อไปข้างหน้า เราจะทำอะไร จะดำเนินชีวิตอย่างไร ทำอาชีพอะไร มันต้องค้นหาตัวเองให้พบก่อน ถ้าค้นหาตัวเองไม่พบ หรือยังไม่พบตัวเอง ยังไม่รู้แจ้งตัวเอง (Self-realization) การดำเนินชีวิตในอนาคตก็จะเค้งคว้าง ไม่รู้จะไปทางไหน ต้องหาตัวเองให้พบว่า เรามีคุณสมบัติอะไร ทำอะไรได้ดี ถ้าพบว่าทำอะไรได้ดี ก็ให้บากบั่นไปทางนั้น ถึงจะลำบากบ้างในเบื้องต้น แต่จะสบายในเบื้องปลาย คือจะคล่องตัวในบั้นปลาย เบื้องต้นอาจจะลำบาก ได้เงินน้อยไปหน่อย แต่ขอให้ได้ค้นพบตัวเองว่า นี่แหละคือทางของเรา แล้วเราก็ *สุภาวิตตุโต* อบรมตนให้ดีในทางนั้น อบรมไปเรื่อย ๆ ไม่มีการหยุดในการ อบรมตน ต้องทำสม่ำเสมอ ทำไปอย่างมั่นคง ก้าวอย่างช้า ๆ แต่แน่นอน มั่นคง (Slow but sure) **ผู้ก้าวอย่างละมุนละม่อม ย่อมก้าวได้ไกล** เป็นสุภาษิตจีน ผมชอบเอามากกล่าวเสมอ เพื่อเป็นการตอกย้ำ

ประการที่ ๑๐ พระพุทธเจ้าได้ **ทรงถึงที่สุดแห่งภพ** คือ คายการไปในภพทั้งหลายได้แล้ว **วนุตคฺมโน ภเวสุ** แปลว่า มีการไปในภพที่คายออกแล้ว หมายความว่า ไม่ไปในภพต่าง ๆ แล้ว หยุดการไปในภพ เพราะถ้ายังมีภพ ก็มีชาติ **ภวปจฺจยา ชาติ** มีภพเป็นปัจจัย จึงมีชาติเกิด ถ้ามีการเกิด ก็มีแก่ มีเจ็บ มีตาย มีความโศกเศร้า เสียใจ พิโรธำพัน รวมความว่ามีทุกข์

ตามมากับความเกิดกับชาติ ความเกิดเป็นผลพวงพ่วงมากับความมีภพ ถ้าท่านไปถึงที่สุดแห่งภพ คายความไปในภพได้แล้ว ก็เป็นอันว่าสิ้นภพ สิ้นชาติกันแค่นั้น ไม่ต้องเวียนว่ายตายเกิด ซึ่งเป็นความทุกข์บ่อย ๆ เกิดบ่อย ๆ เป็นทุกข์บ่อย ๆ เกิดบ่อย ๆ ก็แก้บ่อย ๆ แก้บ่อย ๆ ก็เจ็บบ่อย ๆ ตายบ่อย ๆ ท่านลองสืบสาวดูว่า ความทุกข์ ความกลุ้มใจ ความกังวล ความเดือดร้อนต่างๆ ที่คนเขามีเขาเป็นกันอยู่เวลานี้ สาเหตุสำคัญมาจากที่เราเกิดมานั้นแหละ ถ้าไม่เกิด ความทุกข์เหล่านั้นก็ไม่มี

ประการที่ ๑๑ ทรงหักราคะ โทสะ โมหะ และบาปทั้งหลายทั้งปวงได้ เป็นผู้ไม่มีอาสวะ ไม่มีกิเลส

ประโยชน์ในการเจริญพุทธคุณ

ที่พูดมาทั้งหมดนี้ต้องการให้รู้จักพระพุทธคุณ ประโยชน์ในการเจริญพระพุทธคุณ คือ การถ่ายแบบเข้าสู่ตน พยายามเดินตามรอยของท่าน เมื่อเดินตามรอยของท่าน ก็ไปถึงที่ที่ท่านถึง เหมือนเราเดินตามรอยใครสักคนหนึ่ง ในที่สุดเขาไปหยุดอยู่ที่ใดที่หนึ่ง ท่านที่เดินไปก่อน ท่านไปถึงสุดทางแล้ว ก็หยุดอยู่กับที่ ผู้ที่เดินตามรอยไป ก็ต้องไปถึงที่ที่ท่านถึง คือ ความสิ้นอาสวะ ความสิ้นกิเลส ใครจะเร็วบ้าง ช้าบ้าง ก็แล้วแต่บุคคลซึ่งไม่เหมือนกัน สำหรับองค์พระพุทธเจ้า เพียงแต่

อ่านประวัติของท่านอย่างใคร่ครวญ ก็สามารถจะแก้ปัญหา
ทุกข์ได้ พบช่องทางที่จะแก้ปัญหาชีวิต นี่คือพระพุทธคุณได้
มาคุ้มครอง โดยวิธีที่ว่า แม้เราเพียงแต่ยังไม่ปฏิบัติธรรมที่
ท่านสอน เพียงอ่านประวัติของท่านอย่างรอบคอบ ใคร่ครวญ
ก็สามารถแก้ปัญหาทุกข์ได้ พบช่องทางแก้ปัญหาชีวิตว่า เรื่อง
นี้ ๆ เคยเกิดขึ้น พระพุทธเจ้าทรงแก้ปัญหานี้อย่างไร เราก็
ลองนำวิธีนั้นมาใช้ ได้ผลทุกครั้งที่ใช้วิธีการของพระพุทธเจ้า

พระธรรมคุณ

พระธรรมย่อมจะทรงไว้ รักษาไว้ซึ่งผู้ปฏิบัติตาม ไม่ให้ตกไปในทางที่ชั่ว ตามที่ได้กล่าวไว้ในเบื้องต้นแล้ว นำความสุขมาให้ผู้ประพฤติธรรม ตามพระพุทธานุญาตที่ว่า **ธมฺโม สฺวจินฺโณ สุขมาวหาติ** ธรรมที่บุคคลประพฤติดีแล้ว ย่อมจะนำสุขมาให้ เรื่องนี้ผู้ประพฤติธรรม ผู้ปฏิบัติอยู่ในธรรม ย่อมจะเห็นได้ด้วยตนเองทุกคน ถ้าเราปฏิบัติธรรมถูกต้อง ก็เหมือนกินยาถูกต้องกับโรคที่เราเป็น ก็เห็นคุณค่าของยา เห็นคุณค่าของธรรม แต่ต้อง **สฺวจินฺโณ** นะครับ คือประพฤติดีแล้ว ปฏิบัติถูกต้องแล้ว ถ้าปฏิบัติไม่ถูกต้องกับธรรม ก็เหมือนกินยาผิด กินยาผิดมีโทษฉันทใด การปฏิบัติธรรมไม่ถูกต้องก็มีโทษฉันทนั้นเหมือนกัน

ทำอย่างไรให้เราปฏิบัติธรรมได้ถูกต้อง ไม่ถล่ำเข้าไปในทางที่ผิด ที่ท่านเรียกว่า **สัทธรรมปฏิรูป** คือธรรมปลอม

ก่อนพระพุทธเจ้าอุบัติขึ้น ก็มีคนที่แสดงธรรมปลอมเยอะเยอะ เพื่อลาภ เพื่อผล เพื่อประโยชน์ เพื่อการเลี้ยงชีพ ตั้งตัวเป็น คาสดา คณาจารย์ แสดงธรรม กล่าวธรรมที่ผิด ไม่ได้นำผู้ ปฏิบัติพ้นจากทุกข์ ประสบความสุขได้จริง เขานำไปเพื่อเพิ่ม ผลประโยชน์ของเขาเอง เพราะฉะนั้น พวกนี้จะอ้อมไป คด ไปคดมา งอไปงอมา ไม่ตรง ไม่สุปฏิปันโน ไม่อสุปฏิปันโน ไม่ปฏิบัติดี ปฏิบัติชั่ว ไม่ปฏิบัติตรง ปฏิบัติคด คดไปคดมา

พระอรธกถาจารย์ท่านเปรียบเอาไว้ดี ท่านเปรียบไว้ว่า ถ้าเราจะเหยย่นิ้วลงไป ในหม้อข้าวต้ม เหยย่งไปแล้วดึงขึ้นมา ตรง ๆ ข้าวต้มจะไม่ติดมือขึ้นมา ข้าวสวยก็ไม่ติด ไม่ต้องพูด ถึงข้าวต้ม ถ้าจะให้ข้าวต้มหรือข้าวสวยติดมือขึ้นมา ต้องงอมือ ให้เป็นเหมือนทักพี หรือจวกอย่างนั้น ข้าวต้มหรือข้าวสวย ก็จะติดมือขึ้นมา ยิ่งมือใหญ่ งอมาก ข้าวก็ติดมือเยอะ เพราะฉะนั้น คนที่อยากได้ลาภ ก็ต้องคด ๆ งอ ๆ หน้อย ตรง ๆ ก็ไม่ได้ เพราะฉะนั้น พระพุทธเจ้าจึงตรัสว่า **อภฺญา หิ ลาภุปนฺนิสา** - ปฏิปทาเพื่อให้ได้ลาภเป็นอย่างหนึ่ง **อภฺญา นินฺพพานคามินี** - ปฏิปทาเพื่อไปนิพพานเป็นอีกอย่างหนึ่ง ไม่ใช่ทางเดียวกัน คนละทางกัน

เพราะฉะนั้น ถ้าเรามีผู้นำที่นำไปผิดในทางศาสนา มัน ก็ยิ่งผิดกันใหญ่ ถ้านำไปถูก ก็ดีไป ที่นี้บางคนจะเป็นทำนอง ที่ว่า **ทำคนตาดีให้เป็นคนตาบอด** เสร็จแล้วก็อาสาไปจูง เขา บุญคุณที่จูงเขาไป คุ่มครองเขา แต่ตอนที่ทำให้เขาตาบอด

เป็นโทษเท่าไรไม่ได้นึก ก็กับการที่เราทำให้คนตาบอดเป็นคนตาดี รักษาตาให้เขาหาย ให้เขาเป็นคนตาดี ตาสว่างใสแล้ว เขาก็เดินไปเอง ไม่ต้องขึ้นอยู่กับเราอีกต่อไป เพราะเราทำให้เขาตาดีโดยไม่หวังอะไรจากเขา เราต้องการช่วยเหลือให้เขาเป็นคนตาดี แล้วเขาก็เดินไปได้เอง ท่านลองนึกดูว่า ผู้นำทั้งสองคนนี้ คนไหนจะได้รับการขอบคุณมากที่สุด ทั้ง ๆ ที่คนที่ทำตาบอดให้เป็นคนตาดี เขาก็ไม่ได้ต้องการอะไรตอบแทน เขาทำด้วยความกรุณา แต่อีกคนหนึ่งซึ่งเขาตาดีอยู่แล้ว ทำให้เขาตาบอดเพื่อจะได้จูง แล้วทวงเอาบุญคุณจากการจูง ในระหว่างนั้นก็ได้อำนาจในการจูงมากมาย คนตาบอดก็ยังคงเป็นคนตาบอดอยู่นั่นแหละ เขาจูงไปไหนก็ไป เขาบอกว่าอะไรก็เป็นอันนั้น เพราะมองอะไรไม่เห็น แล้วแต่ผู้จูงจะพูดจะนำไปอย่างไร

พระพุทธเจ้าท่านไม่ใช่ผู้เช่นนั้น พระพุทธเจ้าเป็นผู้ที่ให้ดวงตาแก่คน ทำคนตาบอดให้เป็นคนตาดี แล้วเขาก็เดินไปเอง จะไปไหนก็ไป เป็นคนตาดีที่ไม่กระหายศิษย์ ไม่อยากได้ลูกศิษย์ ใครมาก็มา ใครจะไปก็ไป ใครมาก็หลังประโยชน์ให้ อย่างนี้ ถ้าแสดงธรรมก็เป็นธรรมแท้ ไม่ใช่ธรรมปลอม เป็นธรรมที่ไม่มีอะไรแอบแฝงอยู่ เป็นธรรมที่บริสุทธิ์แท้ ๆ เหมือนทองคำบริสุทธิ์ ยิ่งพิสูจน์ ยิ่งเห็นความเป็นทองคำ ยิ่งใส่ลงไปในน้ำหลอม ความเป็นทองคำยิ่งมีมากขึ้น เพราะฉะนั้น ผู้ที่สนใจในพระธรรมก็ต้องระวังธรรมปลอม

พระพุทธเจ้าท่านตรัสว่า เมื่อทองแท่งยังไม่มีขึ้นมา ทองปลอมก็ย่อมจะไม่มีฉันใด เมื่อธรรมแท่งยังไม่มี ธรรมปลอมก็ยังไม่มีฉันนั้น เพราะของปลอมต้องอาศัยของแท้ ถ้าไม่มีของแท้ ของปลอมก็มีไม่ได้ ธนบัตรปลอมเกิดขึ้นเมื่อมีธนบัตรแท้เกิดขึ้นก่อน คนที่ทำธนบัตรปลอม ทำขึ้นเพื่อประโยชน์ของเขา เพื่อหลอกลวง คนที่แสดงธรรมปลอม *สังฆธรรมปฏิรูป* เขาทำเพื่ออะไร เขาทำเพื่อประโยชน์ของเขา และหลอกลวงคน เพราะฉะนั้น อย่าสักแต่เห็นว่าเป็นธรรมแล้วก็ตะครุบเอา ตะครุบเอา จะพบกับธรรมปลอมก็ได้ ถ้าเราเฟ่งพินิจให้ดี พระธรรมของพระพุทธเจ้าท่านตรัสไว้ดีแล้ว คุณลักษณะย่อยของพระธรรม ท่านจำแนกไว้ ๖ ประการ คือ

๑) *สุวากขาโต ภคเวตา ธมโม* ที่เราสวดพระธรรมคุณกันอยู่ พระธรรมอันพระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสไว้ดีแล้ว ถูกต้องแล้ว คือไม่ต้องเขียนใหม่ ไม่ต้องทำใหม่ก็ได้ เป็นแต่เพียงว่า ขยายความ หรือพูดให้ตรงตามที่ท่านพูดท่านสอน ก็เพียงพอกับการที่จะระงับดับทุกข์ เพราะท่านตรัสไว้ดีแล้ว

บางคนบอกว่า อริยสัจ ๔ น่าจะเอาสมุทัยขึ้นก่อน เพราะสมุทัยเป็นเหตุแห่งทุกข์ น่าจะแสดงเหตุก่อน เพราะทุกข์เป็นผล เพราะฉะนั้น น่าจะเป็นสมุทัย แล้วก็ทุกข์ มรรค (ข้อปฏิบัติให้ถึงทางดับทุกข์) และนิโรธเป็นข้อสุดท้าย

ถ้าไปอ่านพระไตรปิฎก พระพุทธพจน์ท่านจะบอกไว้ว่า พระธรรม พระพุทธเจ้าตรัสไว้ดีแล้ว ไม่ต้องสลับข้อก็ได้ ไม่

ต้องไปเพิ่มก็ได้ เพียงแต่เรียนรู้ตามที่ท่านตรัสเอาไว้ สอนเอาไว้ แล้วก็ปฏิบัติตาม เท่าที่ท่านมีอยู่แล้ว ถ้าปฏิบัติตามไม่ได้ผล ค่อยมาว่ากัน ถ้ายังไม่ปฏิบัติตามก็ไม่ได้ผลอยู่ดี เหมือนกับท่านบอกทางให้ ชี้ทางให้ แล้วไม่เดินตาม ก็บอกว่าไปไม่ถึงสักที นั่งบ่นอยู่ว่าไม่ถึงสักที ยังไม่เห็นได้อะไรเลย ก็จะไปทำอะไร จะไปถึงอะไร เพราะเดินก็ไม่เดิน ทำก็ไม่ทำ เพราะฉะนั้นก็ไม่ได้อะไร

๒) *สุนทียুক্তิโก* เห็นได้เอง คือ เห็นได้ในปัจจุบัน ใครปฏิบัติตามจะเห็นได้เอง และเห็นได้ในปัจจุบัน ไม่ต้องไปคอยชาติหน้า ถ้าปฏิบัติก็เห็นได้ในปัจจุบัน *ทิวฺเจ ธมฺเม* ในปัจจุบัน ลองดูก็ได้ ธรรมข้อไหน ท่านสอนเอาไว้ว่าอย่างไร บอกว่าธรรมหมวดนี้ ทำแล้วจะได้ออย่างนั้น ลองทำดูจะได้หรือไม่ได้ ลองดู ต้องทดสอบ จะเห็นว่าเป็นจริงตามที่พระองค์ได้สอนเอาไว้ อย่างสังคหวัตถุ ๔ พรหมวิหาร ๔ สาราณียธรรม ๖ ลองทำดู ปฏิบัติตามดู ก็จะเห็นในปัจจุบันว่าได้ผลจริง ๆ

ในด้านการสร้างเนื้อสร้างตัว ด้านเศรษฐกิจ ในเรื่องประโยชน์ในปัจจุบันก็เหมือนกัน ให้ลองทำดู ตามที่ท่านสอนไว้ว่าอย่างไร มีข้อไหนบ้าง จะเห็นว่า ที่ท่านสอนไว้เป็นได้จริง เป็นได้ในปัจจุบันจริง ๆ ถ้าเราไม่ทำดูก็ไม่เห็น ไม่เห็นก็รำรังว่าไม่ได้ผล ทั้งที่นับถือศาสนามานานแล้ว ไม่เป็นจริงตามที่นับถือ ก็เพราะนับถือไม่ถูก ทำไม่ถูก เดินทางไม่ถูก ยิ่งเดินยิ่งไกล ยิ่งไปยิ่งไม่ถึง ถ้าเราเดินทางถูกแล้ว แม้จะเดินช้า ๆ

ยิ่งเดินยิ่งใกล้เข้า ๆ เพราะมันใจได้เลยว่า ใครปฏิบัติตามจะเห็นได้เอง และเห็นได้ในปัจจุบัน ไม่มีตลาดเคลื่อน ฎกต้องได้ตรัสไว้ดีแล้ว

๓) *อภาลิโก* ไม่ประกอบด้วยกาล ในความหมายธรรมดา คือ พระธรรมทันทสมัยอยู่เสมอ ไม่ล้าสมัย ลองเอาமாகดูก็ได้ว่ามีธรรมข้อไหน หมวดไหนที่ล้าสมัยไปแล้ว เวลานี้ใช้ไม่ได้ พระวินัยมีบ้างที่ล้าสมัยไปแล้ว เพราะพระวินัยเป็นข้อบัญญัติสำหรับหมู่ สำหรับคณะ สำหรับภิกษุ สำหรับภิกษุณีในสมัยนั้น กาลสมัยล่วงมา ก็ล้าสมัยไปบ้าง แต่พระธรรมเป็นความจริง ที่มีอยู่ในธรรมชาติในโลก พระพุทธเจ้าเป็นผู้ค้นพบ นำมาแสดง ชี้แจงเปิดเผย จำแนกธรรมให้ตื่น พระตถาคตจะเกิดหรือไม่เกิดก็ตาม สิ่งนั้นก็ยังคงเป็นอย่างนั้น พระตถาคตเพียงได้รู้ได้เห็น แล้วก็นำมาแสดง นำมาบอก นำมาเปิดเผย นำมาทำให้ตื่นเท่านั้น ไม่ล้าสมัย ไม่ว่าจะเอาธรรมข้อไหนมาดู

ในความหมายขั้นสูงขึ้นไป ท่านอธิบายว่า กุศลธรรมฝ่ายโลกีย์เป็น *กาลิกะ* คือ ประกอบด้วยกาล ส่วน *อริยมรรคมีสิบตาปัตติมรรค* เป็นต้น เป็นกุศลธรรมฝ่ายโลกุตตระ เป็น *อภาลิกะ* ในความหมายขั้นสูง คำว่า *อภาลิโก* ท่านหมายถึง อริยมรรค หรือ โลกุตตรธรรม ๘ ขอให้เข้าใจความหมายสองความหมายนี้ด้วย ทั้งความหมายธรรมดา คือธรรมทันทสมัยอยู่เสมอ ไม่ล้าสมัย ถ้าเป็นความหมายระดับสูงก็คือ อริยมรรคตั้งแต่สิบตาปัตติมรรคเป็นต้นไป และโลกุตตรธรรม ๘

๔) *เอทิปส์ลิโก* เรียกให้มาดูได้ เพราะทนต่อการเพ่งพินิจ ทนต่อการพิสูจน์เหมือนเรามีทองแท้ มีเงินแท้ มีเพชรแท้ ยิ่งพิสูจน์ก็ยิ่งเห็นความเป็นทอง เป็นเงิน เป็นเพชร *เอทิปส์ลิโก* มาดูสิ ท่านมาดูสิว่า ถ้าเรามีของแท้แบบนี้ แล้วเราก็เปิดดู ให้ดูได้ มาดูสิว่า นี่เป็นเงินแท้ เป็นทองแท้ เป็นเพชรแท้ ให้ come to see not come to believe เรียกให้มาดู มาดู แล้วได้เห็นด้วยตนเองแล้ว ถ้าจะเชื่อ ก็เชื่ออย่างสนิทใจ ถ้ามีใครมาคัดค้านภายหลังว่า ในถุ่่งนั้นไม่ใช่หรอก ก็อนกรวดทั้งนั้น เราเถียงได้ **เพราะฉันเห็นเอง** (Self-evidence) มีตนเป็นพยาน เห็นเอง ใส่ไว้ในถุ่่งเองว่า นี่คือเงินแท้ ทองแท้ เพชรแท้ ถ้าเราไม่ได้เห็นเอง เป็นแต่เพียงเชื่อว่า ในถุ่่งนี้เป็นเงิน เป็นทอง เป็นเพชร ถ้ามีคนคัดค้านว่า ไม่ใช่เงิน ทอง เพชร เป็นก่อนกรวดทั้งนั้น เราชักง่ล้งเล่ ถ้าเป็นของปลอม ก็ไม่กล้าเรียกเขามาดู เพราะกลัวการพิสูจน์ ถ้ามันเป็นของเก๊ ก็แย่

บางทีพระพุทธรเจ้าท่านตรัสเปรียบเทียบไว้ว่า เหมือนต้นไม้เป็นโพรงทั้งต้น มองดูไกล ๆ ก็เขียวช่อ่มพุ่มพวง นำเข้ามาดู นำเอาไม่ไปทำอะไรสักอย่าง แต่พอมาดูใกล้แล้ว ก็มองเห็นเป็นโพรงตั้งแต่ลำต้นถึงปลาย คนที่ต้องการเอาไม้ นั้นไปทำประโยชน์ให้เป็นแก่นสาร ก็เบือนหน้าหนีไป มันไม่ทนต่อการพิสูจน์

๕) *โอบนยิโก* แปลว่า ควรน้อมธรรมเข้ามาในตน หรือน้อมตนเข้าไปหาธรรม ให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกับธรรม ไม่แยกตนออกจากธรรม ไม่แยกธรรมออกจากตน สมกับที่

พระพุทธเจ้าทรงเตือนพุทธบริษัทที่ว่า ให้มีตนเป็นที่พึ่งและมีธรรมเป็นที่พึ่ง หมายความว่า **ตนที่จะเป็นที่พึ่งแก่ตนได้ต้องเป็นตนที่มีธรรม** ผมพยายามเน้นเรื่องนี้อยู่เสมอจนกระทั่งว่า อะไรก็ตาม ใครก็ตามที่เราจะพึ่งได้ ต้องเป็นผู้ที่มีธรรม ตนของเราที่จะเป็นที่พึ่งแก่ตนได้ ก็ต้องเป็นตนที่มีธรรม พ่อแม่ที่ลูกจะพึ่งได้ ก็ต้องเป็นพ่อแม่ที่มีธรรม สามเณิที่ภรรยาจะพึ่งได้ ก็ต้องเป็นสามเณิที่มีธรรม ภรรยาที่สามเณิจะพึ่งได้ ก็ต้องเป็นภรรยาที่มีธรรม ลูกที่พ่อแม่จะพึ่งได้ ก็ต้องเป็นลูกที่มีธรรม อาจารย์ที่ลูกศิษย์จะพึ่งได้ ก็ต้องเป็นอาจารย์ที่มีธรรม ลูกศิษย์ที่อาจารย์จะพึ่งได้ ก็ต้องเป็นลูกศิษย์ที่มีธรรม เพื่อนต่อเพื่อน นายกับลูกจ้าง ใครต่อใครทั้งหลายทั้งปวงที่จะเป็นที่พึ่งแก่กันและกันได้ ก็ต้องเป็นผู้มีธรรม ธรรมของบุคคลประเภทนั้น ๆ แหละ

พอได้ยินคำว่า “ธรรม” Concept ของพวกเราก็หายไปไหนก็ไม่รู้ พอได้ยินว่า **มีธรรม** ก็นึกถึงว่า ถือบินโตเข้าวัดนั่งสมาธิ นุ่งขาวห่มขาว นั่งหลับตาคือได้ต้นไม้ เรียกว่า เป็นผู้มีธรรม นั่นคือ Concept ของคนส่วนมาก อันนั้นเป็นปริยายหนึ่ง (In one sense) ในความหมายหนึ่ง ถือบินโตเป็นผู้ปฏิบัติธรรม หรือประพฤติธรรม ในความหมายที่แท้จริง การประพฤติธรรม คือการทำหน้าที่ของตนให้สมบูรณ์ มีหน้าที่อย่างไร ก็ทำหน้าที่อย่างนั้นให้สมบูรณ์ นั่นแหละคือการปฏิบัติธรรม การประพฤติธรรม การมีธรรม เป็นลูกจ้าง ธรรมหรือหน้าที่ของลูกจ้างทำอะไร ถ้าเป็นนายเขา ธรรมหรือ

หน้าที่ของนาย ต้องทำอย่างไรกับลูกจ้าง นั้นแหละคือมีธรรม ถ้าไปคิดถึงเรื่องการปฏิบัติธรรม คือการถือปิ่นโตเข้าวัด นั่ง ชาวหม่นขาว นั่งหลับตาภาวนา ถ้ามีแต่คนประพฤติธรรมแบบนี้ ลังคมอยู่ไม่ได้ ตายกันหมด ใครจะเป็นคนทำมาหากิน ใครจะหาข้าวปลาอาหารให้กิน โดยนัยนี้ คนไหนอยู่ในนา นั้นแหละจะมีธรรมมากกว่าคนที่อยู่ในโบสถ์ด้วยซ้ำไป ถ้าคนที่อยู่ในโบสถ์ไม่ทำหน้าที่ของตัวเอง คนที่เฝ้าอยู่ในนา ชาวสวนที่หักล้างถางพง กำลังขุดดิน กำลังรดน้ำต้นไม้ กำลังทำสวนอยู่ อาจมีธรรมมากกว่าคนอยู่ในโบสถ์ แต่ไม่ได้ทำหน้าที่ของตน เสียด้วยซ้ำ เพราะว่า โอปนยิโก น้อมธรรมเข้ามาในตน หรือน้อมตนเข้าไปหาธรรม ให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับธรรม ไม่แยกตนออกจากธรรม ไม่แยกธรรมออกจากตน ที่พระพุทธเจ้า ตรัสว่า ให้มีธรรมเป็นที่พึ่ง ให้มีตนเป็นที่พึ่ง ให้มีธรรมเป็นที่พึ่ง ก็คือให้ตนมีธรรม จึงจะมีที่พึ่งได้ ถ้าไม่มีธรรมเป็นที่พึ่ง ตนที่ไม่มีธรรมก็จะนำตนไปสู่ความวอดวาย มีแต่อธรรม เรื่องนี้เป็นเรื่องสำคัญที่พุทธบริษัทจะต้องเข้าใจ เรื่องธรรมะ คุณของพระธรรม

มีพระรูปหนึ่ง ท่านเรียนหนังสืออยู่ในมหาวิทยาลัย ท่านถามว่า อธิบายอย่างไรให้โยมได้เห็นความสำคัญของธรรม ผมเรียนท่านไปว่า ชีวิตเราอยู่ได้เพราะธรรม ธรรมรักษาเอาไว้ ถ้าคนอื่นเขาไม่มีธรรม เราก็อยู่ไม่ได้ ถ้าคนอื่นเขาไม่มีเมตตา กรุณา เราออกไปข้างนอก เราก็ถูกฆ่าตาย เรามีทรัพย์สินสมบัติเท่าไร ก็ถูกปล้นหมด ที่เรายู่มาได้แบบนี้ ก็เพราะ

ธรรมรักษาเอาไว้ คือคนยังมีธรรมกันอยู่ และเราก็มีธรรมกับคนอื่น คนอื่นก็มีธรรมกับเรา ให้เห็นว่ามนุษย์เราอยู่ได้ เพราะธรรมคุ้มครองรักษากันได้ เรามีธรรมคุ้มครองรักษาตนและคุ้มครองรักษาผู้อื่น ผู้อื่นก็มีธรรมรักษาตนและมาคุ้มครองรักษาเรา

เราอดข้าวกันสักวันหนึ่งก็พออยู่ได้ แต่ถ้าเลิกประพฤติธรรมกันสักวันหนึ่ง สังคมอยู่ไม่ได้ ปนเปื้อนหมด ชกกันตายหมด ขโมยกันยับเยินหมด เมาสุราอาละวาดกันเต็มบ้านเต็มเมือง โกงกันสะบัดหันแหลก จะอยู่กันได้อย่างไร มองไม่เห็นธรรมมองเห็นแต่ข้าวปลาอาหาร มองเห็นเสื้อผ้าอาภรณ์ มองเห็นแต่ว่าอยู่ได้เพราะสิ่งเหล่านั้น แต่ข้าวปลาอาหารและเสื้อผ้าอาภรณ์จะยับเยินหมด ถ้าคนไม่มีธรรมเป็นเครื่องรักษา มีสักผืนสองผืน คนก็แย่งเอาไปหมด มีเงินสักบาทสองบาท ก็ไม่มีโอกาสซื้อข้าวกิน มันเอาไปหมด นี่ก็เป็นยุคมิคสัญญี ยุคอันตรายที่สุด เพราะฉะนั้น ธรรมนั้นแหละช่วยคุ้มครองรักษาเอาไว้

พระพุทธเจ้าจึงตรัสอยู่เสมอว่า ธรรมนั้นแหละประเสริฐที่สุดในหมู่ชน ทั้งในบัดนี้และภายหน้า **ธมฺโม ทิ เสฏฺโฐ วาเสฏฺฐา ชเนตฺสมี ทิฏฺฐเ เจว ธมฺเม อภิสมฺปรายญจ** ดูในอัคคัณฺณสูตร สำหรับผู้ชอบค้นคว้า ฟังแล้วตามไปดูในอัคคัณฺณสูตร ที่มณีกาย พระพุทธเจ้าทรงเล่าความเป็นมาของสังคมมนุษย์ต่าง ๆ มนุษย์เริ่มต้นสังคมมาอย่างไร มีผู้ปกครองมาอย่างไร มีผู้บริหารมาอย่างไร เป็นอยู่กันอย่างไรร

ทุกตอน ๆ เมื่อจบลงพระพุทธเจ้าทรงสรุปว่า ดูก่อนวาเสฏฐะ และภราทวาชะ ด้วยประการดังกล่าวมานี้ เธอจะเห็นได้ว่า ธรรมนั้นแล ประเสริฐที่สุด ในหมู่มนุษย์ทั้งในบัดนี้และภายหน้า

คนไม่ค่อยมองเห็นความสำคัญของธรรม เพราะเหตุที่ มันอยู่เป็นราก เป็นรากฐานของสังคมอยู่ เปรียบเหมือนรากตึก คนมองไม่เห็นรากตึก ถ้าไม่มีราก ตึกก็อยู่ไม่ได้ เหมือนรากไม้ ต้นไม้รากเน่าหรือไม่มีราก มันจะอยู่ได้อย่างไร ถ้าเพียงแต่ไปหักก้านรานกิ่ง ตัดกิ่ง ถ้ารากยังดีและมั่นคง ต้นไม้ยังอยู่ได้ และจะเจริญเติบโตต่อไปได้ ถ้ารากมันพัง รากมันเน่า เสียแล้ว มันอยู่ไม่ได้ ต้องล้มทั้งต้นนั้นแหละ เพราะ**สังคมที่ไร้ธรรมเป็นสังคมที่อยู่ไม่ได้** ขอให้เรามาดูเห็นความสำคัญของธรรมกันเถิด แทนที่จะไปเห็นความสำคัญของอย่างอื่น วัตถุต่าง ๆ ก็สำคัญพอสมควร แต่ไม่สำคัญเท่าธรรม ธรรมมีความสำคัญมากกว่า ต้องช่วยกันคุ้มครองรักษาธรรม ปฏิบัติธรรม

ไซตเย ภาสเย ธมฺมํ ช่วยกันส่องแสงธรรม
ช่วยกันประกาศธรรม

ธมฺโม หิ อิลินฺ ฐโช ธรรมนั้นแหละ เป็นธงของผู้แสวง
หาคุณทั้งหลาย ถือธรรมเป็นธง
หรือตรา ต้องเคารพธรรม

๖) ปจฺจตฺตํ เวทิตพฺโพ วิญญูหิ วิญญูชนนํ ฐิรํ ฐิรํ ฐิรํ ได้เฉพาะ
ตน ผู้มีธรรม ตีมารสแห่งธรรมแล้ว ย่อมจะรู้ได้เฉพาะตนว่า
รสแห่งธรรมนั้นเป็นอย่างไร เหมือนผู้บริโภคอาหารชนิดใด

ย่อมจะรู้ได้เฉพาะตนว่ารสมันเป็นอย่างไร ผู้ไม่ได้บริโภคย่อมไม่รู้รสอาหารชนิดนั้น แม้จะอยู่ใกล้อาหารหรือกำลังปรุงอาหารอยู่ด้วยตนเองก็ตาม ถ้าไม่ได้ลิ้มรสอาหารนั้น ก็ไม่รู้รสที่ทานเปรียบว่า เหมือนทัพพีไม่รู้รสแกง จวักไม่รู้จักรสแกง คลุกคลืออยู่ในหม้อแกงนั้นแหละ แต่ไม่รู้จักรสแกง ถ้าไม่ปฏิบัติธรรมให้ได้ลิ้มรสแห่งธรรม ไม่ได้ปฏิบัติในธรรม ก็ไม่รู้ว่ารสของธรรมเป็นอย่างไร เหมือนบริโภคอาหาร ไม่ได้บริโภคอาหาร ก็ไม่รู้ว่าเป็นอย่างไร บางทีก็อยู่กับธรรมแต่ไม่เห็นธรรม

มีบทความเรื่องหนึ่งที่เขียนเอาไว้ เรื่อง “อยู่กับธรรมแต่ไม่เห็นธรรม” หลายคนเอาไปอ่านแล้วร้องไห้ เกิดความบังนดาลใจขึ้นมาแล้วก็ร้องไห้ อาจจะพรรณนาความมากไปหน่อย เล่าเรื่องมีตัวอย่างประกอบเยอะ ทำให้รู้สึกเศร้าใจ สลดใจ จนอดน้ำตาไหลไม่ได้ เหมือนที่ท่านบอกว่า นกไม่เห็นฟ้า ปลาไม่เห็นน้ำ หรือกบอยู่ที่ใต้สระบัว แต่ไม่เคยได้ชิม เกสรบัว ไม่เหมือนแมลงผึ้ง แมลงภู่ที่บินมาจากที่ไกล ได้มาเคล้าเกสรบัว แล้วก็เอาเกสรไป แต่กบใต้กบัวไม่ได้เกสรบัว ยังคงเป็นกบอยู่ที่ใต้บัวอยู่นั่นเอง อย่างนี้เรียกว่าไม่ได้รู้รสของธรรม ที่นี้จะไปบอกคนอื่น ถ้าเขาไม่ได้ลิ้มรสพระธรรมมาก่อน ก็บอกเขาไม่ได้ บอกเขาไปก็อย่างนั้น เหมือนมะนาวมีรสเปรี้ยวอย่างไร มะขามรสเป็นอย่างไร ถ้าคนที่เขาไม่บริโภคก็ไม่รู้ รู้ได้เฉพาะคนที่บริโภคเท่านั้น

พระธรรมมีคุณเป็นอนก มีคุณเป็นอันมาก ตามที่ได้กล่าวมาโดยย่อนี้ ท่านผู้หวังความเจริญ หวังความสุขสมบูรณ์ หวังประโยชน์ทั้ง ๓ คือ ประโยชน์ในโลกนี้ ประโยชน์ในโลกหน้า และประโยชน์สูงสุด คือ มรรคผลนิพพาน พึงสนใจในธรรม ตั้งตนอยู่ในธรรม ประพฤติธรรมให้ถูกต้อง ก็จะได้เห็นคุณของพระธรรมด้วยตนเอง และจะเคารพสักการะธรรม บูชาธรรมตลอดไป

พระสังฆคณ

พระสงฆ์ได้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบโดยดำเนินตามคำสอนของพระพุทธเจ้าก่อน แล้วสอนผู้อื่นให้รู้ตามเห็นตาม พระสงฆ์แม่เป็นเพียงสมมติสงฆ์ ผู้ปฏิบัติชอบ ปฏิบัติเกื้อกูลแก่ประชาชน นอกจากเป็นประโยชน์แก่ประชาชนและเยาวชนเป็นอันมาก ทั้งในเมืองหลวงและชนบท พระสงฆ์ได้เลี้ยงเด็กไว้เป็นจำนวนมากในวัดต่าง ๆ ซึ่งมีอยู่ประมาณ ๓๐,๐๐๐ วัดในประเทศไทย เด็กเหล่านั้นผลัดเปลี่ยนกันเข้ามาอาศัยอยู่เพื่อศึกษาเล่าเรียนในโรงเรียนของรัฐบ้าง เตรียมตัวบวชเณรเพื่อศึกษาในระบบของสงฆ์บ้าง เมื่อคิดถึงระยะเวลาที่ยาวนานตั้งแต่มีพุทธศาสนาในประเทศไทย ก็เป็นจำนวนไม่น้อยเลยทีเดียว ได้ดีมีสุขไปด้วยการอุปถัมภ์ของพระสงฆ์เป็นจำนวนมากสุดที่จะนับได้ นี่คือส่วนที่พระสงฆ์หรือสถาบันวัด หรือสถาบันพระสงฆ์ ซึ่งมีวัดเป็นศาสนสถาน ได้ทำประโยชน์

เกือกกุลแก่ประชาชนชาวไทย เรียกได้ว่า ได้เชื่อมเมืองกับชนบทให้ต่อถึงกัน

ธรรมดาเมื่อก่อนนี้ เมืองกับชนบทเหมือนจะตัดขาดกัน คนเมืองก็ส่วนคนเมือง คนชนบทก็ส่วนคนชนบท ไม่ค่อยได้ติดต่อกัน งานการก็ไม่เหมือนกัน ที่นี้ก็ได้อุบัติศาสนา คือสถาบันวัดนี้แหละครับ เป็นตัวเชื่อมให้เมืองกับชนบทติดต่อกัน โดยที่เด็กในชนบทซึ่งพลัดตกจากระบบการศึกษาของรัฐ เพราะไม่มีทุนที่จะศึกษาเล่าเรียนในระบบของรัฐ ซึ่งเก็บเงินถูกบ้างแพงบ้างตามฐานะของโรงเรียน หรือมหาวิทยาลัย เด็กตอนนั้นได้อาศัยพระเถระชาวชนบทที่มาอยู่ในเมือง เป็นญาติ เป็นพี่น้องกัน ทางพ่อแม่ปู่ย่าตายายก็อยากให้ลูกหลานไปเรียนต่อก็ต้องส่งมาอยู่ในเมือง มาเรียนในเมืองโดยเรียนในระบบของรัฐ ไปอยู่วัด อยู่กับพระเถระบ้าง มิเช่นนั้นก็บวชเป็นเณรเป็นพระ แล้วก็เรียนทางศาสนา ก็ได้อาศัยสถาบันสงฆ์เป็นแหล่งที่รับ หรือระบายความอัดอั้นคับอกคับใจของชาวชนบทที่ไม่สามารถส่งลูกให้ศึกษาเล่าเรียนได้ในระบบของรัฐ ก็ได้อาศัยวัดเป็นสถาบันหลัก และพระสงฆ์เรานั้นก็เป็นลูกชาวชนบทเป็นส่วนมาก มาศึกษาเล่าเรียนอยู่ในเมืองหลวง หรือในจังหวัด ที่นี้ก็ได้อุปการที่ยังไม่ได้บวชได้มาอาศัยอยู่เป็นจำนวนไม่น้อยทีเดียวแต่ละปี บางคนก็อยู่ถึง ๗-๘ ปี โดยอาศัยวัดเรียนหนังสือ อยู่ไม่ต้องเสียค่าเช่า ข้าวก็ได้อาศัยพระสงฆ์ที่บิณฑบาตมาเลี้ยงพระเถระบ้าง เลี้ยงเด็กบ้าง เด็กบางคนก็บวชเป็นเณร ศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัยสืบพระ

ศาสนา พอถึงเวลาก็บวชเป็นพระ ศึกษาเล่าเรียนต่อไป อยู่เป็นสมภารเจ้าวัดในกรุงเทพฯ ก็มี ออกไปเป็นสมภารเจ้าวัดในต่างจังหวัดก็มี ต่างอำเภอก็มี ต่างตำบลก็มี พิจารณาในแง่แล้ว สถาบันสงฆ์ หรือสถาบันวัด มีประโยชน์กับสังคมไทยมาก เพราะรัฐบาลไทยแม้จนถึงเวลานี้ ก็ไม่สามารถจะให้การศึกษาเล่าเรียนแก่เยาวชนโดยไม่ต้องเสียเงินได้ ในระดับมัธยม ระดับอุดมศึกษา วัดช่วยรับภาระเกือบทุก สถาบันสงฆ์ได้เป็นประโยชน์เกือบแก่สังคมไทยเป็นอันมาก

พระเถระผู้ใหญ่ที่สืบศาสนาต่อมาถึงเวลานี้ แม้ในบัดนี้ ลองสืบประวัติดู ก็จะเป็นลูกของชาวชนบทแทบทั้งนั้น ผมไม่กล้าจะพูดว่าทั้งนั้น อย่างน้อยที่สุดก็ ๙๗% เป็นลูกของชาวชนบท ทั้งที่บวชสืบศาสนาอยู่เวลานี้ กรรมวิธีที่เราเคยทำกันไว้ก็คือ ผู้ที่บวชแล้วอยู่ได้ประมาณ ๕% ถ้าอยู่มากกว่านั้นก็ลำบาก ลำบากด้วยที่อยู่ ลำบากด้วยอาหารการขบฉัน ลำบากด้วยสภาวะทางสังคม อยู่ได้แค่ ๕% แต่คนไทยก็เวียนกันเข้ามาบวชกัน คนละพรรษาบ้าง ๔ ปี ๕ ปีบ้าง ๑๐ ปีบ้าง แล้วก็สึกไป พวกที่ได้ศึกษาเล่าเรียนทางธรรมมาก ๆ สึกไปก็ไม่ใช้จะไร้ประโยชน์ สึกไปก็เป็นประโยชน์กับสังคมสังคมของภูมินั้นแหละ ถ้าเป็นคนมีความรู้ดี มีความประพฤติดี ยิ่งเป็นประโยชน์แก่รัฐ แก่สังคม แก่ประชาคมมาก เพราะในการศึกษาเล่าเรียนนั้นลงทุนน้อยมาก ลงทุนแต่น้อย แต่ได้ผลมาก คือ รัฐได้ทั้งคนที่มีความรู้ดีและมีความประพฤติดี โดยลงทุนน้อยที่สุด บางทีคณะแพทยศาสตร์เพียงคณะเดียว

ในมหาวิทยาลัย มีรายจ่ายของรัฐสูงกว่ามหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้งหมดที่มีอยู่ในสมัยก่อนหน้านี้ ๔-๕ ปีก่อนนี้ ก็เรียกว่ารัฐได้เสียค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด ได้คนที่ส่วนมากเป็นคนมีความรู้ และมีความสามารถพอสมควร เป็นคนดีของสังคม หรืออย่างน้อยก็ช่วยให้ประชากรของรัฐได้มีการศึกษา โดยลงทุนน้อยที่สุด ที่พูดนี้ ต้องการให้มองเห็นภาพของคุณูปการ มีอุปการะของสถาบันสงฆ์ ซึ่งมีวัดเป็นศาสนสถาน มีพระสงฆ์เป็นแกนหลัก อยู่ในสถาบันศาสนา หรือสถาบันสงฆ์ จะขอพูดในรายละเอียดสักหน่อย

แต่ว่าพระสงฆ์ที่จะเป็นหลักได้ หรือมีอุปการะที่ดีต่อสังคม ต่อเด็ก หรือต่อประชากรได้ ต้องเป็นพระสงฆ์ที่มีคุณสมบัติของพระสงฆ์คือ เป็นผู้ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ ปฏิบัติตรง ถ้าตรงกันข้าม คือไม่เป็นผู้ปฏิบัติดี ไม่เป็นผู้ปฏิบัติชอบ ไม่เป็นผู้ปฏิบัติตรง ปฏิบัติเหลวไหลโลเล ปฏิบัติคด ปฏิบัติชั่ว ก็ไม่มีคุณสมบัติของพระสงฆ์ ทำให้สังคมเสื่อม ทำให้ศาสนาเสื่อม มีพระเถระหลายท่านที่มีความเห็นเช่นนี้ ตัวอย่างเช่น หลวงปู่ขาว อนาลโย (อ่านว่า อะ-นา-ละ-โย แปลว่า ผู้ไม่มีอาลัย) วัดถ้ำกลองเพล เป็นต้น ก็มีความเห็นเช่นนี้เหมือนกัน ท่านมีความเห็นว่า **พระสงฆ์ที่ไม่มีคุณสมบัติของพระสงฆ์นั้น ย่อมจะล้มรวาสที่ดีไม่ได้** และเคยฟังพระเถระผู้ใหญ่หลายท่านพูดอย่างนี้ แม้พระสมเด็จพระสังฆราช วัดราชบพิธ (วาสน์ วาสโน) ท่านก็มีความเห็นอย่างนี้เหมือนกัน ขออ่านให้ฟังนะครับ จากหนังสือ “วัยที่เขาหมดสงสาร” ทรงนิพนธ์ไว้ดังนี้

“ส่วนพระสงฆ์ คือหมู่คนที่เลื่อมใสในพระพุทธเจ้า แล้วปฏิบัติตัวตามคำสอนโดยเคร่งครัด จนสามารถบรรลุถึงคุณอันวิเศษได้ มีชื่อเรียกตามภูมิชั้นที่ละกิเลสตัดหน้าได้เป็น ๔ คือ พระโสดาบัน พระสกทาคามี พระอนาคามี พระอรหันต์ เหล่านี้เรียกว่าพระอริยสงฆ์ที่มีศีล และมีความรู้ ความสำนึกร่วมกันเป็นผู้ปฏิบัติกายวาจาใจดี ปฏิบัติตรง ปฏิบัติเป็นธรรม ปฏิบัติสมควร และร่วมมือกับพระพุทธเจ้า ช่วยกันเผยแผ่คำสอนของพระพุทธเจ้าให้ประชาชนได้รับทราบและปฏิบัติตาม ให้แพร่หลายกว้างขวางสืบต่อกันมา จนถึงพวกเราได้เรียนรู้อยู่บัดนี้ นี่เป็นพระคุณของพระอริยสงฆ์ที่เรานับถือเป็นสรณะที่เคารพอย่างสูงสุด ภิกษุในบัดนี้เรียกว่า สมมติสงฆ์ ยังเคารพพระอริยสงฆ์เป็นสรณะเหมือนกัน เรามบูชาพระอริยสงฆ์ก็ต้องน้อมใจถึงพระคุณของท่าน เป็นทางช่วยให้เราเกิดมานะพยายามให้มีคุณธรรมเสมือนท่านบ้าง จึงจะชื่อว่ากราบไหว้พระสงฆ์ อันเป็นสังฆรัตนะได้ถูกแท้ **ภิกษุสงฆ์ในปัจจุบันไม่ใช่พระสงฆ์ในรัตนตรัย** แต่เป็นผู้ตั้งใจประพาศคุณงามความดีตามหลักพระวินัยและหลักธรรมยิ่งยวดกว่าชาวบ้านธรรมดาเท่านั้น ท่านต้องปฏิบัติตามระเบียบพระวินัยอันเป็นเหมือนข้อบังคับของสมาคม **ถ้าประพฤดิย่อหย่อน ขาดสำรวมระวัง เอาศาสนาบังหน้าหาเลี้ยงชีพนี้ก็เท่ากับเป็นโจรปล้นศาสนา** พุทธศาสนิกชน ชาวบ้าน ชาววัด **ช่วยกันกำจัดภิกษุสงฆ์ผู้ย่อหย่อนเช่นนี้เสีย ไม่บาป** อย่างที่เขาห้ามว่า อย่าเล่นกับไฟ เพราะการซำระล้างความสกปรกให้หมดไปจากพระธรรมวินัยที่ดีงาม ไม่ใช่ทำความชั่ว จึงไม่เป็นบาป

คนที่หลงกลัวบาปอย่างเลื่อนลอยเช่นนี้ แม้รู้เห็นความประพฤติของพระภิกษุอลัชชีแล้ว (อลัชชี แปลว่า ไม่มียางอาย) ก็ยังสงบนิ่งเฉยเสีย คงทำบุญใส่บาตร กราบไหว้ปล่อยให้มีโอกาสหลอกลวงชาวบ้านอยู่ตามเดิม นี่แหละบาป ๓ ต่อ คือปล่อยให้อัลัชชีปล้นศาสนาที่เคารพของตนต่อหนึ่ง ชื่อว่าสนับสนุนให้อาหารแก่โจรปล้นศาสนาได้ใจกำเริบปล้นศาสนายิ่งขึ้นอีกต่อหนึ่ง และอลัชชีเหล่านั้นจะดูหมิ่นเราว่าโง่งงเท่าตุ่น หลงบำเรอบำรุงตนอย่างไม่ลืมหูลืมตาจนรำรวยอีกอย่างหนึ่ง

เหตุนี้พวกเราชาวบ้านเป็นผู้อุปถัมภ์ภิกษุสงฆ์จึงต้องคอยระวัง ช่วยกันรักษาพระศาสนาให้สะอาดหมดจดอยู่เสมอ อย่าถืออย่างงมงายว่า ชั่วช่างชี่ ดีช่างสงฆ์ หลงเห็นแก่ผ้ากาสาหวัดดี แล้วไม่เกี่ยวข้องกับเอาใจใส่เสียเลย ขึ้นทอดธุระดังนี้ จะไม่ชื่อว่า ร่วมใจกับโจรปล้นศาสนาให้เสื่อมโมทรมไปได้โดยเร็วหรือ? จะเรียกว่าพุทธศาสนิกชนได้เต็มปากอย่างไร รวมความย่อ ๆ ว่า ถ้าพุทธศาสนิกชนประพฤติกายวาจาใจของตน ให้ตั้งมั่นในคำสอนของพระพุทธเจ้าอย่างเต็มที่ ให้มีคุณธรรมอย่างน้อยก็เท่ากับสังฆคุณประจำใจอยู่เสมอ ไม่เลือกเวลา สถานที่ และเหตุการณ์ ประพฤติได้ดังนี้ ก็จะมีพระปฏิมากรต่างชนิดกราบไหว้บูชา ชื่อว่ากราบไหว้พระพุทธ ถูกถึงท่านเป็นสรณะที่เคารพได้จริง ท่านเป็นผู้ตรัสรู้ธรรม พระธรรมก็อาศัยพระพุทธเจ้าตรัสรู้จึงเปิดเผย พระอริยสงฆ์เล่า ก็อาศัยฟังพระธรรมจากพระพุทธเจ้า จึงตรัสรู้ธรรมตาม

พระพุทธเจ้าได้ เพราะฉะนั้น พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ จึงเป็นพระรัตนตรัย ดังแก้ววิเศษ ๓ ดวงที่พรากรากกันไม่ได้ ดังนี้”

นี่เป็นใจความตอนหนึ่งของสมเด็จพระสังฆราช วัดราชบพิธ ในหนังสือเรื่อง “วัยที่เขาคดกตงสาร” ท่านรจนาในทำนอง ปู่ตาเขียนถึงหลานชาย เล่าเรื่องเกี่ยวกับศาสนา พอถึงเรื่องพระสงฆ์ ท่านตรัสนำเสนอใจมากเลยทีเดียว

มีเด็กหลายคนที่จะบวชได้ มาลาผม บอกว่า จะได้ร่วมเป็นหนึ่งในพระรัตนตรัยจึงไปบวช ผมบอกว่า อย่าเพิ่งคิดอย่างนั้น ผู้ที่จะเป็นหนึ่งในพระรัตนตรัย คือ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ท่านหมายเอาพระอริยสงฆ์ ไม่ใช่สมมติสงฆ์ สงฆ์ธรรมดา เพราะฉะนั้น ถ้าเธอคิดว่า เพียงแต่เข้าไปบวชแล้ว ก็เป็นหนึ่งในพระรัตนตรัย แล้วเวลาสึกออกมา หรือพระสงฆ์ทำความชั่วก็มีเยอะเยอะไป ก็ทำให้พระรัตนตรัยเศร้าหมอง เพราะฉะนั้น ท่านจึงไม่จัดสมมติสงฆ์เป็นหนึ่งในพระรัตนตรัย เป็นแต่เพียงผู้พยายามปฏิบัติตามพระอริยสงฆ์ ทำประโยชน์อย่างอื่นแก่สังคมไป อย่างนี้เป็นต้น อันนี้ขอพูดให้เข้าใจเป็นที่ถูกต้อง

พระสงฆ์โดยทั่วไปท่านเรียก ภิกษุสังโฆ คือภิกษุสงฆ์ ในสังฆคณนี้ ท่านใช้คำว่า สาวกสังโฆ คือ พระสงฆ์ที่เป็นสาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้า (ข้อ ๑) พระสุปฏิปันโน ภควโต สาวกสงโฆ หมุ่สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้าเป็นผู้ปฏิบัติดี

คำว่าปฏิบัติดี คือปฏิบัติไม่ชั่ว *ทุปฏิบัติโน* ปฏิบัติชั่ว *สุปฏิบัติโน* ปฏิบัติดี ปฏิบัติไม่ชั่ว ปฏิบัติชั่วคือปฏิบัติอยู่ในทุจริต ๓ คือ กายทุจริต วจีทุจริต มโนทุจริต ถ้า *สุปฏิบัติโน* ปฏิบัติดี ก็ ประกอบตนอยู่ด้วยสุจริต ๓ คือ เว้นอนเนสณา **อนเนสณา** แปลว่าการแสวงหาที่ไม่สมควร โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาชีวะหรืออาชีพ ตั้งอยู่ใน *อาชีวะปาริสุทธิศีล* มีศีลเกี่ยวกับเรื่องอาชีวะปาริสุทธิ อาชีพปาริสุทธิของภิกษุสงฆ์ ของนักรบวช ละเอียดลออกกว่า ของฆราวาส ของฆราวาส ถ้าไม่ผิดกฎหมาย ไม่ผิดศีลธรรม ในขั้นละเอียด เขาถือว่าใช้ได้

แต่ของพระสงฆ์ *อาชีวะปาริสุทธิศีล* ศีลที่เกี่ยวข้องกับ อาชีพ มีความละเอียดอ่อนมาก เว้น *ปริกขา* - การพูดเลียบเคียง เพื่อให้อาชีวะปาริสุทธิ แม้แต่เวลาไปบิณฑบาต ท่านก็จะยืน เหยย ๆ จะไม่พูดขอให้เขาให้ ถ้าเขาไม่ให้ ไปยืนสักประเดี๋ยวหนึ่ง เห็นว่าเขาไม่ให้ ก็เดินต่อไป จะไม่พูดว่าขอให้ใส่บาตร ให้ทำ นั่นทำนี่อะไรให้ จะไม่พูด ถ้าพูดอ้อม ๆ ก็จะเป็น *ปริกขา* ทำให้อาชีวะไม่ปาริสุทธิ อย่างเช่นว่า เรื่องทอดกฐิน “ปีนี้วัดอาตมา ยังไม่มีใครมาทอดกฐิน” เพื่อต้องการจะ让他ไปทอด อันนี้ เรียกว่า *ปริกขา* ถ้ามีคนไปทอดกฐินด้วยคำพูดอย่างนี้ กฐิน นั้นไม่สำเร็จประโยชน์ตามจุดมุ่งหมายของกฐิน เรียกว่าไม่เป็นอันกราน อันนี้มีรายละเอียดไม่ขอพูดถึง แปลว่า ทำให้อีกฐินเสีย **น ปริกขากเตน อตถุต โหติ กฐิน** กฐินไม่ชื่อว่าเป็นอันกรานเพราะปริกขา คือ พูดเลียบเคียง ก็ใช้ไม่ได้ อย่าพูดถึงว่าไปขอเขาให้ทอดกฐินเลย แม้เพียงพูดอ้อม ๆ ว่า “ที่วัด

อาตมายังไม่มีใครมาจองกฐิน” อย่างนี้ก็ได้ เป็น *ปริกขา* อาชีวะไม่บริสุทธิ์

ที่จริง กฐินไม่มีใครมาทอดก็ได้ ไม่เห็นเป็นไร ไม่เห็นจะเสียหายหรืออะไร ถ้าไม่หวังปัจจัย เอาเงินเอาทองมานำนั้นทำนี้ ไม่มีใครทอดก็สบายด้วยซ้ำไป ไม่ยุ่ง ทอดกฐินยุ่งตั้งแต่เตรียมวัดเตรียมวาเตรียมการต้อนรับผู้ที่จะมาทอดกฐินคนที่ไปจากกรุงเทพฯ ไปทอดกฐินต่างจังหวัด ยุ่งทั้งคนทอดทั้งเจ้าของงาน ไม่ทอดก็ไม่เห็นเป็นไร ไม่เห็นต้องเดือดร้อน ถ้าไม่มุ่งเอาปัจจัยที่เขาจะถวาย ผมพูดในฐานะพุทธศาสนิกชนว่า อะไรคือสิ่งที่ถูกต้องเท่านั้นเอง จะทำหรือไม่ทำก็เป็นอีกเรื่องหนึ่ง กฐินไม่ใช่เรื่องใหญ่ เป็นเรื่องเล็ก ๆ ไม่ทอดก็ได้ แต่เราไปประโคมให้เป็นเรื่องใหญ่ว่า เป็นมหิทธานบ้าง ไม่พูดความจริงกัน แต่ไปพูดอะไรอ้อม ๆ ค้อม ๆ กันไป

ท่านเล่าไว้ในคัมภีร์ บางทีก็เล่าล้อเลียนเอาไว้ในตำราของเราว่า พระไปบิณฑบาต หญิงแม่เรือนไม่อยากจะใส่บาตร ไม่อยากทำบุญ เห็นพระไปถึงแล้วก็หนีไป แต่พระเห็นอยู่ พระเข้าไปถึงในครัว ผู้หญิงเจ้าของเรือนหนีไปแล้วก็เข้าไปถึงในครัว เห็นของต่าง ๆ ในครัว เช่น เห็นลำอ้อย เห็นข้าวสาร เห็นปลาแห้ง ลักพักหนึ่ง หญิงเจ้าของเรือนไปคุยกับเพื่อนข้างบ้านกลับมา นึกว่าพระไปแล้ว พระยังไม่ไป ยังอยู่ ก็เลยบอกหญิงเจ้าของเรือนว่า “โยมไม่อยู่ อาตมาเข้าไปข้างในหน่อยหนึ่ง เห็นงูตัวใหญ่เท่าลำอ้อย มันแผ่พังพานเหมือนปลาแห้ง ฟันมันก็ขาวเหมือนข้าวสารในหม้อ” อย่างนี้เรียกว่าพูดเลียบเคียง

พูดให้เขาเจ็บใจ ผู้หญิงเจ้าของเรือนก็นึกว่า พระมารู้เราแล้ว รู้ของที่มีอยู่ในครัวเราแล้ว เลยจำใจต้องให้ อย่างนี้เรียกว่า ชมชู้ เอาทั้งที่เขาไม่ศรัทธา ไม่สมัคใจ ไม่ *สุปฏิปันโน* อันहींใน คัมภีร์เล่าล้อเลียนเอาไว้

อีกเรื่องหนึ่ง พระรูปหนึ่งไปเห็นคนหาน้ำตาลโตนด ผ่านมา “ถามว่าโยมหาอะไรมา” เขาบอกว่า “น้ำตาลครับผม” พระบอกว่า “ไม่ใช่ น้ำตาลหรรอก ถ้าเป็นน้ำตาล พระก็คงได้ ฉันท้าง” นี่ก็เสียบเคียงเหมือนกัน เขาก็ละอายเลยถวายเป็นอย่างนี้ *ปริกธา อเนสนา* ทั้งนั้น

การบริโภคอย่างนี้ การที่ได้สิ่งอย่างนี้มาบริโภค ท่านเรียก *ไถยบริโภค* ท่านผู้ไม่มีศีล ไม่มีธรรม ไม่ตั้งอยู่ในศีลในธรรม ได้ปัจจัยมาบริโภค เรียก *ไถยบริโภค บริโภคอย่างขโมย* ไถย แปลว่า ขโมย ในอรรถกถา เล่าเอาไว้ มีพราหมณ์คนหนึ่ง ทำบุญอุทิศให้กับผู้ตาย บังเอิญไปทำกับภิกษุผู้ศีล ไม่มีศีล ไม่มีธรรม ทำถึง ๒ ครั้ง พอครั้งที่ ๓ พวกอมนุษย์ซึ่งรอคอยผลบุญที่เขาทำให้อยู่ ร้องตะโกนขึ้นมา คนทุศีลปล้นบุญของเขา เขาไม่ได้รับ พราหมณ์ก็เลยทำใหม่ เลือกทำบุญเขตเพื่อนาบุญ ได้ภิกษุผู้มีศีลมีธรรม ก็ทำบุญอุทิศให้ผู้ตาย อมนุษย์ก็ร้องขึ้นว่า ได้รับผลบุญที่อุทิศให้แล้ว เพราะฉะนั้น ที่สังฆคุณมีอยู่ข้อหนึ่ง คือ *ทกฺขิณเญโย* ท่านเป็นผู้ควรแก่ของทำบุญ เป็นผู้ที่ผู้หวังบุญควรทำบุญด้วย อันนี้ก็ต้องเป็นคนมีศีลมีธรรม เป็น *สุปฏิปันโน* มิเช่นนั้นแล้ว ก็จะเป็น *ไถยบริโภค* บริโภคอย่างขโมย

อีกพวกหนึ่ง บริโภคปัจจัย ๔ ที่ทายกถวายด้วยศรัทธา ด้วยความคะนอง ไม่พิจารณา ไม่ปัจจเวกชน ต้องพิจารณาก่อนใช้สอยปัจจัย ๔ เช่น อาหาร ก็ต้องพิจารณาว่า ไม่ใช่เพื่อเล่น ไม่ใช่เพื่อเมา ที่สวด **ปฏิสงขา โยนิโส ปิณฑปาต ปฏิเสวามิ** เสพพิณฑปาตนี้ ไม่ใช่เพื่อเล่น ไม่ใช่เพื่อเมา ไม่ใช่เพื่อสวยงาม เสพเพื่อให้ร่างกายนี้ได้อยู่ได้ เพื่อประพตติคุณธรรมความดี เพื่อประพตติพรหมจรรย์ หรือไม่พิจารณาเดี๋ยวนั้น ล่วงไปแล้วค่อยพิจารณาภายหลังได้ เรียก **อดีตปัจจเวกชน** หรือ **ธาตุปัจจเวกชน** พิจารณาโดยความเป็นธาตุ สิ่งนี้ไม่ใช่สัตว์ บุคคล ตัวตน เรา เขา เป็นแต่เพียงธาตุ ๔ ผู้บริโภคก็เป็นแต่เพียงธาตุ ๔ อย่างนี้เรียกว่า พิจารณาแล้วจึงบริโภค ถ้าไม่พิจารณาแล้วบริโภคปัจจัย ๔ ท่านเรียกว่า บริโภคอย่างหนึ่ง

อีกพวกหนึ่งคือ **ทายัชชบริโภค** บริโภคอย่างเป็นทางการ ได้แก่ ผู้มีศีลมีธรรม ตั้งตนอยู่ในศีลในธรรม เป็น **สุปฏิปันโน** รับปัจจัยของผู้ถวาย เพราะปัจจัยนี้เป็นของพระอริยะ เป็นของพระพุทเจ้า เป็นของที่เขาทำเพื่อถวายพระอริยะ อุทิศอริยบุคคล สมมติสงฆ์เป็นทายาทของพระอริยสงฆ์ ถ้าเป็นผู้ที่มีศีลมีธรรม เรียกว่าเป็นทายาท ถ้าเป็นผู้ทุศีล ไม่มีศีล ไม่มีธรรม ก็ไม่ใช่ทายาท ถ้าเป็นผู้มีศีลมีธรรม บริโภคปัจจัย ๔ เหมือนกับทายาทของเรารับมรดกของเราพวกหนึ่ง

อีกพวกหนึ่งคือ **สามีบริโภค** บริโภคอย่างเป็นทางการ เป็นเจ้าของ หมายถึงว่า ผู้ที่มีคุณธรรมสูง เป็นภิกษุหรือใคร

ก็ตามที่มีคุณธรรมสูง มีผู้นำของมาให้ แล้วบริโศคสิ่งนั้น เรียกว่าบริโศคอย่างเป็นทางการ เป็นเจ้าของ คืออยู่เหนือผู้ให้ ผู้ให้ต้องขอบคุณผู้รับ ที่ท่านได้กรุณารับเอาไว้ แทนที่ผู้รับจะเป็นหนี้บุญคุณของผู้ให้ ผู้ให้กลับเป็นหนี้บุญคุณของผู้รับ เพราะเหตุที่ผู้ให้เป็นผู้มีคุณธรรมสูง ทำให้ปัจจัยหรือสิ่งที่เขาให้นั้นเป็นสิ่งที่มีผลมาก แม้จะให้เพียงเล็กน้อยก็มีผลมาก มีอานิสงส์มาก เพราะฉะนั้น คนที่เป็นคนมีคุณธรรมสูง จะเป็นพระหรือเป็นฆราวาส ถ้าเป็นคนมีคุณธรรมสูง ปัจจัยที่ผู้มอบให้ก็จะได้อานิสงส์มาก ได้รับผลมาก ผู้ที่รับมาก็เป็น สามีบริโศค ผู้บริโศคอย่างเป็นทางการ เป็นเจ้าของ ไม่เป็นหนี้บุญคุณ เพราะเป็นคนมีคุณธรรมสูง ทำปัจจัยที่เขาให้แม้เพียงเล็กน้อยให้มีผลมาก ให้เขาเป็นคนได้รับบุญ ได้รับประโยชน์จากการให้ การสงเคราะห์ช่วยเหลือ อันนี้ ฆราวาสก็ทำได้ **อริยสงฆ์ไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะผู้บวช แต่จะแผ่ขยายไปจนถึงฆราวาสที่มีคุณธรรม เป็นอริยะ** คือ เป็นฆราวาสที่ไม่เป็นฆราวาส

ลองนึกดูว่าฆราวาสที่ไม่เป็นฆราวาส เราลองเทียบดูว่า พระที่เป็นพระก็มี พระที่ไม่เป็นพระก็มี เป็นพระโดยรูปแบบ แต่โดยเนื้อหา โดยคุณสมบัติ โดยคุณธรรมแล้ว ไม่ได้เป็น เรียกว่าเป็นพระที่ไม่เป็นพระ ฆราวาสที่ไม่เป็นฆราวาสก็คือว่า แม้จะแต่งเนื้อแต่งตัวเป็นฆราวาส มีเพศอย่างฆราวาส แต่ใจไม่ได้เป็น ใจได้ข้ามขึ้นไปจากความเป็นฆราวาส มันพ้นไปจากความเป็นฆราวาส อย่างน้อยก็เป็น **ฆราวาสมุนี** เรียกว่าเป็น โดยคุณสมบัติ โดยคุณธรรม เพราะฉะนั้น แม้ผู้ที่เป็นฆราวาส

ก็อย่าได้ท้อใจว่า เราจะประพาศิธรรมเป็น**สุปฏิปันโน**ไม่ได้
 ทุกคนมีสิทธิ์ที่จะทำได้ **อันนี้เป็นสังฆคุณข้อหนึ่ง สุปฏิปันโน
 ภควโต สาวกสงโฆ** พระสงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้า
 เป็นผู้ปฏิบัติดี

(ข้อ ๒) **อุชุปฏิปันโน ภควโต สาวกสงโฆ** หมู่สาวกของ
 พระผู้มีพระภาคเจ้าเป็นผู้ปฏิบัติตรง คือไม่คดในข้อ งอใน
 กระดูก เว้นส่วนสุดทั้งสอง คือ **กามสุขัลลิกานุโยค** ย่อหย่อน
 เกินไป หมกมุ่นพัวพันในโลภียสุข ในกามสุข ในความสุขที่
 เป็นโลภียะมากเกินไป และ **อตตกิลมถานุโยค** ประกอบตนให้
 พัวพันอยู่กับความลำบากโดยไร้ประโยชน์ ทรมานตนโดยไร้
 ประโยชน์ ไม่มีศีล สมาธิ ปัญญา คือตั้งไป หรือหย่อนไป

อุชุปฏิปันโน ปฏิบัติตรง เว้นส่วนสุดทั้งสอง คือฝ่าย
 หย่อนกับฝ่ายตั้ง ไม่หย่อนเกินไป ไม่ตั้งเกินไป ปฏิบัติตรง คือ
 ไม่เจ้าเล่ห์ ไม่มีมายา ไม่โอ้อวด ไม่มีสาไถย มีนิทานเล่าให้ฟัง
 เรื่อง นกกระยางเจ้าเล่ห์ ดาบสเจ้าเล่ห์

ถ้าเราได้ศาสนิกชนพุทธบริษัทที่เป็นคนตรง ก็ช่วย
 อะไรได้เยอะในสังคม

นิทานเรื่องนกกระยางเจ้าเล่ห์

ในบึงใหญ่แห่งหนึ่ง ถึงหน้าแล้งร้อนจัด น้ำแห้งไปมาก
 เหลือแต่น้ำเล็กน้อย มีปลามากในบึงมาชุมนุมกัน เพราะน้ำ

จะแห้งไปหมดแล้ว มีนกกระยางเจ้าเล่ห์ไปยืนหลับตาอยู่ มีปลาใกล้ตัวหนึ่งมาคุยกับนกกระยาง บอกว่าตอนนี้ น้ำกำลังจะแห้ง พวกเรากำลังจะตายหมด ถ้าลุงนกกระยางจะช่วยเหลือบ้างก็จะดี จะทำอย่างไรดี ถ้าช่วยพาพวกเราไปบึงใหญ่ มีน้ำหรือทะเลสาบก็ได้ นกกระยางก็บอกว่า พวกเอ็งอย่ามากวนข้า ข้ากำลังหลับตาภาวนาจำศีล ปลา ก็หายไปแล้ว อีกวันสองวันก็มาอ้อนวอนอีก นกกระยางก็ยังคงตอบอย่างนั้น พอครั้งที่สาม นกกระยางก็ทำทีว่าเหลือที่จะขัด เห็นแก่พวกปลาจะตายกันหมด อวดสงสารไม่ได้ ก็บอกว่า ถ้าอย่างนั้น ข้าจะช่วยเหลือพวกเอ็ง จะพาไปที่ทะเลสาบ ปลา ก็เต็มใจอยู่แล้ว

นกกระยางค่อย ๆ พาไปทีละตัวสองตัว ไปกินที่ต้นไม้ใหญ่ ที่คาบต้นไม้ ปลาพวกนั้นก็พินาศไป แทนที่จะอดทนอยู่ได้จนกว่าจะถึงหน้าฝน กลัวที่จะตายกันไปหมด บางทีถ้าอดทนไปอีกสักหน่อย ก็จะถึงหน้าฝน ก็พอจะรอดตายกันได้ ทีนี้ไปไว้ใจนกกระยางเจ้าเล่ห์ ใครจะรู้ว่านกกระยางเจ้าเล่ห์ถึงขนาดนั้น ทำเป็นจำศีลภาวนา ปฏิเสธครั้งแล้วครั้งเล่า ที่แท้ก็เป็นนายเจ้าเล่ห์นั่นเอง อันนี้เป็นนิทานสอนใจ ได้อุดมคติพวกนี้เรียก Normative Science เป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยอุดมคติ ส่วน Positive Science เป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยความจริง เช่น วิทยาศาสตร์ มาพิจารณา เขารับไม่ได้

ศาสตร์ที่เป็น Positive ที่ว่าด้วย fact เรื่องพวกนี้นักวิทยาศาสตร์จะรับไม่ได้ เพราะมันเป็นจริงไม่ได้ นกพูดกับปลาไม่มีหอรอก นกพูดกับคนก็มี ช้างเทศน์สอนพระราชา

สุนัขเข้าไปในวัง ไปเทศน์สอนพระราชาก็มี เป็นนิทาน แต่ใน
นั้นแหละมีเพชรมีทองอยู่ เขาเอาผ้าขี้ริ้วห่อเอาไว้ เพื่อจำ
นิทานแล้วได้คตติ เพราะฉะนั้น คนเราก็เหมือนกัน ไปตกเป็น
เหยื่อคนเจ้าเล่ห์ ไม่ซื่อตรง คนพวกนั้นไม่ *อุชุปฏิบันโน* ไม่
ปฏิบัติตรง เป็นคนคตติในข้ออไถนกระตุก เป็นคนเจ้าเล่ห์

นิทานเรื่องดาบสเจ้าเล่ห์

ดาบสไปฉันที่บ้านกุฎุมพีเป็นประจำ เขาก็เลื่อมใสมาก
เลื่อมใสในมารยาทกริยาวาจา กุฎุมพีมีทรัพย์ ก็เอาทองไปฝัง
ฝากไว้ที่อาศรมของดาบส ด้วยคิดว่าปลอดภัย แต่ก่อนไม่มี
ธนาคารสำหรับฝาก ก็เอาไปฝังไว้ ดาบสเกิดโลภขึ้นมา ฉัน
อาหารที่บ้านกุฎุมพีทุกวัน คิดว่าทองแห่งนี้เลี้ยงชีพได้ ก็คิด
ว่าเอาไปคงเลี้ยงชีพได้ ก็เตรียมการไว้เรียบร้อยแล้ว วันหนึ่ง
ก็ไปบอกลากุฎุมพีว่า ธรรมดานักบวชนักพรต อยู่ที่เดียวนาน
ไม่ดี อยากจะย้ายที่อยู่บ้าง จะจาริกไปที่อื่น กุฎุมพีก็อ้อนวอน
ขอให้อยู่ที่นั่นเถิด อยู่เป็นเนืองนาบุญของเขา เขาจะได้บำเพ็ญ
บุญ อ้อนวอนเท่าไรก็ไม่ฟัง กุฎุมพีจำใจไปส่ง ส่งแค่ชายคาบ้าน

สักครู่หนึ่งเดินกลับมา กุฎุมพีถามว่า เดินกลับมามีอะไร
หรือเปลี่ยนใจแล้ว บอกว่าไม่มีอะไร แต่ตอนที่เดินออกไป
มีเส้นหญ้าเส้นหนึ่งตกลงมาที่ชฎา เอาเส้นหญ้ามานั้น กุฎุมพี
ยึงเลื่อมใสใหญ่ โอ! พระคุณเจ้าของเราบำเพ็ญไสถจริง ๆ
แม้แต่เพียงเส้นหญ้าเส้นหนึ่ง ก็เอามาคืน เสร็จแล้วก็เดินไป

พอดีมีบุรุษผู้เป็นบัณฑิตเดินทางผ่านมาพบเหตุการณ์ เห็นผิ
ดสีแกมว่ามันเกินไปนะ เส้นหญ้าที่ชายคาคงติดที่ชฎายัง
เอามาคืน นี่เครื่องเกินไป จึงถามภุมมพิวว่า ผากอะไรไว้กับดาบส
หรือเปล่า? ภุมมพิวบอกว่าผากทองคำใหญ่ไว้กับดาบส บัณฑิต
เตือนให้รีบไปดู สงสัยทองจะหายแน่ จับได้คาน้ำคาเขา ช่วย
กันดำช่วยกันว่า ดาบสเจ้าเล่ห์ เรื่องทำนองนี้มีเล่าเยอะครึบ
แต่เอามาพอเป็นตัวอย่าง ๒ เรื่อง เรื่องสัตว์ เรื่องคน

จะเป็นความเจ้าเล่ห์ของคนหรือของสัตว์ที่ทำอะไรเกินไป
ไม่พอดี น่าจะมีเลศนัยอะไรอยู่ ทำนองนั้น ถ้าเป็นคนอุช
ุขปฏิปันโน เขาจะไม่คิดในข้อนี้ในกระดุกไม่เจ้าเล่ห์ ไม่โอ้อวด
ธรรมดามากกับสลาไทยจะมาด้วยกัน ผู้ที่เป็นพระสงฆ์สาวก
ของพระผู้มีพระภาคเจ้า เป็นผู้ อุชุปฏิปันโน ปฏิบัติตรง ไม่มี
มารยา ไม่มีเจ้าเล่ห์

(ข้อ ๓) **ญายปฏิปันโน** เป็นผู้ปฏิบัติเพื่อรู้ ตามตัวแปล
ว่า ปฏิบัติเพื่อ**ญายธรรม** **ญายธรรม** ท่านหมายถึงนิพพาน
ปฏิบัติเพื่อนิพพาน เพื่อดับกิเลสและกองทุกข์ ตั้งแต่ทุกข์
น้อยถึงทุกข์มาก กิเลสน้อยถึงกิเลสมาก ว่าบรรทมมันลง ซัด
เกล้าให้เบาบาง เบาบางไปวันละเล็กละน้อย ที่พระพุทธรเจ้า
ท่านเปรียบไว้เหมือนด้ามมีดหรือคอสาก ชาวนาที่ดำข้าวจะ
จับคอสากทุกวัน คอสากก็ลึกลงไปตามวันเวลาที่ผ่านไป ด้าม
มีดก็ลึกลงไป ๆ คมมีดก็ลึกลงไปตามเวลาที่ผ่านไป เพราะฉะนั้น
ปฏิบัติไปเพื่อดับกิเลสและเพื่อดับทุกข์ เพลิงกิเลสดับไปมาก
เท่าไร เพลิงทุกข์ก็ดับไปมากเท่านั้น กิเลสเป็นความร้อน

ความร้อนดับลงมากเท่าใด ความเย็นก็เพิ่มขึ้นมากเท่านั้น

สมัยของเราที่เป็นอยู่เวลานี้ เป็นสมัย IT (Information Technology) มีข่าวสารข้อมูลทางเทคโนโลยีเยอะแยะไปหมด ทำให้พระสงฆ์ของเราบางส่วน ห่างเหินจากพระนิพพานออกไป *ไม่ญาบบัญชีบันโน* มัวไปร่วนวายอยู่กับ IT ร่วนวายอยู่กับข่าวสารข้อมูล บางทีก็มากเกินไป ทีนี้พอยิ่งมาก ก็ยิ่งพรวามัว สับสน ทำให้เกิดความวิตกกังวลเกี่ยวกับข่าวสารข้อมูลกลัวจะรู้ไม่ทัน กลัวจะไม่ทันสมัย กลัวพูดอะไรกับใครเขาไม่รู้เรื่อง ภาวะจิตเศร้า กระวนกระวายต่อข่าวสารข้อมูล เราเรียกสังคมสมัยนี้ว่า Information Society สังคมของข่าวสารข้อมูล พอมีมากเข้า ๆ กลายเป็น Information Anxiety เช่น ข่าวสารว่าโลกจะแตก เล่าลือกันมาอย่างไร น้ำจะท่วมโลก ก็ต้องกระเสือกกระสนทำอะไรต่าง ๆ ให้มันทันก่อนที่โลกจะแตก ด้วยความตื่นตกใจ เป็นกระต่ายตื่นตูม รับข่าวสารข้อมูล อ่านหนังสือพิมพ์ก็เยอะ ขาดแคลนเวลาก็ขาดแคลน คนทั้งหลายก็รับข่าวสารโดยไม่ค่อยพิจารณารับ มีอะไรมาก็รับไว้เลยซ้กจุงได้ง่าย ถูกหลอกได้ง่าย เป็นเหยื่อของมิถิฉาซีฟโดยข่าวสารข้อมูลนั้นแหละ เพราะฉะนั้น ผมคิดว่า ข้อมูลข่าวสารมากเกินไป ทำให้พรวามัวสับสน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พระสงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้า ไม่ต้องรู้อะไรที่ทันสมัยมากก็ได้ รู้ธรรมะให้มาก และเจาะลึกให้มาก นำธรรมในส่วนลึกมาสอนพุทธบริษัท และนำพุทธบริษัทไปสู่ทางตรง เท่านั้นที่พอ

ถ้าท่านสังเกตจะพบว่า ชาวพุทธส่วนมากหลงทาง **ไม่รู้** จะไปทางไหน มันลึบสนปนเป หันรีหันขวาง **ไม่รู้**จะไปทางไหน คนโน้นชักไปที่ คนนี้ชักไปที่ เพราะไม่มีพื้นฐานความรู้ทางพุทธศาสนาให้แม่นยำ หนักแน่น เมื่อเป็นอย่างนี้ ในสภาพการณ์นี้ ถ้าพระสงฆ์จะเป็นผู้นำสังคม หรือผู้นำสังคมในระดับต่าง ๆ แม้จะไม่ใช่พระสงฆ์ เป็นมัคคุเทศก์ที่หลงทางเสียเองด้วย แล้วคนจะเป็นอย่างไร ท่านลองนึกดู มันจะไม่ลึบสนุ่นวาย ปนเป จับหลักไม่ได้หรือ ถูกคนนั้นดึงไปที่ ถูกคนนี้ดึงไปที่ การเรียนพุทธศาสนาก็ไม่ได้เรียนจากคนที่รู้จริง ไม่ได้เรียนจากตำราที่ถูกต้อง ไปเรียนจากอะไรก็รู้น้อยอย่างหนึ่ง แล้วก็ผู้ที่เป็นมัคคุเทศก์หลงทางเสียเอง ก็เลยชักนำพุทธบริษัทไปทางไหน ไม่ได้ชักนำไปในทางที่พระพุทเจ้าชักนำ ไม่ได้สอนอย่างที่พระพุทเจ้าท่านสอน พระไตรปิฎกมีเยอะเยอะไป เอามาพูดเอามาสอน เอามาเล่าให้กันฟัง เราจะได้พระธรรมที่แท้จริง มัคคุเทศก์ไม่หลงทาง ก็นำทางได้ถูกต้อง เป็น **ฉายาปฏิบันโน** ทั้งพระสงฆ์ผู้นำและชาวพุทธในระดับผู้นำทางสังคม และชาวพุทธด้วยกันก็เป็นผู้นำสงสาร เพราะเป็นผู้ไม่รู้ แล้วอยากจะรู้ให้ถูกต้อง แต่กลายเป็นนกหาฝั่ง **ไม่รู้**จะไปเจอฝั่งที่ไหน แต่ตลอดเวลาที่ยังหาฝั่งไม่เจอก็เที่ยวบินไป ๆ บินไปทางโน้นที ไปทางนี้ที พระพุทเจ้าท่านเรียก **ตีสทัสสี สกุโณ** นกหาฝั่ง ชาวเรือสมัยก่อนนี้ สมัยที่ยังไม่ได้ใช้เข็มทิศ เขามีนกชนิดหนึ่งเรียก **ตีสทัสสี สกุโณ** จะพานกนั้นไปในเรือด้วย พอไปกลางทะเล **ไม่รู้**ฝั่งอยู่ที่ไหน เขาก็จะปล่อยนกนั้นออกไป นกบินหาฝั่งไม่เจอก็จะกลับมา ถ้าหาฝั่งเจอ มันก็จะ

บินไปทางนั้นแล้วจะไม่กลับมา สังเกตดูว่านกบินไปทางไหนแล้วไม่กลับมา แสดงว่ามันหาฝั่งเจอ ชาวเรือก็จะหมุนเรือไปทางนั้น ต้องเจอฝั่งเพราะนกมันนำทางไปก่อนแล้ว ถ้ามันกลับมาแสดงว่ามันหาฝั่งไม่เจอ ชาวพุทธเราน่าสงสารแค่ไหนครับ ผู้ที่มีใจกรุณาทำได้อย่างไร หลอกหลวงเขาได้อย่างไร ชักนำเขาไปในทางที่ไม่ใช่ทางได้อย่างไร ถ้าตัวไม่รู้จริงก็ไม่ต้องสอนให้รู้จริงเสียก่อนค่อยสอน หรืออย่างน้อยก็อาศัยคำสอนของพระพุทธเจ้า คือ อาศัยเขมิตติศของพระพุทธเจ้าไว้ก่อนว่า **พระพุทธเจ้าท่านสอนอย่างนี้ เราก็มพูดอย่างที่พระพุทธเจ้าท่านพูด** เรามีความรู้ไม่ถึง ก็พูดอย่างที่พระพุทธเจ้าท่านพูด อะไรที่พระพุทธเจ้าท่านไม่พูด ก็ไม่เอามาพูด ถ่อมตัวหน่อยก็สบายดี จะเป็นมัจจุเรศก็ไม่ใช่หลงทาง ชาวพุทธจะได้ที่ฝั่งที่อบอุ่นใจ

มาถึง (ข้อที่ ๔) **สามจีปฏิปนฺโน** ปฏิบัติสมควร ตระหนักถึงความควร อันนี้สำคัญนะครับ ควรแก่ความเคารพนับถือ ควรที่จะได้รับการยกย่อง ปฏิบัติเหมาะสม ความดี ความชั่ว ความถูก ความผิด ความควร ลองแยกดู ความดีคืออะไร ความชั่วคืออะไร ความดี สิ่งที่มีประโยชน์ สิ่งที่ไม่เป็นไปเพื่อการเบียดเบียนตนและผู้อื่น มีประโยชน์ ความชั่วคือสิ่งที่เป็นไปเพื่อการเบียดเบียนตนและผู้อื่น และไม่มีประโยชน์ เราต้องถือเอาประโยชน์เป็นศูนย์กลาง บางที่มันก็เป็นความสุขด้วยกัน แต่ไม่มีประโยชน์ หรือมีโทษ อันนี้ก็ไม่ใช้ความดี เช่น ขวานกันไปกินเหล้า สนุกสนาน มีความสุขด้วยกันกับเพื่อนกับฝูง

แต่มันไม่มีประโยชน์ ท่านเห็นว่าอันนี้ไม่ใช่ความดี แม้จะเป็นความสุข บางอย่างมันเป็นความทุกข์ แต่มีประโยชน์ มันก็เป็นความดี เช่น เรายอมทนทุกข์ทรมานเพื่อการทำความดี บางอย่างให้บรรลุสำเร็จลุล่วงไป ยอมทนทุกข์ทรมานเพื่อเก็บเงินเก็บทองส่งลูกศึกษาเล่าเรียน ทำงานหนักเอาเบาสู้ กรำแดด กรำฝน เหน็ดเหนื่อยเท่าไรก็ยอม มันก็เป็นทุกข์ ไม่ใช่เป็นสุข แต่มันมีประโยชน์ อย่างนี้เป็นความดี เพราะฉะนั้น ท่านต้องเอาประโยชน์เป็นตัวกลาง

ความซำๆก็เหมือนกัน ไม่มีประโยชน์ ถึงจะให้ความสุขบ้าง ให้ความพอใจบ้าง แต่มันไม่มีประโยชน์ มันเป็นไปเพื่อโทษและมีทุกข์ตามมาภายหลัง มันเป็น Definition Fallacies เป็นข้อบกพร่องทางคำนิยาม ถึงจะนิยามสักเท่าไร ก็ไม่สามารถจะให้สมบูรณ์ได้ ต้องมีช่องโหว่จนได้ เพราะฉะนั้น ท่านจึงตีฆางลงไปเลยว่า **ความดีก็คือความดี** มันเป็นการกำปั้นทุบดิน เหมือนกับที่ถามว่าสีเหลืองคืออะไร? ถ้าเราจะตอบแบบอธิบาย ต้องตอบแบบปฏิเสธ ไม่ใช่สีขาว ไม่ใช่สีแดง ไม่ใช่สีเทา ไม่ใช่สีเขียว ไม่ใช่...ๆๆๆๆ หมดเลย ที่เหลืออยู่นั้นแหละคือสีเหลือง มันก็ยากที่จะเข้าใจ เลยซำๆตฤที่เบ็นสีเหลืองให้เขาดู เอาผ้าสีเหลืองสักผืนหนึ่งให้เขาดูเสียเลย นี่ไงสีเหลือง ดูสิ หมดสงสัยเลย สำหรับคนตาดี เข้าใจ หรือเปรี๊ยะ เหมือนมะนาวนี่เป็นอย่างไร เอามะนาวให้กินเสียเลย นั้นแหละรู้เรื่อง หรือหวานเหมือนน้ำอ้อยเป็นยังงี้ ก็เอาน้ำอ้อยให้กินก็จจะรู้ เป็นอย่างนี้เอง ไม่ต้องให้คำจำกัดความ เท่านั้นรู้เอง

นี่แหละ ท่านจึงบอกว่า ความดีความชั่ว ให้คำจำกัดความยาก เพราะมันมีเงื่อนไข ทำให้ไม่สามารถจะให้คำจำกัดความให้ถูกต้องสมบูรณ์ได้

เพราะความที่มันมีเงื่อนไข สมมติว่ามีคน ๆ หนึ่ง เขาดีกับคุณเหลือเกิน คุณก็บอกว่าเขาเป็นคนดี แต่เขาไปชู้กับคนอื่น เขาไม่ได้ดีกับคนอื่นเหมือนที่ดีกับคุณ ถามว่าคนนั้นเป็นคนดีหรือคนชั่ว นี่! มันมีเงื่อนไขเข้ามา เห็นไหม? คุณเห็นและตอบว่า เขาเป็นคนดี เพราะเขามาดีกับคุณ แต่ลองไปถามอีกคนหนึ่งที่เขาไปทำความชั่วไว้ คนนั้นเขาพูดเหมือนคุณไหม? เขายอมรับไหมว่าคนนั้นเป็นคนดี? นี่แหละความ เป็น Relative ความสัมพันธ์ของความดีความชั่ว มันมีเงื่อนไข ความที่มันมีเงื่อนไข จึงให้คำจำกัดความยาก ความถูก-ความ ผิดก็เหมือนกัน ตัดสินยาก ไม่รู้อะไรถูก ไม่รู้อะไรผิด คนหนึ่งว่าถูก อีกคนหนึ่งว่าผิด มันไม่สมบูรณ์ ไม่รู้จะพูดอย่างไร พูดไม่ค่อยถูกเหมือนกันว่า อะไรถูก อะไรผิด

ถ้ามองจากวิชาจรรยาบรรณศาสตร์ ท่านบอกว่ามันถูก คือถูก ตามกฎ ผิดก็คือผิดกฎ มันไม่ใช่ถูกโดยประการทั้งปวง ที่ไหน เขาว่างกฎเอาไว้อย่างไร ถ้าทำถูกกฎอย่างนั้น มันก็ถูกของที่นั่น แต่ที่อื่นเขาไม่ได้มีกฎอย่างนั้น เขามีกฎอย่างอื่น ก็ต้องทำ อย่างอื่น บางประเทศก็ขับรถชิดซ้าย พวงมาลัยรถอยู่ขวา บาง ประเทศขับรถขวา พวงมาลัยอยู่ซ้าย แล้วอย่างไรหนูกถูก อย่างไรหน ผิด มันแล้วแต่ว่าคุณจะขับรถประเทศไหน คุณก็ต้องขับ ตามประเทศนั้น ผิดหรือถูกของประเทศนั้น จะมาขับอีก

ประเทศหนึ่งไม่ได้ กฎมันคนละอย่าง ถูกก็คือถูกตามกฎ ไม่ได้หมายความว่าถูกจริง ๆ ถ้ากฎมันผิดเสียเอง คุณทำถูกกฎ ก็เรียกว่าคุณทำถูกตามกฎ ที่จริงแล้วคุณทำผิดเพราะกฎมันผิด เพราะฉะนั้น กฎหมายถึงแก้กันแล้วแก้กันอีก ไม่ยุติลงได้ รัฐบาลใหม่ก็แก้กฎหมายใหม่ กฎหมายนี้ยังไม่ดี ยังไม่สมบูรณ์ แก้ใหม่

คราวนี้ **สำคัญที่ความควร** ถ้าเราไม่สามารถตัดสินได้ว่า อันนี้ดี อันนี้ชั่ว อันนี้ถูก อันนี้ผิด เราไม่สามารถจะตัดสินได้ ต้องเอาความควร (Oughtness) เข้ามา แล้วเราจะได้อำตอบที่ดี มันควรไหมล่ะ? ไม่รู้ว่าดีหรือชั่ว เราตอบไม่ได้ บางคนว่าดี บางคนว่าชั่ว บางคนว่าถูก บางคนว่าผิด มันควรไหมล่ะ? ถ้าเอาความควรเข้ามา มันจะช่วยให้เยอะ สมมติว่าพระภิกษุสามเณรดูหนัง ดูภาพยนตร์ สมัยพระพุทธเจ้าภาพยนตร์ยังไม่มี อ่านหนังสือพิมพ์แล้วในหนังสือพิมพ์มีภาพโป๊เยอะเลย เต็มไปหมด ถามว่าอ่านหนังสือพิมพ์ผิดวินัยข้อไหน ดีหรือชั่ว บางองค์ตอบว่าดี ได้ความรู้ บางองค์ว่าไม่ดี บางคนว่าถูก บางคนว่าผิด แล้วพอถามว่า เอาล่ะ ยกเว้นดีชั่วถูกผิด ไม่ต้องพูดกัน ถามต่อว่า ควรไหมล่ะ? พระพุทธเจ้าประทาน มหาปเทศ ๔ ไว้ให้แล้ว สำหรับตัดสินว่า ควรหรือไม่ควร **สิ่งใดไม่ได้ทรงบัญญัติไว้ว่าควรหรือไม่ควร แต่สิ่งนั้นเข้ากับสิ่งที่ไม่ควร ชัดกับสิ่งที่ควร สิ่งนั้นก็ไมควร**

ตอนนั้นผมกำลังพูดถึงคุณของพระสงฆ์ **สามจีปฏิบัติปณโณ** ปฏิบัติดีสมควร ตัวอย่างที่ยกขึ้นมาเมื่อกี้ว่า พระดูภาพยนตร์

พระคุณหนึ่งทีวี่ อ่านหนังสือพิมพ์ที่มีภาพโป๊แพรวพราวไปหมดเลย ควรหรือไม่? ตอบเอาเองแล้วกัน ชาวบ้านช่วยกันตอบ พระสงฆ์ก็ตอบด้วย ควรหรือไม่? ถ้าตอบว่าควร ก็ตามใจ ถ้าตอบว่าไม่ควร ก็ตามใจ เพลงควรฟังหรือไม่ควรฟัง อย่างนี้เป็นต้น เพราะคนที่มีสติสัมปชัญญะ มีหิริโอตตปปะหน้อย เขาก็เลือกส่วนที่เป็นบ่อเกิดของกุศล ทำลายอกุศล ไม่ใช่ส่วนที่เจริญอกุศล แล้วทำลายกุศล คนที่มีสติปัญญา มีสติสัมปชัญญะ หิริโอตตปปะ เขาก็เลือกดูเอา อย่างที่พระพุทธเจ้าตรัสกับท้าวสักกะ “มหาบพิตร สิ่งในโลกนี้ มีสิ่งที่คุณควรดูบ้าง ไม่ควรดูบ้าง ควรฟังบ้าง ไม่ควรฟังบ้าง” “อย่างไร ควรฟัง อย่างไรไม่ควรฟัง พระเจ้าข้า” **“ก็สิ่งใดดูแล้วทำให้เกิดอกุศล ก็อย่าดู สิ่งใดดูแล้วเกิดกุศล ก็ดู”** เข้าใจแล้วพระเจ้าข้า “สิ่งที่คุณควรฟังก็เหมือนกัน อะไรรู้ที่ฟังแล้วเกิดกุศล ก็ควรฟัง ถ้าทำให้เกิดอกุศล ก็ไม่ควรฟัง” “ถูกแล้ว มหาบพิตร อย่างนั้นแหละ” นี่พระพุทธเจ้าสนทนากับท้าวสักกะใน *ลักขณปัญหาสูตร* อันนี้ *สามจีปฎิปนโน* ปฏิบัติสมควรก็ลองพิจารณาดูนะครับ

ที่ผมพูดสังฆคุณมาเป็นส่วนเหตุ ๔ ข้อ ในบทสังฆคุณ ท่านตั้งปัญหาว่า นี่คือใครเล่า? หลังจากจบ ๔ ข้อคือ **สุปฏิปนโน อุชุปฏิปนโน ญายปฏิปนโน สามจีปฎิปนโน** ยทิท นี่คือใครเล่า? **จตุตตาริ ปุริสยุดานิ** ได้แก่บุคคล ๔ คู่ **อภุจ ปุริสปุคคลา** ท่านผู้ดำรงอยู่ในโสดาปัตติมรรค โสดาปัตติผล นี้คู่หนึ่งดำรงอยู่ในสกทาคามีมรรค สกทาคามีผล นี้คู่หนึ่ง อนาคามี

มรรค อเนกคามิผล นี้คู้หนึ่ง อรหัตตมรรค อรหัตตผล นี้คู้หนึ่ง เป็น ๔ คู้ ถ้าแยกออกมาเป็นบุคคล ก็ได้ ๘ จำพวก แล้วก็ **เอส ภควโต สาวกสงฺโฆ** นี้แหละคือพระสงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาค เพราะฉะนั้น พุทไ้ไว้แต่ต้นว่า ถ้ายังไม่ถึงขั้นนี้ ก็ยังไม่เป็นหนึ่งในพระรัตนตรัย เป็นแต่เพียงสมมติสงฆ์ ท่านที่มีคุณสมบัติ ๔ ประการนี้ จึงได้รับอานิสงส์ ๕ ประการ คือ

อาหุเนยฺโย เป็นผู้ควรแก่การบูชา หรือของบูชา

ปาหุเนยฺโย ท่านเป็นผู้ควรแก่การต้อนรับหรือของต้อนรับ

ทกฺขิณฺเญยฺโย ท่านเป็นผู้ควรแก่ของทำบุญ เป็นผู้ที่ยังบุญควรทำบุญด้วย

อณฺุชลีกรณฺเญยฺโย ท่านเป็นผู้ควรได้รับการยกมือไหว้ ควรเคารพนบไหว้

อนุตฺตรํ ปุณฺณกฺเขตฺตํ โลกสฺส ท่านเป็นเนื้อนาบุญอันเยี่ยมของโลก ไม่มีเนื้อนาบุญอื่นยิ่งกว่า

หมายถึง ๔ คู้ ๘ จำพวกนี้

มีท่านผู้หนึ่งถามว่า พระสงฆ์ที่ไม่ปฏิบัติดี ไม่ปฏิบัติชอบ ไม่ปฏิบัติเพื่อนิพพาน ไม่ปฏิบัติสมควร นี่ยังเป็น **อนุตฺตรํ ปุณฺณกฺเขตฺตํ โลกสฺส** อยู่ไหม? ท่านยังเป็นเนื้อนาบุญอันเยี่ยมของชาวโลกหรือไม่? ก็ตอบว่า ท่านไม่มีคุณสมบัติตามที่กล่าวข้างต้น และผู้ถามก็บอกอยู่ว่า ท่านไม่ได้ปฏิบัติดี ไม่ได้ปฏิบัติชอบ ไม่ได้ปฏิบัติตรง ไม่ได้ปฏิบัติเพื่อนิพพาน ไม่ได้

ปฏิบัติสมควร ยังจะเป็นเนื่อนานบุญอยู่ได้อย่างไร ก็ไม่เป็น เป็นเฉพาะท่านผู้มีคุณสมบัติ ๔ ประการ ถ้าไม่เป็นอย่างนี้ ท่านก็ไม่ควรแก่การบูชาหรือของบูชา ไม่ควรแก่การต้อนรับ ไม่ควรแก่การทำบุญหรือของทำบุญ ไม่ควรแก่การยกมือไหว้ ไม่เป็นเนื่อนานบุญอันเยี่ยมของโลก ได้ตอบไปอย่างนี้ เพราะฉะนั้น พระสงฆ์ที่เป็นผู้มีคุณสมบัติเช่นนั้น เดินตามรอยของ พระอริยสงฆ์อยู่ แม้จะยังไม่เป็นพระอริยสงฆ์ ก็สมควรจะ ได้รับการเคารพ สมควรจะได้รับ การบูชา แม้จะยังไม่เป็น แต่ ถ้ามีภาวะขัดแย้งที่ตรงกันข้าม ก็มีแต่รูปแบบ ก็ไม่เป็น

การศึกษาคุณของพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ประโยชน์สูงสุดก็เพื่อการถ่ายแบบ ไม่ใช่เรียนรู้เฉย ๆ ว่าเป็น อย่างนี้ ๆ ผลที่จะได้จากการเรียนรู้ จากการฟัง จากการ ทำความเข้าใจสิ่งเหล่านี้ ก็เพื่อการถ่ายแบบ พุทธบริษัททุกคน มีลิตธิที่จะ *สุปฏิปนฺโน* ปฏิบัติดี *อุชุปฏิปนฺโน* ปฏิบัติตรง *ฉายปฏิปนฺโน* ปฏิบัติเพื่อการดับทุกข์ *สามีจิปฏิปนฺโน* เป็นผู้ ปฏิบัติเพื่อสมควร ทุกคนทั้งผู้หญิงผู้ชาย ทั้งอุบาสกอุบาสิกา มีลิตธิปฏิบัติอย่างนี้ได้ เพราะสวดพระพุทธคุณ พระธรรมคุณ พระสังฆคุณ ก็เพื่อถ่ายแบบ *โอปนยโก* น้อมเข้ามาในตน ให้ ตนได้เป็นเช่นนั้นบ้าง มีลิตธิที่จะได้รับอานิสงส์ ๕ ประการ ดังกล่าวเหมือนกัน เพราะฉะนั้น ควรจะทำความเข้าใจเกี่ยวกับ เรื่องนี้ให้ถูกต้อง ให้ดีพอสมควร

การถึงพระรัตนตรัย

การถึงพระรัตนตรัย ที่เรียกว่า **ไตรสรณคมน์** คือ การยอมรับนับถือพระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ เป็นที่พึ่ง เป็นที่ระลึก ที่ถูกต้องกว่านั้น คือ **ควรถือเอาพระรัตนตรัยเป็นผู้นำทาง (Guide) เป็นประทีปส่องทางชีวิต**

เรื่องนับถือ “นับ” คือตรวจดูให้ถี่ถ้วน เวลาเราไปรับสตางค์ เขาบอกว่าให้นับเสียก่อน หมายความว่า ได้ตรวจดูให้ถี่ถ้วน ว่าถูกต้องหรือไม่? เราก็นับ “ถือ” ก็คือนำมา นำมาปฏิบัติ นำมาใช้ประโยชน์ เป็น “นับถือ” สมัยก่อนไม่ได้นับถือพระรัตนตรัยตามธรรมเนียม หรือตามครอบครัว หรือตามประเพณีนิยมที่ทำกันมา แต่เขาได้ตรวจดูแล้ว ได้สำรวจดูแล้ว ได้พิจารณาแล้วว่า พระพุทธเจ้า พระธรรม และพระสงฆ์เป็นสิ่งที่ดีจริง เขาจึงกล่าวคำถึงพระรัตนตรัย อย่างในพระสูตรต่าง ๆ แทบจะทุกสูตร คนที่มาเฝ้าพระพุทธเจ้า ที่แรกก็ไม่ได้

นับถือ พระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ ค่ายกันไป สันทนา
กันไป ได้ความแจ่มแจ้งแตกฉานในพระพุทธ พระธรรม
พระสงฆ์ เข้าใจชัดเจน ก็กล่าวคำว่า “ข้าพเจ้าขอถึงพระพุทธเจ้า
พระธรรม และพระสงฆ์เป็นสรณะไปตลอดชีวิต” ขอแสดง
ตนเป็นอุบาสกอุบาสิกา นับถือพระพุทธศาสนา หลังจากที่เขา
ได้เห็นคุณของพระรัตนตรัยโดยชัดเจนแล้ว ไม่ได้นับถือตาม
ประเพณีอย่างที่ เป็นอยู่ในบ้านเราโดยมาก

การเข้าถึงพระรัตนตรัยมี ๒ แบบ คือ แบบปุถุชน (ปุถุ
แปลว่า หนา) ท่านแบ่งปุถุชนเป็น ๒ จำพวก คือ (ก) **อัมธ-**
ปุถุชน (อัมธะ แปลว่า บอด) อัมธปุถุชน คือปุถุชนผู้มีตบอด
ไม่รู้จักรับผิดชอบชั่วดี ประพฤติทุจริตทางกาย วาจาอยู่เสมอ
ไม่เห็นโทษของความชั่ว ไม่เห็นโทษของความผิด อัมธปุถุชน
เป็นพวกใจบอด ตาไม่บอดแต่ใจบอด ผีนกระเสสของความดี
ปุถุชนประเภท (ข) คือ **กัลยาณปุถุชน** (กัลยาณะ แปลว่า ดี
งาม) เป็นปุถุชนชั้นดี มีศีล มีธรรม เว้นทุจริตทางกายวาจาใจ
ประพฤติดันอยู่ในสุจริตทางกายวาจาใจ

ในสังคมของเรา ถ้ามีปุถุชนชั้นดีให้มากขึ้น สังคมก็
เดือดร้อนน้อยลง ความสุขสงบก็จะมามากขึ้น การนับถือ
พระรัตนตรัยของปุถุชนระดับ (ก) มักจะเป็นการถือเพียงใน
ทะเบียนบ้าน เป็นชาวพุทธแต่เพียงชื่อ ไม่รู้จักด้วยซ้ำไปว่า
พระพุทธคืออะไร พระธรรมคืออะไร พระสงฆ์คืออะไร ถ้า
รู้จักก็รู้จักพระรัตนตรัยแบบเด็ก ๆ เรื่องนี้ไว้พูดภายหลัง จะ
กล่าวสรุปอีกทีหนึ่ง ตอนนี้อย่าพูดเรื่องการถึงพระรัตนตรัย

ไปก่อน ส่วนการประพาศปฏิบัติ ไม่รู้เอาเลย วัน ๆ หนึ่ง ไม่เคยนึกถึงพระเลย ทั้งพระพุทธ ทั้งพระธรรมและพระสงฆ์ นึกแต่การที่จะทำความชั่ว กัดปลา ชนไก่ ตีไก่ ชกมวย ชนโค ทำอะไรที่เป็นการเบียดเบียน เป็นไปเพื่อการเบียดเบียนตนบ้าง เบียดเบียนผู้อื่นบ้าง นับถือพระพุทธเจ้าก็เพียงกราบไหว้ วิญญาณของเหลือง ทองแดง เอาพระพุทธรูปไว้คุ้มครองตัวในการประพาศทุจริต แขนงพระเหมือนกัน ไว้คุ้มครองตัวเวลาประพาศทุจริต ขอให้พระคุ้มครองเวลาจะไปปล้น ไปขโมย ไปประพาศผิด เอาพระมาคุ้มครองด้วยคิดว่าพระจะคุ้มครองได้ เช่น เวลาไประกอบโจรกรรม เป็นต้น จะรอดได้อย่างไร พระที่ไหนจะช่วยให้รอด ก็เห็นแย่งทุกคน พวกโจรในที่สุดก็ถูกจับได้ บางคนก็ถูกยิงตายตอนที่อมพระอยู่ด้วยซ้ำไป นี่คือการนับถือพระรัตนตรัยของปุถุชนระดับ (ก) - *อันธพฺุชฺชน*

การนับถือพระรัตนตรัยของปุถุชนระดับ (ข) ดีขึ้น คือ นับถือพระรัตนตรัยอย่างมีปัญญา พยายามปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ พยายามถ่ายแบบของพระพุทธเจ้า พยายามดำเนินตามปฎิปทาของพระสงฆ์ ผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ การถึงพระรัตนตรัยแบบนี้มีประโยชน์มาก

การถึงพระรัตนตรัยแบบอริยชน การถึงพระรัตนตรัยแบบนี้เป็นการถึงพระรัตนตรัยแบบไม่หวั่นไหว เป็น **อจลลัทธิ** เป็น **อาการวดีลัทธิ** เป็นศรัทธาที่มีเหตุผล ได้รู้คุณของพระรัตนตรัยแล้ว จึงถึงพระรัตนตรัยด้วยศรัทธาที่ไม่หวั่นไหว ไม่คลอนแคลน เอาอะไรมาแลกก็ไม่เอา

อย่างที่มีเรื่องเล่าว่า คนเป็นโรคเรื้อนคนหนึ่ง ใต้นับถือ พระพุทฺธ พระธรรม พระสงฆ์ มีคนมาให้กล่าวว่า ไม่นับถือ พระพุทฺธ พระธรรม พระสงฆ์ ให้ถอนความนับถือจาก พระพุทฺธ พระธรรม พระสงฆ์ แล้วเขาจะให้ทรัพย์สมบัติ มากมาย ท่านผู้นั้นบอกว่าไม่เอา ไม่แลก นี่คือศรัทธาไม่หวั่นไหว เป็น อจลสัทธา

แต่เคยได้ยินชาวพุทฺธบางคนเรียนพุทฺธศาสนามาตั้ง เยอะ ตั้งแต่เด็ก เป็นเณร เป็นพระ ไปเรียนปริญญาได้สูง คิด จะบอกคืนพระรัตนตรัย ด้วยเพียงแต่ว่า บางศาสนาเอาลาภ มาล่อ เอาเงินมาล่อ เงินเยอะ ผมก็บอกว่า แล้วที่พุทฺธ ศาสนาให้มาแล้ว ไม่คิดถึงหรือ? หรือว่าเอาละ ต่อไปข้างหน้า บางศาสนาอาจจะให้มาก แล้วที่พุทฺธศาสนาให้มาแล้วตั้งแต่ต้น ไม่คิดถึงบ้างหรืออย่างไร? เขาก็รู้สึกว่าได้ความคิดจากอันนี้ นิดหน่อย ตอนนี้นับถือพุทฺธศาสนาดีอยู่ ที่แรกก็จะหวั่นไหวแล้ว นับถือพุทฺธนี่จน ไปนับถือศาสนาอื่นบางศาสนาเขา ให้ทรัพย์สินเงินทองเยอะเยอะ ก็เอาเถอะ แล้วแต่จะคิด

ถ้านับถือแบบอริยชน ต้องเห็นอริยสัจด้วยปัญญาอัน ชอบ สรณะอย่างนี้เกษมและสูงสุด อย่างที่พระพุทฺธเจ้าตรัส ไว้ว่า “ผู้ใดถึงพระพุทฺธ พระธรรม พระสงฆ์เป็นสรณะ (สรณะ แปลว่า ที่พึ่ง ที่ระลึก เป็น Guide ผู้นำทางก็ได้) พร้อมด้วย เห็นอริยสัจ ๔ ด้วยปัญญาชอบ เห็นด้วยปัญญา ไม่ใช่เห็น ด้วยสัญญา ความจำ อะไรควรละ ก็ละได้ อะไรควรทำก็ทำได้ นี่จึงเรียกว่า เห็นด้วยปัญญาชอบ

เอาต์ โห สรณัม เขมัม นั่นเป็นสรณะอันเกษม
 เอาต์ สรณมุตตมัม อันนั้นเป็นสรณะที่สูงที่สุด
 เอาต์ สรณมาคคมม ได้อาศัยสรณะนั้นแล้ว
 สัพพทุกขา ปมฺจุจติ ก็จะไม่พ้นจากทุกข์ทั้งปวง

นำชื่นใจไหมครับ ได้พ้นจากทุกข์ทั้งปวง ซึ่งเคยเวียนว่าย
 อยู่ในทุกข์ ถึงสรณะที่จะทำให้พ้นทุกข์ทั้งปวง เวียนว่ายกลับ
 ไปกลับมาอยู่ในทุกข์ จมอยู่ในทุกข์ ผู้ใดถึงพระพุทธรเจ้า พระ-
 ธรรม พระสงฆ์ เป็นผู้นำทาง เห็นอริยสัจ ๔ ด้วยปัญญาอัน
 ชชอบ นั่นเป็นสรณะอันเกษม เป็นสรณะอันอุดมสูงสุด ผู้เข้า
 ถึงสรณะอย่างนี้แล้ว ย่อมพ้นจากทุกข์ทั้งปวง อันนี้ถึงพระ-
 รัตนตรัย ไม่ใช่ทำเล่น เป็นเรื่องที่พระอริยะ หรือผู้หลักผู้ใหญ่
 เขาเอาจริงเอาจัง ไม่ใช่ทำเล่น หรือบวชกันเล่น ๆ บวชหน้าไฟ
 บวชหน้าศพ ๓ วัน ๗ วัน บวชทำไม่ อย่างบวชเลย ทำความดี
 อย่างอื่นดีกว่า ทำให้การบวชเป็นการเล่นไป นำเสียตาย ยังมี
 พระพุทธรพจน์ที่ว่า “ชนเหล่าใดถึงพระพุทธรเจ้าเป็นผู้นำทางแล้ว
 จะไม่ไปสู่ออบายภูมิ” อันนี้ต้องถึงแบบพระอริยะ ถึงแบบอริย
 ชน เพราะผู้ที่ไปสู่ออบายภูมิได้ ต้องเป็นพระอริยะชั้นโสดา
 บันเป็นต้นไป **จตุพบายะหิ จ วิปฺปมุตฺโต** ท่านพ้นแล้วจาก
 ออบาย ๔ เรียกว่าถึงแบบอริยชน

พระอริยะเจ้าตั้งแต่พระโสดาบันขึ้นไป ปิดออบายได้
 แน่นนอน แม้จะยังท่องเที่ยวในสังสารวัฏบ้าง ก็ท่องเที่ยวอยู่
 แต่ในสุคติภูมิเท่านั้น เป็นมนุษย์ เป็นเทวดา และเลือกเกิด
 ได้ด้วย จะไปเกิดที่ไหน ในตระกูลไหน อย่างไร เลือกได้

สลายไป ๗ ชาติ เกิดอย่างน้อยที่สุด ๑ ชาติ-เอกพีซี พระ
อริยโสดาบันประเภท เอกพีซี แปลว่ามีพีชอีกหนเดียว เกิดอีก
หนเดียว พวกที่ ๒ คือ โกลังโกละ เกิด ๒-๓ ชาติ ตามตัว
แปลว่า จากตระกูลสู่ตระกูลก็ ๒-๓ ชาติ พวกปัญญาอ่อน
ที่สุด สัตตักขัตตปุระมะ เวียนว่ายตายเกิดเป็นอย่างยิ่ง เป็น
เทวดาบ้าง เป็นมนุษย์บ้าง ไม่เกิน ๗ ชาติ ได้โสดาบันสักชั้น
หนึ่งก็สลายไป ๗ ชาติ ถ้าเป็นปุถุชนแล้ว คติไม่แน่นอน
อาจจะเป็นเทวดา แล้วก็ไปเกิดเป็นสัตว์เดรัจฉาน เกิดในนรก
เป็นเปรต อสุรกาย ไปได้ทั้งนั้น สำหรับปุถุชน แม้จะเป็น
กัลยาณปุถุชนแล้วก็ตามโอกาสทำผิดพลาดจนต้องไปบายนภูมิ
ก็มีอยู่ มีได้เสมอ ปุถุชนคติไม่แน่นอน

การถึงพระรัตนตรัยที่จะได้ประโยชน์ที่แท้จริง สำหรับ
ปุถุชนจะต้องประกอบด้วย

(๑) เลื่อมใสในพระรัตนตรัยอย่างแท้จริง จิตใจเลื่อมใส
อย่างแท้จริง

(๒) ปรารถนาความบริสุทธิ์แห่งตน *อตตโน สุทธิกามิน*

(๓) ปฏิบัติตามโดยชอบ โดยถูกต้อง *สมมาปฏิบัติขุขนทาน*
ปรมา ย วิสุทธิยา ปฏิบัติตามโดยชอบ เพื่อความบริสุทธิ์
อย่างยิ่ง

การถึงพระรัตนตรัยที่ได้ประโยชน์แท้จริงสำหรับปุถุชน
ต้องประกอบด้วยคุณสมบัติ คือ เลื่อมใสในพระรัตนตรัย
อย่างแท้จริง พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ พระสงฆ์ในพระ-

รัตนตรัย คือพระสงฆ์ที่เป็นอริยสงฆ์ ท่านไม่ต้องกลางแกลงใจ ไม่ต้องลังเล ท่านไม่ต้องรังเกียจแห่งหนายว่า พระสงฆ์บางจำพวกในปัจจุบัน ไม่น่าเลื่อมใส ไม่น่าศรัทธา ท่านเหล่านั้นไม่อยู่ในพระรัตนตรัยอยู่แล้ว เป็นสมมติสงฆ์ที่เป็นผู้เดินตามยังไม่ถึงระดับพระรัตนตรัย เพราะฉะนั้น การเลื่อมใสในพระรัตนตรัยก็ปลุกฝังลงไปให้เต็มที่เลย *นิวิฏฐสทฺโธ นิวิฏฐเปโม* มีศรัทธาอย่างมั่นคง มีความรักอย่างมั่นคงในพระรัตนตรัย พระพุทธเจ้านั้นผ่องใสบริสุทธิ์แล้ว พระธรรมก็เป็นธรรมที่ดี เป็นพระธรรมที่ไม่มีใครรังเกียจได้แย้ง พระสงฆ์ที่อยู่ในพระรัตนตรัย คือ พระอริยสงฆ์ เราเลื่อมใสพระรัตนตรัยได้เต็มที่ ไม่ต้องกังวล ไม่ต้องห่วงใย ไม่ต้องมีความรู้สึกแห่งใจอะไรเลยแม้แต่น้อย ยังมีเรื่องต้องคุยกับท่านผู้ฟังอีกเยอะเลยครับ

พระรัตนตรัยนี้ใครเป็นคนกล่าวก่อน ตั้งปัญหาขึ้นมาว่า ใครเป็นคนกล่าว? ถ้าจะถามว่า “พุทฺธํ สรณํ คจฺฉามิ” เป็นต้น เป็นการเปล่งวาจาถึงพระรัตนตรัย ใครเป็นคนกล่าวก่อน กล่าวที่ไหน กล่าวเมื่อไร และกล่าวเพราะเหตุใด?

คำตอบเป็นอย่างนี้ครับ พระพุทธเจ้าตรัสก่อนคนอื่น
 ที่ไหน - ที่ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน เมืองพาราณสี

เมื่อไร - เมื่อทรงส่งพระสาวกไปประกาศพระศาสนา มีผู้เลื่อมใสขอบวช ภิกษุเหล่านั้นต้องนำผู้ขอบวชมาเฝ้าพระศาสดา เพื่อประทานอุปสมบท ต้องเดินทางมาจากที่ไกล จากทิศต่าง ๆ ทรงเห็นเป็นความลำบากแก่พระสาวกและแก่ผู้

เลื่อมใสขอบวช จึงทรงอนุญาตให้พระสาวกบวชให้เสียเอง โดยให้เขาปลงผมและหนวด ท่านบอกว่า ในบาลีไม่ได้บอกให้โกนคิ้ว เพราะฉะนั้นไม่โกนคิ้ว พระลังกาก็ไม่โกนคิ้ว ในบาลีบอกเป็นอย่างนี้จริง ๆ **มสฺสูกะโสโรปนํ** โกนผมและหนวด ไม่ได้บอกให้โกนคิ้ว ไม่ได้บอกให้โกนเครา เพราะฉะนั้น ไว้คิ้ว ไว้เคราได้ ท่านที่ไม่โกนคิ้วบอกว่าในบาลีไม่ได้บอกให้โกนคิ้ว เคราก็ไม่ได้บอกให้โกนเหมือนกัน เพราะฉะนั้น ไว้เคราอย่างพระจีน วัดเส้าหลิน ไว้คิ้วไว้เครายาวไว้จับเล่นปลงผมและหนวด นุ่งห่มผ้ากาสาเยะ ทำผ้าห่มเฉวียงบ่า ใ้ไหว้ทำภิกษุทั้งหลาย แล้วนั่งกระโหียงประคองอัญชลี เปล่งวาจาขอถึงพระรัตนตรัยว่า พุทฺธํ สรณํ คจฺฉามิ เป็นต้น ๓ ครั้ง อย่างที่ท่านได้ยินในเพลงบทสวด Title ก่อนเริ่มรายการนี้ เมื่อกล่าวจบถึง ตตฺถิมปิ สงฺฆํ สรณํ คจฺฉามิ ก็ถือว่าเป็นการเสร็จพิธีอุปสมบท วิธีนี้เรียกว่า **ติสรณคฺคณุปสัมปทา** แปลว่าการอุปสมบทด้วยการถึงรัตนะ ๓ ด้วยการถึงสรณะ ๓

การถึงพระรัตนตรัย มีอานิสงส์มากกว่าการให้ทาน

อันนี้น่าสงสัยว่า ทำไมการเข้าถึงพระรัตนตรัย คือ พุทฺธมฺ สงฺฆํ สรณํ คจฺฉามิ ขอถึงพระรัตนตรัยเป็นที่พึ่ง ที่ระลึก เป็นผู้นำทาง ทำไมจึงมีอานิสงส์มากกว่าการให้ทาน มีพระสูตรอยู่หลายพระสูตร **กุกฺกัณฑสูตร** เป็นต้นนะครับ กล่าวว่าการถึงพระรัตนตรัย มีอานิสงส์มากกว่าการให้ทานเป็นนิตยอุทิศ ผู้มีศีล และมีอานิสงส์มากกว่าการสร้างที่อยู่อาศัยอุทิศสงฆ์ ซึ่งมาจาก ๔ ทิศ เพราะเป็นการยุ่งยากน้อย แต่เป็นการเข้าทิศทางที่ถูกต้อง น่าจะเป็นการถึงพระรัตนตรัยแบบกัลยาณบุุถุชนขึ้นไป หรือการถึงพระรัตนตรัยแบบอริยชนก็ยิ่งดี ไม่ใช่การถึงพระรัตนตรัยแบบคนธรรมดา **อันธบุุถุชน** ตามที่กล่าวมาแล้ว

ที่ว่า การถึงพระรัตนตรัยมีอานิสงส์มากกว่าการให้ทานทุกประเภท เพราะเป็นการเข้าทิศทางที่ถูกต้อง แต่น่าจะ

เป็นการหมายถึง การถึงพระรัตนตรัยแบบกัลยาณบุุฑูชนขึ้นไป เพราะได้ทรงแสดงต่อไปว่า การรักษาศีลมีอานิสงส์มากกว่า การถึงพระรัตนตรัย คือถ้าถึงพระรัตนตรัยแล้ว ศีลไม่รักษา ได้แต่ถึงพระรัตนตรัยโดยไม่รักษาศีล เป็นคนไม่มีศีล ไม่มีธรรม รู้การรักษาศีลไม่ได้ เช่นว่า คนหนึ่งไม่ได้ถึงพระรัตนตรัย แต่มีศีลมีธรรม อีกคนหนึ่งถึงพระรัตนตรัยโดยไม่รักษาศีล เป็นคนไม่มีศีลไม่มีธรรม ก็สู้คนมีศีลไม่ได้ เพราะเขาเข้าถึงด้วยการปฏิบัติโดยตรง คนไทยชอบให้ทาน ให้กันตุม ๆ ตาม ๆ ให้กันเยอะ แต่พอชวนให้รักษาศีล ไม่ค่อยชอบ ไม่ค่อยเอา เพราะการรักษาศีลต้องควบคุมกาย วาจา ต้องควบคุมตนเอง การให้ทาน ให้แล้วก็แล้วไป มีก็ให้ไป มีน้อยให้หน่อย มีมากให้มาก มันไม่ลำบากเท่าไร การรักษาศีลต้องควบคุมตนเอง ควบคุมกายวาจาให้ดี ถ้าทุกคนในสังคมาชวนกันควบคุมกาย วาจาใจของตัวเองให้เรียบร้อย ให้ดี ปัญหาต่าง ๆ มันไม่มี ปัญหาต่าง ๆ ที่เบียดเบียนคนอื่นที่อยู่ร่วมกันมันไม่มี แล้ว การที่จะต้องสงเคราะห์ให้ทานต่าง ๆ มันน้อยลง ความจำเป็นในเรื่องนั้นก็น้อยลง

ที่นี้การออกบวชประพฤติพรหมจรรย์จนได้ฉาน ๔ วิชชา ๘ มีอานิสงส์มากกว่าการรักษาศีล ๕ ก็แน่นอนครับ แม้จะไม่ได้ฉาน ๔ วิชชา ๘ ขอเพียงแต่ว่ามีศีล รักษากาย วาจา ให้เรียบร้อยในระดับศีล เท่านั้นก็น่าพอใจแล้ว อย่าง พระสงฆ์ที่ออกบวชเวลานี้ ที่เป็นสมมติสงฆ์ แม้จะไม่ได้ คุณธรรมที่สูงขึ้นไป เช่น ไม่ได้ฉาน ไม่ได้วิปัสสนา ไม่ได้

วิชา ๓ วิชา ๘ ไม่ได้คุณธรรมที่เป็นอภิญญา ซึ่งเป็นอุตริ-
 มนุสธรรมของมนุษย์ แม้ไม่ได้สิ่งเหล่านี้ เพียงแต่รักษากาย
 วาจาให้เรียบร้อย ให้นำเลื่อมใสเท่านั้น ชาวบ้านก็พอใจแล้ว
 แต่โดยทั่วไปก็ยังไม่ทำไม่ได้ อันนี้เป็นเรื่องที่น่าเศร้าสลดใจ
 เหลือเกิน เพียงแค่ความประพฤติดังง่าย ๆ เพียงแค่รักษากาย
 วาจาใจให้อยู่ในสภาพที่สงบเรียบร้อย นำเลื่อมใส นำศรัทธา
 เพียงแต่มารยาทเท่านั้นเอง เป็นผู้ที่มีการปฏิบัติ เท่านั้นที่ทำ
 ได้ยาก จะประสาอะไรที่จะกล่าวไปถึงการพัฒนาคุณธรรมให้
 สูงยิ่งขึ้นไป หรือส่วนที่ละเอียดยิ่งขึ้นไป นำเสียดายการบวช
 ของบุคคลผู้นั้น ซึ่งแทนที่จะได้รับอานิสงส์ ได้รับบุญ กลาย
 เป็นได้บาปทุกวัน ๆ พระพุทธเจ้าท่านใช้คำว่า การบวชอัน
 นั้นเป็นหมัน ไม่มีผลเลย มีแต่เข้าเนื้อเข้าตัว

นिरยาयुปกกขุตติ ครว้เขาไปนรกอย่างเดียว
 กุโส ยถา ทุคคหิตโต เหมือนกับหญ้าคามบางที่จับไม่ได้
 มันจะบาดมือเอาได้ (หตถเมวา
 นุกนตติ)

การบรรพชาที่ไม่ดีก็ครว้คนลงไปนรกได้ นี่คือตายน-
 เทพบุตรกล่าวไว้^๑ แล้วใครก็ไม่รู้กล่าวต่อ ๆ กันมา ผมยังไม่
 พบที่มา ได้ยินได้ฟังต่อ ๆ กันมา ไม่ทราบว่าจะอยู่ในอรรถกถา
 เล่มไหน ว่าที่ยมโลกไม่ให้ห่มจีวรเข้าไปพระตกนรกมาก
 ลวดเหล็กหนาใหญ่เท่าลำต้นตาล ซึ่งไว้สำหรับแขวนจีวร

๑ ตายนเทพบุตรกล่าวต่อพระพักตร์ของพระพุทธเจ้า พระพุทธองค์
 ตรัสให้พระภิกษุทั้งหลายจดจำไว้เพราะเห็นว่าเป็นประโยชน์

พาดจีวร แล้วพระลงนรกไป ราวเหล็กนั้นยังขาด จีวรเยอะ
เยอะไปหมดเลย พวกที่ต้องพาดจีวรแล้วลงนรกไป นี่แหละว่า

สามณณํ ทบุปฺปรัมภุจํ การบวชที่เข้าไปเกี่ยวข้องไม่ดี
นิริยาเยูปกทฺตติ ดิ่งลงไปในนรกได้ง่าย เหมือน
หญ้าคมบาง เช่น หญ้าคา เป็นต้น
จับไม่ดี มันก็บาดมือเอา

เพราะฉะนั้น ผู้บวชก็น่าจะสำเหนียกเรื่องพวกนี้ให้ดี
ไม่ใช่บวชมาดูหนังฟังเพลง ต้องเป็นการขัดเกลา หรือทำอะไร
ต่ออะไรให้ถูกต้อง ในที่นี้ท่านจึงบอกว่า ออกบวช ประพฤติ
พรหมจรรย์จนได้มาน ๔ ฉาน ๘ อาฬสก็ยิ่งกว่าการรักษาศีล
๕ ได้วิชา ๘ อันนี้ไม่มีปัญหา ถ้ามาน ๔ วิชา ๘ ก็
ประเสริฐเลิศล้ำ ดีกว่ามนุษย์ทั้งหลาย ก็น่าเคารพบูชา น่า
เลื่อมใส อันนี้แหละครับที่ว่า การถึงพระรัตนตรัยดีกว่าการ
ให้ทาน คือ ต้องมีคุณธรรม เป็นช่องทางที่จะให้ได้คุณธรรม
ที่สูงยิ่ง ๆ ขึ้นไป

การให้ทานแม้จะมากเพียงใดก็ตาม ก็ยังเป็นวิภวภูคามี-
กุศล อำนาจผลให้วนเวียนอยู่ในวิภวภู ในภพใดภพหนึ่ง ใน
เมื่อยังมีภพก็มีทุกข์ อย่างที่พระพุทธเจ้าตรัสว่า “อุจจาระก็ตาม
ปัสสวาระก็ตาม แม้เพียงเล็กน้อย ก็มีกลิ่นเหม็นฉันใด ภพแม้
เพียงเล็กน้อย ก็ยังก่อให้เกิดทุกข์ฉันนั้น” เมื่อยังมีภพใดภพ
หนึ่งอยู่ ก็ยังมีทุกข์ ถ้ากล่าวว่านิพพานแล้ว พระอรหันต์ไป
อยู่ในที่ใดที่หนึ่ง พระพุทธเจ้านิพพานแล้วไปอยู่ในที่ใดที่หนึ่ง

ก็แสดงว่ายังมีภพ แต่หากไม่อยู่ที่ใดที่หนึ่งแล้ว ใครก็หาไม่พบ ขอย้ำอีกสักครั้งหนึ่งว่า พระพุทธเจ้าตรัสว่า **“เมื่อตถาคตยังมีชีวิตอยู่ เทวดาและมนุษย์ทั้งหลายสามารถจะเห็นตถาคตได้ แต่เมื่อตถาคตนิพพานแล้ว เทวดาและมนุษย์ทั้งหลายก็จะไม่เห็นตถาคตอีกเลย ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นเรา”** เพราะฉะนั้น ใครที่นิ่งสมาธิแล้วไปเฝ้าพระพุทธเจ้า หรือสำเร็จมรรคผลแล้ว มีพระพุทธเจ้า พระอรหันต์มาอนุโมทนา ถ้าอย่างนั้นก็ผิดจากพระไตรปิฎกของเถรวาท ถ้าพระไตรปิฎกของเถรวาทถูก ความเห็นอย่างนั้นก็ไม่ถูก ถ้าเห็นอย่างนั้นถูก พระไตรปิฎกของเถรวาทก็ผิด มันต้องอย่างใดอย่างหนึ่งถูก อย่างใดอย่างหนึ่งผิด ไม่ใช่ถูกทั้งสองอย่าง

ผู้ถึงพระรัตนตรัยได้อาศัยพระรัตนตรัย คือ พระพุทธเจ้า เป็นต้น แล้วยอมพ้นจากวิภวาททุกข์ได้ ดังพระพุทธพจน์ที่ว่า **“อานนท์ สัตว์ทั้งหลายผู้มีความเกิดแก่เจ็บตายเป็นธรรมดา ได้อาศัยเรา ตถาคต เป็นกัลยาณมิตรแล้ว ย่อมพ้นจากความเกิด เป็นต้น ได้”** เห็นไหมครับ การได้ถึงพระรัตนตรัย ได้พระรัตนตรัยในความหมายที่แท้จริง ก็ไม่ต้องทุกข์อีกต่อไป

เลื่อนมาหัวข้อใหม่ นะครับ **อุปมาเกี่ยวกับพระรัตนตรัย** อันนี้เอามาจาก *อรรถกถา ชุททกนิกาย ชุททกปาฐะ* มีอยู่หลายอุปมาด้วยกัน

๑) พระพุทธเจ้าเปรียบเหมือนพระจันทร์เพ็ญ พระธรรมเหมือนรัศมีของพระจันทร์ พระสงฆ์เหมือนโลกที่ชุ่มเย็น เพราะ

ได้รับแสงจันทร์ ใครก็ตามที่ได้อยู่อย่างมีความสุข ชุ่มเย็น เหมือนได้รับแสงพระจันทร์ ผู้นั้นก็เป็นพระสงฆ์ จะโดยรูปแบบ หรือ โดยไม่ใช่รูปแบบก็ตาม

๒) พระพุทธเจ้าเหมือนดวงอาทิตย์ที่ทอแสงอ่อน ๆ พระธรรมเหมือนรัศมีของดวงอาทิตย์ พระสงฆ์เหมือนโลกที่ ได้รับแสงอาทิตย์อันกำจัดความมืดเสียได้ ผู้ที่ได้รับแสงอาทิตย์ แล้วกำจัดความมืด ผู้นั้นแหละคือ พระสงฆ์

๓) พระพุทธเจ้าเปรียบเหมือนเมฆฝนใหญ่ พระธรรม เหมือนน้ำฝน พระสงฆ์เหมือนผู้ที่ได้รับน้ำฝน ระวังความ กระทบ ระวังความกระวนกระวายเสียได้

๔) พระพุทธเจ้าเปรียบเหมือนสารพัดผู้ฝึกม้าที่ดี พระธรรม เปรียบเหมือนหลักแห่งการฝึก วิธีการแห่งการฝึก พระสงฆ์เหมือนม้าอาชาไนยที่ฝึกดีแล้ว ผู้ที่ฝึกดีแล้วนั้นแหละ คือ พระสงฆ์ เหมือนม้าอาชาไนย

๕) พระพุทธเจ้าเปรียบเหมือนศัลยแพทย์ ผู้ถอนศร คือ ทิฎฐิ พระธรรมเหมือนวิธีถอนศร พระสงฆ์เหมือนคนป่วย ที่ถูกถอนศรได้แล้ว

๖) พระพุทธเจ้าเปรียบเหมือนผู้ชี้ทาง พระธรรมเหมือน หนทางที่ดี พระสงฆ์เหมือนผู้เดินทาง ซึ่งถึงที่หมายแล้ว เห็นไหมครับท่าน ให้เกียรติผู้ที่เป็นสงฆ์เพียงใด ตามที่กล่าว มานี้ ผู้มีคุณสมบัติเช่นนี้ ๆ จึงได้เรียกว่าเป็นพระสงฆ์

๗) พระพุทธเจ้าเปรียบเหมือนดอกปทุมที่บ้าน พระธรรมเหมือนน้ำต้อยที่เกิดจากดอกปทุมนั้น พระสงฆ์เหมือนหมู่ภุมรที่ดูตักน้ำต้อยนั้น

อันนี้เป็นอุปมาเกี่ยวกับพระรัตนตรัยได้มาจากอรรถกถา ขุททกนิกาย ขุททกปาฐะ ซึ่งท่านกล่าวถึงคุณของพระรัตนตรัยโดยอุปมา รายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับพระรัตนตรัย จวนจะหมดแล้วนะครับ ฟรุ้งนี้ก็คงจะหมด วันนี้เวลายังเหลืออยู่ขออีกนิดหนึ่งว่า การนับถือพระรัตนตรัยแบบต่าง ๆ เท่าที่ปรากฏอยู่ในสังคมของเราในปัจจุบัน คือ

(๑) การนับถือพระรัตนตรัยแบบเด็ก ๆ เช่นว่า พระพุทธเจ้าสำหรับคนประเภทนั้นคือ บุคคลที่นับถือพระรัตนตรัยแบบเด็ก พระพุทธเจ้าก็คือพระพุทธรูป ใครที่ถือเอาพระพุทธรูปเป็นพระพุทธเจ้าเรียกว่าถือพระรัตนตรัยแบบเด็ก ๆ พระธรรมก็คือคัมภีร์ พระสงฆ์คือคนที่นั่งเหลืองห่มเหลือง ที่ออกบิณฑบาตตอนเช้า การนับถือตามที่กล่าวมานี้ เป็นการนับถือพระรัตนตรัยแบบเด็ก ๆ เหมือนกับเราสอนเด็ก ถ้าเป็นผู้ใหญ่แล้วยังคิดเพียงแค่นี้ก็เรียกว่านับถือพระรัตนตรัยแบบเด็กเล็ก ๆ ที่ยังไม่ประสีประสา ไปเห็นพระพุทธรูปเข้า เราก็บอกว่า นั่นคือพระพุทธเจ้า เด็กก็เข้าใจไปตามนั้นก่อน พอเห็นหนังสือคัมภีร์ พระธรรม พระไตรปิฎกเข้า เราก็บอกว่าเป็นพระธรรม เห็นคนนั่งเหลืองห่มเหลืองออกบิณฑบาตตอนเช้า เราให้เด็กไหว้ แล้วบอกว่า นี่คือพระสงฆ์ เป็นการนับถือแบบเด็ก ๆ ความหมายที่แท้จริงไม่ได้เป็นอย่างนั้น

นับถือพระรัตนตรัยแบบผู้ใหญ่นี้ไม่พอ พระพุทธเจ้า
ไม่ใช่พระพุทธรูป พระธรรมไม่ใช่คัมภีร์ พระสงฆ์ไม่ใช่คน
นุ่งเหลืองห่มเหลืองที่บิณฑบาตตอนเช้าเสมอไป

(๒) นอกจากนี้ยังมีการนับถือพระรัตนตรัยแบบแก่น
แบบรับสินบน ให้สินบน โดยเฉพาะคือพระพุทธรูป พระสงฆ์
ที่ทำตัวให้ขลังและศักดิ์สิทธิ์ แบบแก่นพระพุทธรูป ก็ไปบน
พระพุทธรูปด้วยอะไรก็ได้แล้วแต่ เขาอยากได้อะไร ไปบนพระพุทธรูป
ขอให้มียูง ก็ยังมีเลย ขอให้ได้ลูกด้วยการไปบนกับ
พระพุทธรูปบางองค์ ท่านขลังในทางให้ลูกคน มันเป็นไปได้
อย่างไร ขอให้คิดดู ไปให้พระพุทธรูปรับสินบน ถ้าได้มา
จริง ๆ จะด้วยความบังเอิญ หรือเหตุอื่น ก็ให้พระพุทธรูป
ท่านรับสินบน ให้สินบนกับพระพุทธรูป พระสงฆ์ที่ทำตัวขลัง
และศักดิ์สิทธิ์ นี้ก็เป็นพระรัตนตรัยอีกแบบหนึ่งสำหรับชาวบ้าน
แต่ไม่ใช่โดยปกติ

การอ้างคุณของพระรัตนตรัย

การอ้างคุณของพระรัตนตรัย ควรจะมีพื้นฐานอย่างไร? ควรจะมีพื้นฐานอยู่ที่ศรัทธาที่มั่นคงในพระรัตนตรัย ตั้งใจประกอบคุณงามความดี ไม่ใช่อ้างลอย ๆ พร้อมด้วยสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั่วสากลโลก จะมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ใดหรือที่ไหนจะยิ่งไปกว่าคุณงามความดี ไม่มีหรอกครับ คุณงามความดีนั้นแหละ คือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่แท้จริงของชีวิต พระรัตนตรัยที่บุคคลเข้าถึงแล้วด้วยใจนั้น เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำชีวิตได้

ชาวอินเดียอ่อนน้อมสิ่งศักดิ์สิทธิ์กันมานานแล้ว ตั้งหลายพันปี ก็ยังยากจนอยู่เหมือนเดิม คนที่อ่อนน้อมสิ่งศักดิ์สิทธิ์มากที่สุด ไม่มีใครมากกว่าคนอินเดีย ถ้าสิ่งศักดิ์สิทธิ์ช่วยเขาได้ ก็คงมาช่วยกันแยะแยะ และเขาก็คงหายจากความทุกข์ยากลำบาก แต่ที่ทุกข์ภัยอะไรเกิดขึ้นในสังคมมนุษย์ มนุษย์ก็ต้องช่วยกันเอง ถ้าเทวดาท่านจะช่วย ก็เชิญมาช่วย

ด้วยเมตตากรุณา แต่ถ้าอ่อนวอนกันอยู่ละก็ หวังยาก

เราจะรู้จักพระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์อย่างแท้จริง ต่อเมื่อเราเข้าถึงธรรม **คุณพระรัตนตรัยจะมีจริงก็เฉพาะผู้ที่ปฏิบัติตามพระรัตนตรัยเท่านั้น** ไม่ใช่ชูแก้วเหล่า แล้วยังอ้างคุณพระรัตนตรัยขึ้นพร้อมกัน แก้วเหล่านี้อยู่เหนือเศียรพระที่เขาแขวนคอเสียอีกด้วย จะเอาพระรัตนตรัยที่ไหนมาช่วยเขาไม่ได้เคารพพระรัตนตรัยด้วยใจจริง เพราะฉะนั้นเป็นการหลอกหลวง **ถ้าเราปฏิบัติถูกต้องตามธรรมแล้ว แม้เราจะไม่ขอให้พระรัตนตรัยช่วย ท่านก็ช่วยเราเอง** เหมือนกับเรากรงร่มออก เวลาฝนตก ฟ้าร้อง แดดออก ร่มจะช่วยเราเอง ป้องกันไม่ให้เราเปียก หรือไม่ให้ร้อน ถ้าเราไม่กางร่มออก แม้จะอ่อนวอนขอร้องสักเท่าไร ร่มก็ช่วยเราไม่ได้ เราอย่าปฏิบัติต่อพระรัตนตรัยอย่างไสยศาสตร์ ขอให้เรากรงร่มออก

ถ้าเราเอากระดาษใส่ในกองไฟ ไม่ต้องอ่อนวอนก็ได้ว่า ไฟจงไหม้เถิด มันไหม้เอง ถ้าเราใส่ลงไปใต้น้ำก็เหมือนกัน ไม่ต้องบอกน้ำว่าจงดูดซับเถิด จงให้กระดาษเปียกเถิด กระดาษมันก็เปียกเอง ถ้าเราทำถูกต้องตามวิธีการต่าง ๆ แล้ว ธรรมะเพื่อกิเลสเอง เหมือนเราเอากระดาษใส่ในกองไฟ ไม่ต้องอ่อนวอนไฟให้ไหม้กระดาษ มันไหม้เอง มันมีหน้าที่อย่างนั้น ถ้าเราอยู่ในธรรม เราก็ร่มเย็นเอง เหมือนกับเราเอากระดาษเหย่งลงในน้ำ กระดาษมันก็เปียก มันเป็นของมันเอง เพราะฉะนั้นขอให้เราปฏิบัติต่อพระรัตนตรัยอย่างพุทธศาสตร์ ไม่ใช่ไสยศาสตร์ หรืออย่าอ่อนวอนให้ท่านทำอะไรให้เรา จงถือ

ท่านเป็นแสงสว่างที่เราผู้มีจักขุต้องเห็นสิ่งต่าง ๆ เองภายใต้แสงสว่างนั้น และดับความมืดในใจได้ ดับความทุกข์ได้ นั่นแหละคือคุณอันแท้จริงของพระรัตนตรัย

ที่นี้ พุทฺธิในทางที่จะปฏิบัติได้ทันที คือ ความรู้ในเรื่องการดับทุกข์ นั่นแหละครับคือพระพุทฺธ ถ้าจะเอากันมาเป็นแกนในจริง ๆ ตัวการดับทุกข์ คือพระธรรม ผู้ที่ได้รับความสงบเย็นเพราะการดับทุกข์ได้ นั่นคือพระสงฆ์ตัวจริง ใครก็ได้จะเป็นเด็ก ผู้ใหญ่ ผู้ชาย ผู้หญิง อุบาสก อุบาสิกา เป็นใครก็ได้ที่ได้รับความสะดวกสงบเย็นจริง เพราะการดับทุกข์ นั่นแหละคือพระสงฆ์ตัวจริง ถ้าเป็นพระสงฆ์โดยรูปแบบ แล้วท่านทำอย่างนี้ได้ด้วย ก็ถือว่าเป็นพระสงฆ์ตัวจริง ทั้งภายนอกและภายใน

พระพุทฺธ พระธรรม พระสงฆ์ ต่างกันเพียงชื่อ แต่โดยความแล้ว เป็นอันเดียวกัน มีภาชิตซึ่งท่านนักปราชญ์แต่งเอาไว้ว่า

พุทฺโธ ธมฺโม สงฺโฆ จาติ นานาโหนตฺตมฺปิ วตฺตุโต
พระพุทฺธ พระธรรม พระสงฆ์ แม้จะต่างกันโดยชื่อก็จริง

อภฺยมมฺภวาวิโยคาว เอกิฏฺตมฺปนตฺถโต

โดยใจความแล้ว เป็นอันเดียวกัน เพราะไม่แยกจากกัน^๒
เหมือนเพชรสามเหลี่ยมอยู่ในเม็ดเดียวกัน แต่เป็นสามเหลี่ยม

๒ พระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (ร.๔)

แล้วแต่ใครจะพลิกไปเห็นเหลี่ยมไหนเข้า ตามนัยนี้ก็
พระพุทธรูป พระธรรม พระสงฆ์ โดยคุณสมบัติ เป็นพระพุทธรูป
พระธรรม พระสงฆ์ ตามสายตาของผู้มีปัญญาเจาะลึก ไม่ใช่
มองเผิน ๆ เป็นแต่รูปแบบ หรือมองกระดาษที่พิมพ์พระธรรม
เป็นพระธรรม อันนั้นถ้าเก่าแล้ว เราเผาเสียก็ได้ แล้วพิมพ์ใหม่
ถ้าเป็นพระธรรม เราเผาไม่ได้ พระธรรมก็คือการปฏิบัติที่
ถูกต้อง นั้นเป็นตัวพระธรรม

พระสงฆ์ คือผู้ปฏิบัติที่ถูกต้อง ความรู้ที่ถูกต้อง ผู้ที่รู้
ถูกต้องนั้นก็คือ พระพุทธรูป มันก็อยู่ในคนคนเดียวกัน นี่
เป็นการมองในแง่ลึก พระพุทธรูปเจ้าก็มีความประสงค์อย่าง
นั้นด้วย ต้องการจะให้เป็นอย่างนั้น เพราะท่านไม่เห็นแก่ตัว
ท่านไม่มีอะไรสำหรับพระองค์เอง ต้องการให้ทุกคนพึ่งตัวเอง
ได้ ภิกษุทั้งหลาย ท่านทั้งหลายต้องพึ่งตัวเอง ต้องพึ่งธรรม
อย่าพึ่งสิ่งอื่นเลย เราตถาคต เป็นแต่เพียงผู้บอกทาง ตุมฺเหติ
กิจจํ อาตบฺปํ ความเพียรท่านต้องทำเอง อุกขาตาโร ตถาคต
ตถาคตเป็นแต่เพียงผู้บอกทางเท่านั้น ถ้าไม่เดินไปตามทาง ก็
ไม่ได้อะไร ก็ไม่ถึง ถ้าปฏิบัติไม่ถูกต้องต่อพระรัตนตรัยแล้ว
พระพุทธรูปนั้นแหละจะมาบังพระพุทธรูปเจ้า

พระพุทธรูปที่เขาเล่น ๆ กันอยู่นั้นแหละ จะมาบัง
ไม่ให้เห็นพระพุทธรูปเจ้า เพราะไปติดอยู่กับอวิชฺฐิหีนปุณฺทราย
หรือทำด้วยเงิน ทำด้วยทองคำ ทำด้วยอะไรก็ได้แล้วแต่ ก็เอา
พระพุทธรูปมาเล่นกัน อยู่ในรูปของพระพุทธรูปแบบต่าง ๆ
สีต่าง ๆ วัสดุต่าง ๆ ที่เอามาทำกันขึ้น มีความขลัง ความ

ศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ กันไป องค์นั้นศักดิ์สิทธิ์ทางนั้น องค์นี้ขลังทางนั้น องค์นั้นเป็นเมตตามหานิยม องค์นี้รูด องค์นี้โชคดี อะไรก็ทำกันไป แล้วแต่จะโฆษณากัน เพราะฉะนั้น ถ้าปฏิบัติไม่ถูกต้อง พระพุทธรูปนั้นแหละจะบังไม่ให้เห็น พระพุทธเจ้า ไปติดอยู่ตรงนั้น

พระธาตุก็เหมือนกัน ถ้าปฏิบัติไม่ถูกต้อง พระธาตุก็จะบังไม่ให้เห็นพระธรรม บังไม่ให้เห็นพระพุทธเจ้า ผมไปบรรยายหลายแห่ง มีคนถามเรื่องพระธาตุอยู่เรื่อย ผมบอกว่าผมไม่ได้สนใจเรื่องพระธาตุ ผมดูไม่เห็นว่า อย่างเป็นพระธาตุแท้ อย่างเป็นพระธาตุเทียม ผมไม่ได้สนใจ สนใจแต่พระธรรม พระธาตุจะเป็นอย่างไร จะเป็นของพระพุทธเจ้า จะเป็นของพระอรหันต์ จะเป็นของใครก็แล้วแต่ ผมไหว้ได้ทั้งนั้น ไหว้ในฐานะเป็นสิ่งที่เคารพได้ในนามของพระธาตุ ไม่สนใจว่าท่านเป็นอะไร เป็นของใคร สนใจพระธรรม สมมติว่าพระธาตุของพระสารีบุตร กับพระธรรมของพระสารีบุตรที่กล่าวไว้ อะไรจะเป็นประโยชน์มากกว่า ท่านลองนึกดู ถ้าเราเอาพระธรรมที่พระสารีบุตรสอนเอาไว้ แล้วมาปฏิบัติตาม กับการที่เรากราบไหว้พระธาตุของพระสารีบุตร โดยที่ไม่ได้ปฏิบัติตามคำสอนของพระสารีบุตรเลย อย่างไหนจะมีค่ามากกว่ากัน ลองนึกดู

บางคนไม่มีลูก อยากได้ลูก ไปขอลูกจากพระพุทธรูปบางแห่ง จะเป็นไปได้อย่างไร พระพุทธรูปมีเหรียญตราก็มี แขนงเอาไว้ที่อังสะ คือคนอยากมีเหรียญตรา แล้วเอา

เหรียญตราไปถวายพระพุทธรูปด้วย ข้าดีเหมือนกัน ก็นี้กว่าพระพุทธรูปท่านอยากมีเหรียญตรา เหมือนอย่างที่คุณให้ออยากจะได้ พระสาวกรุ่นหลังอ้างความเคารพพระพุทธรูป แต่การกระทำไม่ได้สื่อให้เห็นความเคารพเลย เคารพพระพุทธรูปต่าง ๆ นานา ผ่านทางพระพุทธรูป เขากระทำไปต่าง ๆ แบบต่าง ๆ เช่น เทียวแสวงหาพระพุทธรูปที่ดีเด่น ที่ศักดิ์สิทธิ์ ที่ขลัง องค์กรเล็ก ๆ แล้วเอาไปแขวนคอ เสร็จแล้วไปงานเลี้ยงกินเหล้า ทั้ง ๆ ที่มีพระพุทธรูปแขวนคออยู่นั้นแหละ แล้วอ้างเอาคุณพระศรีรัตนตรัยมาช่วย อย่างนี้เขาอ้างการเคารพพระพุทธรูป แต่การกระทำของเขาไม่ได้สื่อให้เห็นความเคารพเลย บางคนเคารพพระพุทธรูปเจ้าจนไม่กล้าแขวนพระพุทธรูป เพราะเรากระทำการที่ดีบ้าง ไม่ดีบ้าง สมควรบ้าง ไม่สมควรบ้าง เหมือนกับนำท่านมาเลือกกล้วยกับสิ่งที่ไม่ดีต่าง ๆ ที่เราเป็นผู้ทำ ผู้ที่กระทำโดยอ้างความเคารพ แต่การกระทำไม่ได้สื่อไปถึงความเคารพ มีแต่มุ่งเอาประโยชน์ทางวัตถุจากพระพุทธรูป ในนามของพระพุทธรูป ถือเอาพระพุทธรูปเป็นวัตถุ มาแสวงหาผลประโยชน์ต่าง ๆ นานามากมาย

ตั้งแต่เมื่อวานนี้ และวันนี้ ผมได้กล่าวสรุปเรื่องพระรัตนตรัย เรื่องของพระธรรม และเรื่องของพระสงฆ์ว่า พระพุทธรูปองค์จริงนั้นคืออย่างไร พระธรรมที่แท้จริงคืออย่างไร และพระสงฆ์ที่แท้จริงคืออย่างไร เราต้องการที่จะบำรุงศาสนาโดยผ่านทางพระรัตนตรัย ตัวแท้ของศาสนาก็คือพระธรรม ไม่ใช่โบสถ์วิหาร ศาลาการเปรียญ ไม่ใช่อะไรอื่น

ที่มีอยู่มากมายกายกอง ตัวแท้คือพระธรรม

การบำรุงศาสนาให้เจริญรุ่งเรือง ให้ถูกวิธี คือการให้มีธรรมขึ้นในใจของแต่ละคน ชาวพุทธเราไม่ควรจะบำรุงศาสนา แต่เปลือกนอก จะกลายเป็นเปลือกมาก เนื้อน้อยนิดเดียว กล่าวอีกนัยหนึ่งว่า ตัวจริงของศาสนา คือความสามารถที่จะดับทุกข์ได้ เรามาช่วยกันบำรุงธรรมะให้เจริญเถิด แล้วทุกอย่างก็จะเจริญขึ้นอย่างไม่น่ากลัว ไม่ใช่เจริญอย่างน่ากลัว อย่าให้เป็นการนองที่ว่า ตั้งใจจะปลุกตะไคร้ แต่กลายเป็นหญ้าคามันน่าเสียดาย หญ้าคาถ่ำลงรากแล้วขูดยาก ทำให้ตายยาก ประโยชน์มันน้อยกว่า เสียแรงมากกว่า ถ้าเรามีเงินปลอมมาก ๆ แต่เราไม่รู้ว่าเป็นของปลอม เราก็สบายใจไปพักหนึ่งว่า เรามีเงินสะสมไว้เยอะ ต่อมาความจริงปรากฏขึ้นว่า เงินที่เราสะสมไว้เป็นเงินปลอม เราจะเสียใจสักเพียงใด เงินปลอมมันใช้ไม่ได้ ทำประโยชน์ไม่ได้ เพราะฉะนั้น ขอให้เรานับถือพระรัตนตรัย บำรุงพระรัตนตรัย บำรุงศาสนาให้ถูกตัวจริง ตัวแท้ของศาสนา อย่าให้ไปถูกตัวปลอม ทำบุญให้เป็นบุญ ให้เป็นกุศล ทำบุญให้ได้บุญ เราจะช่วยกันบำรุงศาสนา บำรุงพระรัตนตรัย พาศาสนาไปได้ มิเช่นนั้นแล้วก็จะเหลือแต่เพียงเปลือก เนื้อในไม่มี เราก็ชื่นชมแต่เปลือก ซึ่งสำเร็จประโยชน์ได้น้อย

รายนามผู้มีจิตศรัทธาร่วมพิมพ์หนังสือ “คุณของพระรัตนตรัย”

ลำดับ	รายชื่อ	จำนวนเงิน
๑	คุณสาริต มีเวท	๘,๙๐๐
๒	คุณสมสุข เศวตัตถนเสถียร	๗,๙๗๐
๓	คุณชุตินา ศรีนวกุล	๖,๐๐๐
๔	คุณกนกวิทย์ ปิยะเนติธรรม	๕,๓๐๐
๕	คุณจุฑามาศ จิงจิรานนท์	๕,๒๕๐
๖	คุณอภิสร ทิฆาตฤกษ์	๔,๘๑๕
๗	คุณวรวรรัตน์ อิมสงวน	๔,๑๘๐
๘	มูลนิธิธรรมคุณาน	๔,๐๐๐
๙	คุณพัชรี น้าวานิช	๓,๘๓๕
๑๐	คุณบุญศรี สุทธิชัย	๓,๗๔๐
๑๑	คุณอุทุมพร เผ่าสุวรรณ	๓,๖๐๕
๑๒	คุณรังสรรค์	๓,๔๐๐
๑๓	คุณกวีพจน์ ไพโรจจิตร	๓,๐๐๐
๑๔	คุณสุจิตรา ชุมกลิ่น	๓,๐๐๐
๑๕	ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม	๒,๙๒๐
๑๖	คุณสุทธาสินี เพ็งทรัพย์	๒,๘๗๐
๑๗	คุณนงมล ศรีสมะ	๒,๗๐๐
๑๘	พระมหาเซ่ง กุเรคำ	๒,๖๗๐
๑๙	คุณศุภกฤต ส้าราษฎร์ขจร	๒,๕๙๐
๒๐	คุณธนพร ว่องวิวรรธน์	๒,๕๕๐
๒๑	พลตรีอุทัย ทันทสุวรรณ	๒,๕๓๐
๒๒	คุณพนิดา ดวงตรีคุณ	๒,๕๐๐
๒๓	คุณชนิษฐา เล็งเสด	๒,๔๐๐
๒๔	คุณนุชนาถ แซ่เคี้ยว	๒,๔๐๐
๒๕	คุณลัญจสิริกานต์ เหมวรรณ	๒,๔๐๐
๒๖	บ.มันตริณี บุติค ริสอร์ท จก.	๒,๒๒๖
๒๗	คุณบุญเหลือ พริงล้ำภู	๒,๒๐๐
๒๘	คุณวารุณี เอี่ยมอริคม	๒,๑๕๐
๒๙	คุณอนุ เกษชุมพล	๒,๐๑๐
๓๐	คุณดำเนิน ยอดसार	๒,๐๐๐
๓๑	คุณทนต์ศักดิ์ กิรติประภากุล	๒,๐๐๐
๓๒	คุณปิยะนุช ประเทืองพัฒนากุล	๒,๐๐๐

ลำดับ	รายชื่อ	จำนวนเงิน
๓๓	คุณแมธี วงษ์ประดิษฐ์	๒,๐๐๐
๓๔	คุณรวรรต คุณวัลยา แสงนิล	๒,๐๐๐
๓๕	คุณสายัณห์ จริวจิต	๒,๐๐๐
๓๖	คุณอุดมพร สายเพ็ชร	๒,๐๐๐
๓๗	คุณธนากร พันธินรา	๑,๗๔๐
๓๘	คุณวรรณณา หงส์กัมมกุล	๑,๖๒๐
๓๙	คุณพินณา เหลลาประดิษฐ์	๑,๕๓๐
๔๐	พระอาจารย์ มหาลงดา สุรินทร์	๑,๕๐๐
๔๑	คุณจำเนียร พงษ์รัตน์ คุณไพฑูรย์ รอดโพธิทอง	๑,๔๒๐
๔๒	คุณชมชาติ สุขเกษม	๑,๒๗๐
๔๓	คุณกาญจนา ความเพียร คุณชินภัทร์ รอดเจริญ	๑,๒๐๐
๔๔	คุณวิสูตร ไกรวี	๑,๑๕๐
๔๕	คุณจันทร์สม วัชรเรืองศรี	๑,๑๒๐
๔๖	ครอบครัว ก้องสกุล จ.ตรัง คุณสมเกียรติ คุณระวี ด.ญ.พรณา ศรีสุรางกุล จ.อุทัยธานี บ.อุทัยธานี ชูชุกี จำกัด พนักงานของ บริษัทและลูกค้าทุกคน	๑,๑๐๐
๔๗	คุณวีรวรรณ เหมทานนท์	๑,๐๘๐
๔๘	คุณสันติ เจริญนิช	๑,๐๕๐
๔๙	คุณพีไล อรุพงษ์	๑,๐๓๐
๕๐	คุณพีไทย อรพงศ์	๑,๐๒๕
๕๑	คุณชาญชัย	๑,๐๐๐
๕๒	คุณธนภัทร ประกรแก้ว และครอบครัว	๑,๐๐๐
๕๓	คุณนงนทช ปัญญาปัทม์	๑,๐๐๐
๕๔	คุณผาสพร ฐูป्ली	๑,๐๐๐
๕๕	คุณพัฒนภาภรณ์	๑,๐๐๐
๕๖	คุณรัชฎาพร บุญมาคำ	๑,๐๐๐
๕๗	คุณธีรนวย ทธิรักษาพิทักษ์	๑,๐๐๐

ลำดับ	รายชื่อ	จำนวนเงิน
๕๘	คุณวรวรัตน์	๑,๐๐๐
๕๙	คุณศิริรัตน์ จามพันธ์	๑,๐๐๐
๖๐	คุณชนะพล ขำดี	๙๕๐
๖๑	รศ.สาयันท์ จันทร์วิรัช	๘๖๐
๖๒	คุณมนตรี ชัยชาติ	๘๑๐
๖๓	คุณนนทวิช เชื้อตาลี	๘๐๐
๖๔	คุณเนาวรัตน์ ธนวัชรราษฎร์	๗๘๐
๖๕	นพ. ทนง อาหารธรรมรัตน์	๗๕๐
๖๖	คุณพรปวีณ์ เกษมสวัสดิ์	๗๐๐
๖๗	คุณอำไพ มารธรรมย์	๗๐๐
๖๘	ร.อ.พงศ์เทพ เล็กจันทิก	๖๖๐
๖๙	คุณสุรีย์พร กุลเจริญ	๖๕๐
๗๐	คุณวนิดา คลังท่าแหงเดช	๖๓๐
๗๑	คุณกวียุทธ์ จิตตรีพล	๖๑๐
๗๒	คุณกนกพร ไชยสมบุญรณ์	๖๐๐
๗๓	คุณจิตราลา ชัยอรวรรณ	๖๐๐
๗๔	คุณบุปผา บุญสม	๖๐๐
๗๕	คุณวิเชียร อัครเดชเมธากุล	๖๐๐
๗๖	คุณวิภาภรณ์ ศรีไพจิตร	๖๐๐
๗๗	อาจารย์แสงจันทร์ อินทนนท์	๕๘๐
๗๘	คุณกนกพร มัคสิงห์	๕๓๐
๗๙	คุณกัลยารัตน์ พงษ์ต่ายเพชร	๕๐๐
๘๐	คุณฉัตรชัย สุขสุดประเสริฐ และครอบครัว	๕๐๐
๘๑	คุณปณิชา ฉ่ำชื่นวงศ์	๕๐๐
๘๒	คุณประวิทย์ เจตนาชัย	๕๐๐
๘๓	คุณผ่องศรี ชัยโกษา และครอบครัว	๕๐๐
๘๔	คุณยุพดี หวังเจริญมณี	๕๐๐
๘๕	คุณริสา น้อยเต็ม	๕๐๐
๘๖	คุณรุ่งโรจน์ ดีกิ่งเสียง	๕๐๐
๘๗	คุณสรราชย์ ศรีพรสวรรค์	๕๐๐
๘๘	พระมหาอมร จันทลีโล	๕๐๐

ลำดับ	รายชื่อ	จำนวนเงิน
๘๙	คุณประทศ แสงใส	๔๙๐
๙๐	คุณนันทยา ภัทรชลิต	๔๙๐
๙๑	คุณนราวุฒิ บรรเจิดจินต์	๔๕๐
๙๒	คุณจำรูญ จันทร์กฤษกร	๔๔๐
๙๓	คุณสุชาย ธารแสงประดิษฐ์	๔๔๐
๙๔	คุณสุพัตรา กาบตุ้ม	๔๒๐
๙๕	คุณสุภาพร จุฑมัยยง	๔๒๐
๙๖	คุณวิชัย ตันตินิกุลชัย	๔๑๐
๙๗	คุณกนกนันท์ ชวนสนิท	๔๐๐
๙๘	คุณกุสุมา ไพบุญย์ภานุพงศ์	๔๐๐
๙๙	คุณจินตนา เหลืองเกษร	๔๐๐
๑๐๐	คุณผลองชัย คงบันเทิง	๔๐๐
๑๐๑	คุณชาญชัย วรรณมนตรี	๔๐๐
๑๐๒	คุณสุทธิพงษ์ พรมมิน	๔๐๐
๑๐๓	คุณอภิพร คติยางกูร	๔๐๐
๑๐๔	คุณกาญจนา หล่อพัฒนเกษม	๓๘๐
๑๐๕	คุณจิราพร จิรศักดิ์หิรัญ	๓๘๐
๑๐๖	คุณสมใจ วงษ์สุวรรณ	๓๗๐
๑๐๗	คุณจำลองศักดิ์ ประเสริฐคำพร	๓๕๐
๑๐๘	คุณสมชาย เปลี่ยนศรี	๓๕๐
๑๐๙	คุณพัชรี พูนทองพันธ์	๓๒๐
๑๑๐	คุณณชิต มหันชนะพุทธิ	๓๒๐
๑๑๑	คุณสุพัฒน์ ดีไชยา	๓๑๐
๑๑๒	คุณเจตุพล	๓๐๐
๑๑๓	คุณชิต คุณธัญพร ภู่งบอน	๓๐๐
๑๑๔	คุณนันทกร ลักกะพลากร	๓๐๐
๑๑๕	คุณกนิษฐ์พร สุภวงศ์ทวีสิน	๓๐๐
๑๑๖	คุณศิริพร พุทธะกุล	๓๐๐
๑๑๗	คุณสุภาพร ปานวัฒนาวิช	๓๐๐
๑๑๘	คุณสุมาลี อังสุธรรม	๓๐๐
๑๑๙	คุณวาสนี ลักกะพลากร	๓๐๐
๑๒๐	ด.ญ.ปวีณกร ลักกะพลากร	๓๐๐

ลำดับ	รายชื่อ	จำนวนเงิน
๑๒๑	พ.ต.ท.หญิง ประถณีต เพ็งระนัย	๓๐๐
๑๒๒	อาจารย์วรุฒม์ อินทนนท์	๓๐๐
๑๒๓	คุณสนิธา ไชยช่อฟ้า	๒๙๐
๑๒๔	คุณสมเกียรติ พิเศษฐ์พัชร	๒๗๐
๑๒๕	คุณสุจินตนา พุกกะเวส	๒๗๐
๑๒๖	คุณสิทธิชัย ปัญจวิญญาณ	๒๖๐
๑๒๗	คุณอานนท์ กิตติคุณไพโรจน์	๒๖๐
๑๒๘	คุณธีรยุทธ สุวรรณเกษร	๒๔๐
๑๒๙	คุณเสริม คุ่มเมฆ	๒๔๐
๑๓๐	คุณเฉลิมขวัญ อมะลัษฐิยร์	๒๒๐
๑๓๑	คุณนฤมล อังคเสกวิไล	๒๒๐
๑๓๒	คุณสุภัทรา จิตอมรพันธ์	๒๒๐
๑๓๓	คุณกฤติมา เทียมทับทิม	๒๐๐
๑๓๔	คุณชูศรี เหลืองศิริวัฒน์	๒๐๐
๑๓๕	คุณประยุทธ ปิยะกาโส	๒๐๐
๑๓๖	คุณพิมพ์ไพล แพงโสเม	๒๐๐
๑๓๗	คุณภาครณณ์ รุจาธนันท์	๒๐๐
๑๓๘	คุณวิรัช ล้อมพงศ์	๒๐๐
๑๓๙	คุณสุวิทย์ แซ่จิว	๒๐๐
๑๔๐	คุณไชยพงษ์ เปี่ยมพงษ์สานต์	๑๙๐
๑๔๑	คุณจันต์จุฑา ตีะปินตา	๑๘๐
๑๔๒	คุณอชิตชญา อรรถนากรรวิภา	๑๘๐
๑๔๓	คุณกนกพร แสงวาลี	๑๗๐
๑๔๔	คุณสิริยา ทาสีสุข	๑๗๐
๑๔๕	คุณพงศเดช มานะกุล	๑๖๐
๑๔๖	คุณประวรวรธน ปันศิริชัยกุล	๑๕๐
๑๔๗	คุณวัลลภ สมบัติพิบูลพร	๑๕๐
๑๔๘	คุณจตุรงค์ เพิ่มพูน	๑๔๐
๑๔๙	คุณนิรวรรณ แสนชัยศิลป์	๑๔๐
๑๕๐	คุณนรวรรณวิสา รัตโตบุตร	๑๔๐
๑๕๑	คุณอักริน อัศววิวัฒน์กุล	๑๔๐
๑๕๒	อาจารย์ชัยวัฒน์ จาติเสถียร	๑๔๐
๑๕๓	คุณไชชิตา หงษ์ลีชาติ	๑๒๐

ลำดับ	รายชื่อ	จำนวนเงิน
๑๕๔	คุณอำนาจ สมบูรณ์ทรัพย์	๑๒๐
๑๕๕	คุณกมลชนกา สมทอง	๑๐๐
๑๕๖	คุณกานต์วี สุจินตกุล	๑๐๐
๑๕๗	คุณญาภาภุญ สิริชยังกูร	๑๐๐
๑๕๘	คุณดวงรัตน์ ตีวาท	๑๐๐
๑๕๙	คุณนรารัตน์ คุณนรรัตน์ ไชยไพธร	๑๐๐
๑๖๐	คุณปยุต ประดับสูง	๑๐๐
๑๖๑	คุณโรจน์นัท ปาริชาติวิเศษ	๑๐๐
๑๖๒	คุณวิชัย สัมโอชา	๑๐๐
๑๖๓	คุณวิภาวี สว่างเพชร	๑๐๐
๑๖๔	คุณสุรเชษฐ์ ศรีเหล็กเพชร	๑๐๐
๑๖๕	คุณสุวีรัตน์ อัศวภูวนาท	๑๐๐
๑๖๖	คุณอานนท์ น้อยพรม	๑๐๐
๑๖๗	พระเศรษฐวุฒิ ปิยวณฺโณ	๑๐๐
๑๖๘	คุณเทิดเกียรติ ทองอยู่	๘๐
๑๖๙	คุณนธิญา ฤทธิวัช	๘๐
๑๗๐	คุณจาวรพรรณ นิธิสันถวนุศิปต์	๗๐
๑๗๑	คุณปิยะพร ธัญญาทิตย์	๖๐
๑๗๒	คุณพิชัย อัศวภูมิ	๖๐
๑๗๓	คุณมณฑิรา เกษมกรกิจ	๖๐
๑๗๔	คุณปิยวรรณ จันทร์พยอม	๕๐
๑๗๕	คุณรัตนาพร หลิว	๕๐
๑๗๖	คุณอุไร ธรรมปริพัตรา	๕๐
๑๗๗	คุณเรืองเจริญ ่วนนจร	๔๐
๑๗๘	คุณศิริวรรณ ชาลา	๔๐
๑๗๙	คุณเวียรินทร์ บุญรัตน์ธิติกุล	๓๐
๑๘๐	คุณชลัยรัตน์ วีระธนเกียรติ	๒๐
๑๘๑	คุณณภา วิวิชานนท์	๒๐
๑๘๒	คุณนฤมล สิทธิราษฎร์	๒๐
๑๘๓	คุณศุภาลักษณ์ เหลืองอรุณวิไล	๒๐
๑๘๔	คุณสุวิมล ลีศรีสกุล	๒๐
ยอดรวม		๑๘๓,๖๕๖

ประวัติย่อของ อาจารย์วศิน อินทสระ

ชาติภูมิ

เกิดวันที่ ๑๗ กันยายน พ.ศ. ๒๔๗๗ ที่ หมู่บ้านท่าศาลา อำเภอรัตตภูมิ จังหวัดสงขลา เมื่อจำความได้ พ่อแม่ได้ย้ายไปอยู่ที่หมู่บ้านตากแดด ตำบลปากกรอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

การบรรพชาอุปสมบท

บวชเป็นสามเณรเมื่ออายุ ๑๓ ปี ที่วัดบุปผาราม เขตธนบุรี กรุงเทพฯ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๐ และอุปสมบทเป็นภิกษุ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๗ ลาสิกขาเมื่อวันที่ ๒๔ มกราคม พ.ศ. ๒๕๐๗

การศึกษา

- มัธยม ๘ (สมัครสอบ)
- นักธรรมเอก
- เปรียญ ๗ (ป.ธ. ๗)
- ศาสตราจารย์บัณฑิต จาก มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
- ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาปรัชญา จาก มหาวิทยาลัยบานารัส ประเทศอินเดีย
- ปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาพุทธศาสตร์ จาก มหาวิทยาลัยมหามกุฏฯ

หน้าที่การงาน

สอนวิชาศีลธรรม

- ที่โรงเรียนราชินี
- ที่โรงเรียนพณิชยการสีลม (ดำรงตำแหน่งอาจารย์ผู้ปกครอง)
- ที่โรงเรียนเตรียมทหาร และดำรงตำแหน่งหัวหน้าแผนกสารบัญ มียศเป็นร้อยโท

สอนวิชาพุทธปรัชญาเถรวาท-มหายาน ที่มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประมาณ ๑๒ ปี ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๒๑ ถึง พ.ศ. ๒๕๓๓

สอนวิชาพุทธศาสนาในประเทศไทยและวิชาจริยศาสตร์ ที่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประมาณ ๑๐ ปี ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๓๓ ถึง พ.ศ. ๒๕๔๓

สอนเกี่ยวกับศาสนาและปรัชญา ที่มหาวิทยาลัยมหามกุฏฯ ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๐๖ ถึง พ.ศ. ๒๕๕๒ (เป็นระยะเวลา ๔๖ ปีเต็ม)

สอนพิเศษวันอาทิตย์เกี่ยวกับความรู้ทางพระพุทธศาสนาแก่ประชาชนทั่วไป ที่มหาวิทยาลัยมหามกุฏฯ (วัดบวรนิเวศวิหาร) ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๒๕ จนถึง พ.ศ. ๒๕๕๓ (เป็นระยะเวลา ๒๘ ปีเต็ม)

บรรยายพิเศษในที่ต่าง ๆ ตามที่ได้รับเชิญ

บรรยายธรรมทางวิทยุ โดยออกเป็นรายการสดบ้าง ใช้เทปบ้าง ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๓๙ จนถึง พ.ศ. ๒๕๕๐ (เป็นระยะเวลา ๑๑ ปีเต็ม)

การประพันธ์

เขียนหนังสือประเภทต่าง ๆ เช่น นวนิยายอิงหลักธรรม อธิบายหลักธรรม ฯลฯ ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๐๖ มาจนถึงปัจจุบัน

มีผลงานประมาณ ๒๐๐ กว่าชื่อเรื่อง บางชื่อเรื่องก็มีหลายเล่ม เช่น ทางแห่งความดี เป็นต้น

งานนิตยสาร

เป็นบรรณาธิการนิตยสารธรรมจักร ของมูลนิธิมหามกุฏราชวิทยาลัย ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๙ ถึง พ.ศ. ๒๕๓๙

เป็นบรรณาธิการนิตยสารกุมิตร ของมูลนิธิส่งเสริมกิจการศาสนาและมนุษยธรรม (กศม.) ของวัด มกุฏกษัตริยาราม ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๔ ถึง พ.ศ. ๒๕๕๑

รางวัลพิเศษ

ปี พ.ศ. ๒๕๑๗ ได้รับโล่รางวัลชมเชย ประเภทสารคดี จากคณะกรรมการจัดงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ จากหนังสือเรื่อง “จริยาบถ” และในปี พ.ศ. ๒๕๑๘ จากหนังสือเรื่อง “จริยศาสตร์”

ปี พ.ศ. ๒๕๒๕ ได้รับรางวัลพระราชทานเสาเสมาธรรมจักร ในฐานะ “ผู้บำเพ็ญคุณประโยชน์แก่พระพุทธศาสนา ประเภทวรรณกรรม” เนื่องในโอกาสสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี

ปี พ.ศ. ๒๕๓๓ ได้รับเกียรติคุณบัตรรางวัลชมเชย ประเภทสร้างสรรค์ด้านศาสนา จากกระทรวงศึกษาธิการ จากบทความเรื่อง “หลักกรรมกับการพึ่งตนเอง”

๒๒ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๒ ได้รับโล่พุทธคุณูปการ ระดับกาญจนเกียรติคุณ พร้อมเกียรติบัตร ในฐานะ “ผู้บำเพ็ญคุณประโยชน์แก่พระพุทธศาสนา” จากคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม

๒๙ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ ได้รับรางวัล “ปูชนียบุคคลด้านภาษาไทย” เนื่องในวันภาษาไทยแห่งชาติ ประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๓ จากกระทรวงวัฒนธรรม

เรื่อง พระอานนท์ พุทธอนุชา

หนังสือเรื่อง พระอานนท์ พุทธอนุชา นอกจากจะได้รับ
ความนิยมอย่างแพร่หลายในสังคมไทยแล้ว สารานุกรม
วรรณกรรมโลกในศตวรรษที่ ๒๐ (Encyclopedia of World Lit-
erature in the 20th Century) ได้นำเรื่อง พระอานนท์ พุทธอนุชา
ไปสวดุติไว้ในหนังสือดังกล่าวนั้น เป็นทำนองว่า ได้ชี้ทางออกให้
แก่สังคมไทยที่สับสนวุ่นวายอยู่ด้วยปัญหานานัปการ

พระรัตนตรัยเป็นองค์ประกอบสำคัญของพระพุทธศาสนา
พุทธศาสนิกชนผู้นับถือศาสนาต้องถึงพระรัตนตรัยเป็นกิจแรก
คือต้องนับถือพระพุทธเจ้า พระธรรม และพระสงฆ์
ต่อแต่นั้นต้องศึกษาให้รู้ว่า พระรัตนตรัยนั้นมีคุณอย่างไร
จะเข้าถึงคุณพระรัตนตรัยได้อย่างไร
และมีประโยชน์อย่างไร เป็นต้น

ชมรมกัลยาณธรรม

www.kanlayanatam.com